

TANJA OSTOJIĆ

Mis(s)placed Women?

2009-2022

Katılımcı Bir Sanat Projesi

Teresa Albor Nela Antonović Marta Nitecka Barche Gaby Bila-Günther aka **LADY GABY**
Dagmara Bilon Ines Borovac **Mia Bradić** Amy Bryzgel David Caines Nati Canto Hiuwai Chan
Anais Clercx Azad Colemêrg Camilla Conocchi Luciana Damiani Nazlı Durak
Kathryn Fischer aka **Mad Kate LiFu** Mahlet Ogbe Habte Hieu Hanh Hoang Tran **Selma Hekim**
Monika Janulevičiūtė Karen Kipphoff Ashley McNaughton Valentina Medda Susan Merrick
Branko Milisković Persefoni Myrtsou Roberta Weissman Nagy **Tanja Ostojić**
Sigrid Pawelke **Vanessa Ponte** Darija Radaković Rhea Ramjohn Bahar Seki
Sabbi Senior Alejandra Robles Sosa Evdoxia Stafylaraki **Tan Tan** Mare Tralla
Tanya Ury Katja Vaghi Bojana Videkanić Anastasio William Hyla Willis Jiachen Xu
Arzu Yayintaş Gülhatun Yıldırım **Gizem Yılmaz** aka Epifani ve **Suzy van Zehlendorf**
ve diğerleri

TANJA OSTOJIĆ
Mis(s)placed Women?
2009-2022
Katılımcı Bir Sanat Projesi

Sergi Katılımcıları:

Teresa Albor, Lidija Antonović, Marta Nitecka Barche,
Gaby Bila-Günther aka LADY GABY, Dagmara Bilon,
Ines Borovac, Mia Bradić, Amy Bryzgel, David Caines,
Nati Canto, Hiuwai Chan, Anaïs Clercx, Azad Colemêrg,
Camilla Conocchi, Luciana Damiani, Nazlı Durak,
Kathryn Fischer aka Mad Kate, Li Fu, Mahlet Ogbe Habte,
Hieu Hanh Hoang Tran, Selma Hekim, Monika Janulevičiūtė,
Karen Kipphoff, Ashley McNaughton, Valentina Medda,
Susan Merrick, Branko Milisković, Persefoni Myrtsou,
Roberta Weissman Nagy, Tanja Ostojić, Sigrid Pawelke,
Vanessa Ponte, Darija S. Radaković, Rhea Ramjohn,
Bahar Seki, Sabbi Senior, Alejandra Robles Sosa,
Evdoxia Stafylaraki, Tan Tan, Mare Tralla, Tanya Ury,
Katja Vaghi, Bojana Videkanić, Anastasio William, Hyla Willis,
Jiachen Xu, Arzu Yayıntaş, Gülhatun Yıldırım,
Gizem Yılmaz aka Epifani, ve Suzy van Zehlendorf,
ve diğerleri.

İÇİNDEKİLER

- 3**
Hakkında
Tanja Ostojic
- 4**
1. Bölüm: Kendine Ait Bir Çantayı Boşaltmak
- 1. Skor: Kendine Ait Bir Çantayı Boşaltmak*
Tanja Ostojic
- 8**
2. Skor: “Misplaced Women” Pankartını Tutmak
- 2. Skor: “Misplaced Women” Pankartını Tutmak*
Tanja Ostojic
- Kayıp Kadınlar: Tanja Ostojic’i Beklerken Neden Kaybolduğuma*
Dair Bazı Düşünceler
Bojana Videkanić
- 11**
3. Bölüm: Çantayla Bir Olmak
- 3. Skor: Çantayla Bir Olmak*
Dagmara Bilon
- 12**
4. Bölüm: Yayıl ve Yansıt
- 4. Skor: Yayıl ve Yansıt*
Hoang Tran Hieu Hanh
- 13**
5. Bölüm: Misplaced Women? ve Turist Bavulu

- 14**
6. Bölüm: Atölyeler
- Belgrad
Aberdeen
Londra
Berlin
Innsbruck
Doing Gender (Toplumsal Cinsiyetin Ritüelleştirilmesi)
8102.50.3* Li Fu
- Zürih
Split
5. Skor: Konuşulamaz Olanı Konuşmak
Tanja Ostojic
- İstanbul
Mis(s)placed Women? — İstanbul Ayağı — Tanja Ostojic ile
Kamusal Alanlarda Performans Sanatı Atölyesi İncelemesi
Performistanbul
- Arzu Yayıntaş’ın Atölye Hakkındaki Yazısı
- 6. Skor: Erkeklerle Laf Atma*
Arzu Yayıntaş
- Katılımcı performans ve tekstil işleri yoluyla feminist ittifak*
kurma ve yakınlık pratikleri: Tanja Ostojic’in Mis(s)placed
Women? Atölyesi, İstanbul
Persefoni Myrtsou
- Meydanda Bir Battaniye Üzerinde*
Sabbi Senior

- 42**
7. Bölüm: Kapanma Sırasındaki Katkılar

- 44**
8. Bölüm: Kapsayıcılık

- 45**
Sanatçılar ve Katkı Sağlayanlar

HAKKINDA

TANJA OSTOJIC

Mis(s)placed Women? 2009’dan beri geliştirmekte olduğum, solo ve grup performanslar, delege edilmiş performanslar, performans sanatı atölyeleri ve altı farklı kıtadan, farklı kökenlere sahip ve büyük çoğunluğu kadın olan 170 kişinin katkılarını içeren çevrimiçi bir platformdan oluşan çok katmanlı bir sanat projesi.

Projenin katılımcıları, gündelik yaşam pratiklerini göçmenler, mülteciler ve geçinmek için seyahat eden göçebe sanatçıların aşına olduğu yerinden edilme kavramı üzerinden kamusal alanda yeniden canlandırıp dönüştürüyor. Performanslar; göç, toplumsal cinsiyet eşitliği, iklim değişikliği, feminizm, queerlik, mutenalaştırma, kapsayıcılık, erişilebilirlik, güç ilişkileri ve kırılabilirlik gibi sanatsal pratiğimin son otuz senesinde öne çıkan meseleleri, özellikle kadın ve non-binary kişilerin deneyimleri bağlamında ele alıyor. *Mis(s)placed Women?* işgücünün dolaşımını, zorunlu ve seçilmiş göçü birbirinden ayırarak ve keyfi göç yasalarının etkilerini araştırarak ayrıcalığı irdeliyor. Proje ayrıca özgürleştirici feminist metodolojiler ve sanatsal komünite kurma pratiklerini kullanarak çeşitli kamusal alanları ve bu alanlardaki belirli grupların görünmezliğini araştırıyor.

Dünyanın farklı yerlerinde, katılımcıların açık çağrı ile seçildiği çok sayıda atölye yürüttüm. Kişisel ve kolektif eserler ve müdahaleler bu bağlamda geliştirildi ve üretildi. Grup içinde işbirliğine, bir komünite oluşturmaya, sokaklarda karşılaştığımız rastgele izleyicilerle, ve sunum, sergi ve tartışmaların hedef kitlesiyle iletişim kurmaya fazlasıyla önem veriyoruz.

Mi(s)placed Women? atölyeleri, Sosyal Pratik Olarak Sanat (*Art as Social Practice*) ilkelerini kullanıyor ve hem çeşitli kamusal alanları ve buralarda yapılabilecek geçici müdahaleleri araştırıyor, hem de katılımcıları eğitim kurumları dışında bir laboratuvar gibi sunduğu uzmanlık semineri ile güçlendiriyor.

Eylül 2021’de, İstanbul’un farklı semtlerinde gerçekleştirilen ve üç gün süren *Mis(s)placed Women?* atölyesindeki grup ve solo performansların, atölye sürecinin ve yorumların; ve Beykoz Kundura’daki sunum ve tartışmanın kaydını tutan 68 dakikalık belgesel video yakın zamanda üretildi. İstanbul’un kamusal alanlarında çalışmak yoğun polis baskısını de beraberinde getirirken, sokaktaki insanlardan gelen tepkiler oldukça pozitif ve atölye katılımcıları fazlasıyla motive ve birbirlerine karşı destekleyiciydiler.

Arzu Yayıntaş’la beraber, projenin zengin arşivindeki katkılar arasından Depo’da sergilenmek üzere bir seçki hazırladık. Mekânın iki katına yayılan bu multimedya yerleştirme, performans fotoğrafları, videoları ve çizimleri; pankartlar, kumaş üzerine çalışmalar, objeler, performans skorları, hikâyeler ve projenin 13 yılı boyunca dünyanın farklı yerlerinden toplanan haritalardan oluşuyor. Depo’nun, politik tavrı ve sivil toplumla ilişkisi sebebiyle, sanatsal ve aktivist pratiklerin iç içe geçtiği bu sosyal (*socially-engaged*) proje için ideal mekân olduğunu düşünüyorum.

Serginin bir biraraya gelme alanı olarak kurgulanan kısmı, ziyaretçiyi sergiyi yalnızca izlemektense, keşfetmeye ve katılmaya, sergide yer alan altı skor ise bu performansları uyarlamaya ve denemeye davet ediyor.

Sergiye, 20-22 Eylül 2022 tarihleri arasında Depo’da ve şehrin farklı noktalarında gerçekleştirilecek rehberli turlar, tartışmalar ve performanslardan oluşan kamusal program ve *Mis(s)placed Women?* katılımcılarının biraraya geleceği uluslararası bir komünite buluşması eşlik ediyor.

1. BÖLÜM: KENDİNE AIT BİR ÇANTAYI BOŞALTMAK

TANJA OSTOJIC

1. Skor: Kendine Ait Bir Çantayı Boşaltmak

Bir saatten fazla/az, hazırlıklı/hazırlıksız, bir/birden fazla performansçı, göçle ilgili yerler

Hakkında:

Misplaced Women? yerinden edilme biçimlerine değinen, günlük yaşam etkinliklerini somutlaştıran ve canlandıran, farklı geçmişlere sahip insanların katkılarını bir araya getiren bir sanat projesidir. Katılımcılar, farklı seyahat, kimlik, yasadışılık, evsizlik, güvenlik, özel/kamusal alan kavramları üzerinde performans sergilemeye, düşünmeye ve deneyimlerini proje blogunda paylaşmaya davet edilir.

Talimatlar:

1. Sizde bir duygu uyandıran bir göç yeri seçin (toplu taşıma, merkez otogar, havaalanı, sınır, soylulaştırmadan etkilenen alanlar gibi).

2. Oraya gidin ve kendi çantanızı açın (kendi çantanız, sırt çantanız veya boş plastik poşetle veya ambalajlarla dolu bir çanta).

3. Her bir parçayı çıkarın ve ters çevirin. Her şeyi cebinizden çıkarın. Ceplerinizi ters çevirin. Ayakkabılarınızı çıkarın. Her şeyi paketinden çıkardıktan sonra, başka bir şey bulup bulmadığınızı görmek için inceleyin.

4. Daha ileri seviyede ve yüksek motivasyona sahip olanlar için: Aynı eylemi çeşitli yer ve zamanlarda tekrarlayabilir ve çevrenizdekiler tarafından nasıl algılandığını görebilirsiniz. Bu seçeneği seçerseniz, çanta boşaltma performansı gerçekleştirdiğiniz her yeri harita üzerinde işaretleyin.

Not:

Bunu toplum içinde yapmanın nasıl hissettirdiğini düşünün. Kendinizi korumasız hissettiniz mi? Yaşam deneyimimize nasıl yansdı ve sizi hareket halindeki insanlara, sokaktaki insanlara vb. yaklaştırdı mı? Yoldan geçenlerle gerçekte ne yaptığınız ve neden yaptığınız hakkında konuşmaya açık olun. Bu performansın en az yarım saat sürmesine izin verin. Eşyalarınızı telaşlı bir şekilde açtıysanız, bir aradan sonra, eşyaları takdir ve özenle (veya tam tersi) geri toplamaya çalışın.

Dikkat:

Genel olarak kamusal alan olarak anlaşılan yerler öyle görünmeyebilir. Bu performansınızla kamusal alan kavramına meydan okuyabileceğiniz ve eyleminizi nerede yapıp yapamayacağınızı görebileceğiniz anlamına gelir. Bir güvenlik görevlisi sizi girişten bir metre uzağa atabilir (bir alışveriş merkezinde ya da günümüzde tren istasyonlarının dönüştüğü hal, öyle değil mi?). Bir polis size "Ne yapıyorsun?" diye sorabilir. Sadece karşılaşıcağınız herhangi bir güvenlik görevlisiyle konuşmaya çalışmak için yanınızda bir kişi getirmenizi tavsiye edebilirim, böylece performansınızı sonuna kadar sürdürebilirsiniz. Ayrıca, gerçekten ihtiyacınız olan ancak yanınıza alıp almadığınızdan emin olmadığınız bir eşyayı aradığınızı da söyleyebilirsiniz (bu eşya her neyse). Bu, bazı "kamusal" yerlerde performans sergilemeye ve performansı filme çekmeye genellikle izin verilmediği için, atılmayı veya tutuklanmayı önlemek için yapılabilir.

Tanja Ostojic, "1. Skor: Kendine Ait Bir Çantayı Boşaltmak", 2009.

David Caines

Sophie Cero'nun Tanja Ostojic'in *Misplaced Women?* atölyesi kapsamında Hackney Wick'te gerçekleştirdiği "Kendine Ait Bir Çantayı Boşaltmak" performansının illüstrasyonu, Live Art Development Agency, Londra, 2016.

1. BÖLÜM: KENDİNE AIT BİR ÇANTAYI BOŞALTMAK

HYLA WILLIS

Misplaced Women?: Kendine Ait Bir Çantayı Boşaltmak

Hyla Willis
"Misplaced Women?: Kendine Ait Bir Çantayı Boşaltmak", delege edilmiş performans, Zagreb merkez tren istasyonu, Hırvatistan, 25 Haziran 2009, PSI Konferansı Zagreb. Fotoğraf: subRosa.

Pittsburgh'dan Zagreb'e giderken valizim birkaç gün boyunca kayboldu. Tren istasyonunun yer altındaki mağazalarından oluşan komplekste giymek için birkaç PSi Konferans T-shirt'ü ve birkaç ucuz şey daha aldım. Kıyafetlerimi değiştirdim, saçımı taradım, eski ve yeni eşyaları uçakta yanımda taşıdığım sırt çantasına yerleştirdim. Performans, istasyonun "önünden" tamamen farklı bir insan ve işletme demografisine ev sahipliği yapan bir mekânda -tren istasyonunun arkasında- gerçekleştirildi. Mobilya için sağlam bir karton kutunun ya da kişisel bakım için biraz mahremiyetin el üstünde tutulan bir lüks olduğu çocukluğumda çok dolaştığım bir döneme dair garip anıları hatırlattı. Aynı zamanda, cebimdeki Hırvatistan kunaralarının ve birkaç blok ötede paylaştığım şirin otel odasının tamamen farkındaydım.

Hyla Willis'in yazısı *Misplaced Women?* proje blogunda yayınlandı, 2009.

TANYA URY
Öfke

"Fury", Tanja Ostojic'in *Misplaced Women?* projesinin bir parçası olarak, Ury/Unger aile arşivinin 3 Mart 2009'da Köln Tarihi Arşivlerinin çökmesiyle beraber kaybolmasıyla ilgili olup Alman Birliği Günü'nün yirminci yıl dönümü olan 3 Ekim 2009'da filme alınmış delege edilmiş bir video performansıdır. "Fury" ile Tanya Ury, şiddetli suçların ve zulmün intikamını alan Antiqu'nun İntikam Tanrıçaları olarak da bilinen Üç Öfke'den birinin yani Erinnyes, ya da diğer ismiyle Eumenides'in, rolünü üstleniyor. Büyükbabası Alfred H. Unger tarafından yazılmış, on yıl önce Şehir Arşivine değil, yanlışlıkla ev adresine teslim edilmiş ve kendisinin de sakladığı yazılar ve makalelerle dolu bir bavul taşıyor. Bir zamanlar Köln Şehir Arşivinin bulunduğu "delik"te, elindeki makalelerden 1948 yılında Köln ile ilgili olan birini okur.

(Kaynak: *Mis(s)placed Women?* blog, 2009.)

Tanya Ury
"Öfke", video-performans, 2009, 2 saat 5 dakikalık video, Tarihi Şehir Arşivleri, Köln, Almanya.

TANJA OSTOJIC

Misplaced Women?: Kendine Ait Bir Çantayı Boşaltmak

Berlin'den Kopenhag aktarmalı bir uçuştan sonra Bergen'in sisli ve puslu kuyusuna indim. Ziyaretimin amacı, Bergen International Migration and Ethnic Relations Research Unit'in (Bergen Uluslararası Göç ve Etnik İlişkiler Araştırma Birimi) "Göç, Küreselleşme ve Yeni Toplumsal Oluşumlar" başlıklı konferansına katılmaktı.

8 Kasım 2011 Salı günü 13:40'tan başlayarak Bergen'in uluslararası havalimanının geli ve gidiş terminallerinde *Misplaced Women?* performansımı gerçekleştirdim. Yaklaşık 30 dakika içinde iki valizim, el çantam, kozmetik ve makyaj çantalarımın içindeki her şeyi dışarı çıkardım. Her bir parçayı tek tek çıkardım, ters yüz ettim ve hepsini birkaç dakika önce uçaktan ödünç aldığım kırmızı bir SAS battaniyesinin üzerine terminalin zeminine yerleştirdim. Bergen havaalanı güvenlik görevlisi performansımı bitirmeme izin verdi ve yardıma ihtiyacım olup olmadığını sorduğunda "Hayır" dedim.

- "Peki, burada ne yapıyorsun?" diye sordu.

- "Perşembe günü üniversitedeki sunumum için ihtiyacım olan bir şey arıyorum. Umarım unutmamışımdır," oldu cevabım, içini dışına getirdiğim kozmetik çantamdan tüm eşyalarımın yanı sıra taytlarımı, çoraplarımı, iç çamaşırlarımı, kazaklarımı çıkarmaya devam ederken...

Tanja Ostojic'in yazısı *Misplaced Women?* proje blogunda yayınlandı, 2011.

Tanja Ostojic
"Misplaced Women?: Kendine Ait Bir Çantayı Boşaltmak", Bergen Uluslararası Havalimanı'ndaki 1 saatlik performans, Norveç, 8 Kasım 2011. Stifelsen 3,14 tarafından düzenlendi. Fotoğraf: Jannicke Olsen.

TANJA OSTOJIC

Misplaced Women?: Kendine Ait Bir Çantayı Boşaltmak

1 - Çantalarımın aranması benim için normal. Belfast'ta her mağazaya gittiğimde aranıyorum.

2 - Moskova'ya sadece 1986'da 20 yaşındayken gittim. Çantalarımın birinin içeriğini kontrol etmek istediklerinde "Hayır!" dedim ve benim için de sürpriz olacak bir şekilde kontrol etmediler. Çantamda gazeteyle sarılmış 7 kg çeşit çeşit Kenya meyvesi vardı. Çanta, doğal liflerden yapılmış bir sepetti ve ipele dikilmişti. Meyveleri Kuzey İrlanda'daki aileme geri götürdüm.

3 - 2006'da 7 yaşındaki kızım, tıpkı çantayı kontrol eden kadının histerik bir şekilde aşırı tepki vermesi gibi uçakta birinin aşırı tepki vermesi ihtimaline karşı Sidney havaalanında oyuncak yılanını çöpe atmaya zorlandı! Çocuk ağlamamak için kendini zor tuttu. Ama unutmadı da.

Helen Averley'nin yazısı *Misplaced Women?* proje blogunda yayınlandı, 2013.

Tanja Ostojic
"Misplaced Women?: Kendine Ait Bir Çantayı Boşaltmak", grup performansı, 2013, le Grand Escalier de la Gare du Saint Charles, Tren istasyonu, Marsilya, Fransa. Performansçılar: Jane Kay Park, Emma-Edvige Ungaro, Alix Denambride, Kim Mc Cafferty, Robyn Hambrook, Helen Averley, Patricia Verity ve Tanja Ostojic, Préavis de Désordre Urbain, Marsilya, Fransa. Fotoğraf: Anne Charles.

TANJA OSTOJIC

Misplaced Women? Kanada'da Kaybedilmiş ve Öldürülmüş Yerli Kadınlara İthafen

Dundas ve McCaul Sokağı'na vardığımda, bir kalabalık çoktan elinde elle "MISPLACED WOMEN?" yazılmış bir pankart tutan bir kadının etrafında yarım daire oluşturarak toplanmıştı... Bu arada, Tanja Ostojic'i bulmak için bölgeyi tarıyorum. Onunla daha önce tanışmıştım ve bu yüzden pankart tutan kadın olmadığını biliyorum...

Tanja Ostojic
"Misplaced Women? Kanada'da Kaybedilmiş ve Öldürülmüş Yerli Kadınlara İthafen", 60 dakikalık performans; performans videosu, 30 dk. 30 sn., Tanja Ostojic tarafından, Pazar günü, 16 Ekim 2016, Art Gallery of Ontario önünde, Toronto, Kanada, 7a*11d Uluslararası Performans Festivali kapsamında. Asistan: Eszter Jagica. Fotoğraf: Henry Chan.

Sonunda Ostojic yakındaki otobüs durağının cam kabininden arkasında bir bavulu sürükleyerek çıktı ve kendini bizimle "MISPLACED WOMEN?" pankartını tutan performansçı arasında konumlandırdı. O... ceplerini boşaltmaya başlıyor, sonra çantasını, sonra çantasındaki torbaları, içindekiler en küçük parçalarına inene kadar, boşaltıyor ve yere atıyor... Çıkardığı son eşya büyük siyah bir çöp torbası. Bu nesneyi diğerlerinden daha merakla inceliyor, sonunda içine giriyor, çömeliyor ve tüm vücudunu kaplayacak şekilde üzerine çekiyor. Tam sığıyor içine. Sonra bavula giriyor... Bavulun kapağını çekip kapatıyor. Kıvraniyor, kolunu uzatıyor ve fermuarı kapatmaya çalışıyor. Bir izleyici üyesi yardım etmek için devreye giriyor. Ostojic, artık bir mezara dönüştürülmüş olan bavulunun içindeyken, endişeli görünen yaşlı bir adam ortalıkta dolanıyor. Vücudunun gevşediğini fark ediyorum.

Bana göre, eylemin bu kısmı, bir tür duraklama, çalışmadaki en çağırıcı, çarpıcı ve zor an. Siyah plastik Ostojic'in bükülmüş uzuvlarında hafifçe hissedilen, cesetleri bavullarda ve çöp torbalarında bu şekilde bulunan insanları düşünüyorum: Guang Hua Liu, Melonie Biddersingh, Lin Jun, Tina Fontaine ve var olduğundan emin olduğum ama kim olduğunu hatırlamadığım ya da bilmediğim sayısız diğerleri. Bu bedenlerin çoğu kadın, bu kadınların çoğu Yerli veya ırksal olarak marjinalize edilmişler.

Michelle Lacombe'un yazısı ilk kez 7a*11d blogunda yayınlandı.

TAN TAN

Pembe Bir Nehir

Tan Tan
"Pembe Bir Nehir", delege edilmiş performans, Stadshal, Gent, Belçika, 8 Mart 2018. Fotoğraflar: Okky Oki, Sara De Vuyst, Sallisa Rosa.

Tan Tan'ın Dünya Kadınlar Günü katkısı (kendi deyimiyle)- tüm klişelere ve kültürel yanlış anlamalara rağmen yabancı bir kadın olarak yerini bulmaya çalışan, Çin'den gelen ve şu anda Belçika'da yaşayan "yanlış yerleştirilmiş (misplaced) bir kadın" hakkında bir hikâye. (Tanja Ostojic)

Ben bir kadını
Çin malıyım
Ama ucuz değilim

Ben bir kadını
Alışveriş yapmayı severim
Ama bir meta değilim

Ben bir kadını
Adam gibi çalışırım
Ama aynı parayı kazanmıyorum

Ben bir kadını
Bir adamla yatıyorum
Ama kendime ait bir yeri hak ediyorum

Tan Tan'ın yazısı *Misplaced Women?* proje blogunda yayınlandı, 2018.

2. BÖLÜM

"MISPLACED WOMEN?" PANKARTINI TUTMAK

2. BÖLÜM: "MISPLACED WOMEN?" PANKARTINI TUTMAK

TANJA OSTOJIC

2. Skor: "Misplaced Women?" Pankartını Tutmak

Talimatlar:

1. Sizde bir duygu uyandıran *göçle ilgili bir yer* seçin.
2. Kendi "MISPLACED WOMEN?" (veya "MISPLACED MAN?") pankartınızı/afişinizi yaratın (bir karton, bir kâğıt parçası ya da bir kumaş üzerinde. Bir çizim, bir nakış veya hatta bir kolaj olabilir).
3. Orada durun ve en az yarım saat pankartınızı tutun.
4. Birinden orada dururken fotoğrafınızı çekmesini isteyin.
5. Aynı eylemi çeşitli yer ve zamanlarda tekrarlayabilir ve çevrenizdekiler tarafından nasıl algılandığını görebilirsiniz. Bu seçeneği seçerseniz, her eylemi gerçekleştirdiğiniz yeri haritanıza işleyin.

Not:

İşareti tutmanın nasıl hissettirdiğini, sizde nasıl bir etki bıraktığını, yaşam deneyiminde nasıl bir yankı uyandırdığını, seçtiğiniz yerin sizi nasıl etkilediğini düşünün. Tuttuğunuz pankartla ilgili olarak oradan geçen insanlarla konuşup söyleyeceklerini dinlemeye açık olun.

Referanslar ve Yayına Dair:

Herkese uygun bir şekilde referans vermek önemlidir. *Mis(s)placed Women?* projesinde de özellikle önem veriyoruz. Ne zaman yayınlayacak olursanız, lütfen eyleminizi tam olarak şu şekilde belirttiğinizden emin olun: (adınız:) *Mis(s)placed Women?* Tanja Ostojic tarafından delege edilen performans. Sizin katkınızla biz de ayısını yapacağız. Kendi performansınızı gösteren bir fotoğraf veya çizim, nasıl gittiğiyle ilgili açıklama (adınız, tarih, saat, süre, ilgili yer(ler), ilgili kişi(ler), fotoğrafçı ve notlar) gönderin. Katkılarınızın projenin blogunda yayınlanmasını istiyorsanız lütfen bize bildirin. Yayınlamamıza izin verirsiniz çok memnun oluruz.

Tanja Ostojic, "2. Skor: "Misplaced Women?" Pankartını Tutmak", 2009.

David Caines
Elena Marchevska'nın Tanja Ostojic'in *Misplaced Women?* atölyesi kapsamında Londra'daki Heathrow Havalimanı'nda gerçekleştirdiği "Misplaced Women? Pankartını Tutmak" performansının illüstrasyonu, Live Art Development Agency, Londra, 2016.

CONTACTZONE, Jan Stolze
"Misplaced Women? Pankartını Tutmak", Zürih Uluslararası Havalimanı, Tanja Ostojic'in *Misplaced Women?* atölyesi kapsamında, ZhDK, Zürcher Hochschule der Künste, Nisan 2019.
Fotoğraf: contact zone.

CONTACTZONE, Severin Hallauer
"Misplaced Women? Pankartını Tutmak", Zürih Uluslararası Havalimanı, Tanja Ostojic'in *Misplaced Women?* atölyesi kapsamında, ZhDK, Zürcher Hochschule der Künste, Nisan 2019.
Fotoğraf: contact zone.

Monika Janulevičiūtė
"Misplaced Women? Pankartını Tutmak", kumaş üzerine, Vilnius Uluslararası Havalimanı, Litvanya, Kasım 2016.
Fotoğraf: Tanja Ostojic.

Kayıp Kadınlar: Tanja Ostojic'i Beklerken Neden Kaybolduğuma Dair Bazı Düşünceler

Bojana Videkanić'in katkısı

Geçen yıl Tanja Ostojic'i, çalışmalarını Toronto'daki 7A*11D International Performance Festival'da (Uluslararası Performans Festivali) sunması için davet ettim. Davetimi cömertçe kabul ederek Ekim 2016'da geldi. Gelmeden önceki konuşmalarımızda, Pearson Uluslararası Havalimanı'nda kendisini beklerken bir "Misplaced Women(?)" pankartı yapıp tutmamı istedi. Bunu yapmaktan mutlu oldum, pankartı yaptım ve sonuna bir soru işareti koymaya karar verdim.

Dış hatlar geliş kapısında dururken, yaptığım eylem (büyük havaalanı salonunun ortasında, elimde belirsiz bir pankartla dururken) ve sonuçları hakkında düşünmek için biraz zamanım oldu. İlk olarak Tanja'nın performansını başlattığımı fark ettim, çünkü tesadüfi izleyicilerle olan etkileşimlerimin ulusal sınırlar ve bedenlerin denetlenmesi hakkında bir tartışma için katalizör olduğu aşikâr hale geldi. İkinci olarak, onun çalışmalarının Kanada'nın "yerel" bağlamındaki yankılarını, kayıp ve öldürülen yerli kadınlarla ilintili olmakla beraber Suriye krizi ve küresel liderlerin mültecileri insan olarak görememesi ışığında, fark ettim. Beklemediğim şey, pankarta ve kendimi kaybolmuş hissettiğim âna gösterdiğim fiziksel tepkimdi.

O anda, "Kayıp Kadınlar" pankartının diğer kayıp kadınlarla ilgili olmadığı (elbette milyonlarca olmasa da binlercesi var) ama aynı zamanda benim sınırlarla ve onların yaşadığı şiddet deneyimleriyle ilgili olduğu ortaya çıktı. Beni yirmi yıl kadar

geriye 1992'ye getirdi ve on beş yaşındaki benliğim, kafası karışmış, korkmuş bir çocuk, 6 ila 20 Nisan 1992 arasında birkaç hafta içinde mülteci oldu. O zaman bunun ne anlama geldiğini bilmiyordum, ama çabucak öğrendim. Memleketim Saraybosna kuşatma altına alındığında ve ilk bombalar düştüğünde, çaresiz, saf ailem beni kurtarmak, korumak istedi, bu yüzden beni şehirden ayrılan, Belgrad ve ardından Londra'ya gidecek son uçaklardan birine bindirmenin bir yolunu buldu. Saraybosna Havalimanı'nda yüzlerce ama yüzlerce insanın, küçük çocuklarını, ebeveynlerini ve diğer aile üyelerini Kikash askerî uçaklarına bindirmeye çalışırken ortaya çıkan çaresizlik sahnesini asla unutmayacağım. Hepsi, uzun isim listeleriyle, önemli görünen askerî subaylara, ağlayarak, yalvararak, avundurarak geçmelerine izin vermeleri için yalvarıyorlardı. Bir mucize sayesinde, ailem beni o listelerden birine ve uçaklardan birine aldırılmayı başardı. Bana aile fotoğraflarımızdan birkaçını verdiler (onları ve nereden geldiğimi unutmamak için) ve annem sinüs ilacımı ve bazı

kiyafetlerimi sevgiyle çantaya yerleştirdi. Bana yaz sonunda savaş bittiğinde ve İngilizcem çok geliştiğinde döneceğimi söyledi. Bu şekilde, gri, Yugoslav çocuk pasaportum (ki aslında ülkenin dağılmasından sonra yaşadığımız için artık geçerli değildi), 500 Alman Markı, fotoğraflarım ve bir kitapla ayrıldım. Kikash uçağı havalanırken (aslında bu benim ilk uçağı binişimdi) birkaç yüz kişiyle birlikte uçağın devasa gövdesinin zeminine oturdum, nereye gittiğimi ve oraya vardığımda başıma ne geleceğini pek bilmeden. Bilinmeyen bir geleceğe giden yolda, ebeveynleri olmadan hiç seyahat etmemiş bir çocuk olarak yapayalnızdım.

Üç gün sonra, ailemin arkadaşlarının oğlu olan başka bir çocukla Londra'ya uçak yolculuğundaydım. İkimiz halasının evine gidiyorduk; Saraybosna'ya dönene kadar beni kısa bir süreliğine yanına almayı kabul etmişti. Uçaktan iner inmez Birleşik Krallık gümrük ve göçmenlik bürosu tarafından gözaltına alındım. Altı saat sorgu odasında tutuldum. Çantamdan tüm kıyafetlerimi çıkarmak zorunda kaldım, aile fotoğrafımı aldılar ve fotoğraftaki her bir kişiyi ve nerede olduklarını sordular. Sinüs ilacımı, ne kadar kıyafetim olduğunu, neden seyahat ettiğimi, ülkeme neler olduğunu bilip bilmediğimi sordular. Hatta Ernest Hemingway'in *Çanlar Kimin İçin Çalıyor* kitabı hakkında bile soru sordular ki ayrılırken ebeveynlerimin kitaplığından çıkarmayı başardığım tek (ve bir daha okumaya cesaret edemediğim) kitaptı. O çaresizlik hissini, üniformalı insanların insafına kalmanın, hele de

çocukken bunu yaşamının tarifi zor. Kafesteki bir hayvan gibi kalbim çarpıyordu, titriyordum ve ağlıyordum. Göçmenlik memurlarının inceledikleri tüm o şeylerin benim diyebileceğim en son şeyler olduğunu bilerek ağladım, bunlar benim çocukluğumun, aile hayatımın ve ülkemizin son kalıntılarıydı, lanet olası sinüs hapları bile... Tüm hayatım gözler önünde, tüm hayatım bir bavulda, şimdi de göçmenlik memurları için bir konuşma konusu ve hukuki statümün kanıtı.

Sonunda geçmeme izin verildi- bizi bekleyen arkadaşımın halasının güvenilir olduğuna karar verdiler. Bu benim mülteci hayatına giriş noktamdı. O andan itibaren bavulumla aileden aileye, iki kez Londra'da (orada iki ay kaldığım süre boyunca) ve daha sonra Hırvatistan'da mülteci olarak yaşadığımda da on kez taşındım. Hâlâ Londra'dayken, üçüncü kez taşınmam gerekiyordu, ama bu işe yaramayınca, birlikte kaldığım insanlar (on beş yaşında bir kızı evlerinde ağırlamak onlar için çok fazlaydı) Çocuk Hizmetleri'ne verilmem gerektiğine karar

Bojana Videkanić
"Misplaced Women? Pankartını Tutmak", Toronto Pearson Uluslararası Havalimanı, Kanada, 12 Ekim 2016. Fotoğraf: Tanja Ostojic.

verdiler. Çoğu zaman kanepeden kanepeye sürüklendim, insanların bebek odalarında, çocuklarının beşiklerinin yanında, ebeveyn yatak odalarında yerde, boş odalarda, oturma odalarında, her türlü odada uyudum. Ev sahipleri etraftayken tuvalete gitmemek için çişimi uzun süre tutmayı öğrendim. Hızlı duş almayı öğrendim, kimse bakmadığında (genellikle gece geç saatlerde) yemek yemeyi öğrendim. Ses çıkarmadan yürümeyi, el havlusu, sabun, şampuan veya mutfak gereçlerini kimse kullanmamış gibi görünecek şekilde kullanmayı öğrendim. Biri onları yemiş gibi görünmesini diye krema, yiyecekler, kurabiyeler konusunda tutumlu olmayı öğrendim. Görünmez olmayı, polis tarafından, erkekler tarafından, güvenlik tarafından fark edilmeyi öğrendim. Hızlıca evden taşınabilmek için çantamı çabucak toplamayı öğrendim. Mültecilerin hiçbir zaman hoş karşılanmadığını, sadece devlete ve onun tüm mekanizmalarına değil, çoğu zaman geniş aileler, arkadaşlar ve hatta mültecileri kendi evlerine alabileceğini düşünen ama onlarla birlikte yaşayan biri onların alanını biraz işgal ettiğinde bununla baş edemeyen iyilikseverler tarafından da bir yük olarak algılandığımızı öğrendim.

Ancak bu yolda, beni ve ailemi dört ay boyunca oğluya birlikte evinde barındıran annemin arkadaşı gibi özverili, sevecen insanlarla da tanıştım. Ya da sokakta tanıştığım Sınır Tanımayan Doktorlar’dan bir doktor gibi -konuşmamız sırasında ona annemle babamın Saraybosna’da doktor olduklarını ve tüm telefon hatları kesik olduğu için onların ölü mü diri mi olduğundan emin olmadığımı, onlarla iki aydır konuşmadığımı söyledim. Saraybosna’ya dönerken annemle babamı bulacağını söyledi ve mektubumu onlara teslim edeceğine söz verdi. Ve yaptı! (Ailem hayatta ve iyi olduğumu bu şekilde öğrendi).

Sonunda, annemle babamın savaştan zarar gördüğünü de öğrendim. Nisan 1992’den önce tanıdığım güçlü, bağımsız insanlar şimdi fiziksel, zihinsel ve profesyonel olarak yok edilmişlerdi. Annem ve babam (1992’nin sonunda annem ve 1994’ün sonunda babam) kuşatılmış Saraybosna’dan çıktıklarında ve Hırvatistan’da Kanada ya da Avustralya’ya göç etmek için evrakları beklediğimiz dönemde mülteci olarak yaşarken, gıda bağıışı, mülteci statüsü, kıyafet, yardım için sırada bekleyen ebeveynlerimi gördüm, mağlup olmuş hissederken depresyona girdiler. Babam, hiçbir zaman üstünde durulmamış şiddetli TSSB geliştirdi. Yenilgi Kanada’ya geldiğimizde, ailem İngilizce öğrenmekte zorluk çektiğinde, iş bulamadığında ama emekli olmak için çok

genç olduklarını anladıkları ve ellili yaşlarının başlarında okula gitmek için çok yaşlı oldukları için kendilerini belirsizlik içinde bulduklarında da devam etti. Babam yiyecek almak için yerel bir Gıda Bankasına gider ve inşaat işçisi olarak bir şantiyede çalışırdı; annem gelişimsel engelli yetişkinlerle çalıştı ve sık sık onlar tarafından saldırıya uğradı ve ısırıldı. Evet, Pearson Havalimanı’ndaki geliş kapısında durmak, benim kaybolduğumun ve annemle babamın kaybolduğunun somutlaşmış bir performansı haline geldi. Yine kendimi bulmaya çalışan o on beş yaşındaki çocuktum.

Bir kadın güvenlik görevlisi de dahil olmak üzere, yoldan geçen birçok kişi ne yaptığımı sormak için bana yaklaştı. “Biliyorsun, bir sürü insan pankart hakkında soru soracak,” dedi. “Onlar için bazı cevapların olduğunu düşünecekler.” Sonra ekledi, “Biliyorsun, ben de yanlış yerleştirilmişim...” Bu etkileşimler, marjinalleştirilen, hükümet mekanizmalarının, polisin, göçmenliğin, sosyal yardım ve işsizlik hizmetlerinin, Yerli İlişkileri Bakanlığı, avukatlar, göçmenlik mahkemelerinin insafına bırakılan kadınların görünmezliği ve görünürlüğü hakkında yepyeni bir tartışma başlattı.

Bunu yirmi yıl önce yaptığım gibi Suriyeli mülteciler ülkelerinden kaçarken yazıyorum. Bunu Trump, insanların Amerika Birleşik Devletleri’ne girmesini engellediği için yazıyorum, bunu ABD/Kanada sınırında -40 derecede mülteci olmayı talep ederken donanlar olduğu için yazıyorum, bunu ölümlerinin üzerinden kırk yıldan fazla zaman geçmesine rağmen Kayıp ve Öldürülen Yerli Kadınlara İlişkin Resmi Soruşturmanın daha yeni açılmış olması nedeniyle, bunu yüzlerce refakatsiz çocuğun Birleşik Krallık’a girişi engellendiği için (hükümetin onlara yardım programını durdurduğu için) yazıyorum, bunu kadınlar ve çocuklar hâlâ kaybolduğu için yazıyorum -hiçbir soru sormadan. Tanja Ostojic’in bu soruyu sormaya cesaret eden performansı bu nedenle her zamankinden daha önemli. Kalabalığın içinde “Missing Women?” (“Kayıp Kadınlar?”) pankartıyla ayakta durmak böylesine bir anda etik ve ahlâki bir yüzleşme haline gelir. Ve “alternatif” gerçeklerin baskın olduğu bu zamanda, önemli olan marjinalleştirilenlerin gerçeğidir.

İlk olarak *Mis(s)placed Women?* proje blogunda yayınlandı, 2017. Bojana Videkanić, Waterloo Üniversitesi, Ontario, Kanada’da performans sanatçısı, küratör, sanat tarihçisi ve profesördür. 7A*11D International Performance Festival’in küratör kurulu üyesidir ve yakın zamanda *Nonaligned Modernism: Socialist postcolonial practices in Yugoslavia, 1945-1985* (Bağılantısız Modernizm: Yugoslavya’da sosyalist postkolonyal uygulamalar, 1945-1985) kitabını yayınlamıştır.

3. BÖLÜM

ÇANTAYLA BİR OLMAK

DAGMARA BILON

3. Skor: Çantayla Bir Olmak

David Caines
Dagmara Bilon’un Tanja Ostojic’in *Misplaced Women?* atölyesi kapsamında Olympic Park’ta gerçekleştirdiği “**Misplaced Women?** Pankartını Tutmak” performansının illüstrasyonu, Toronto Pearson Uluslararası Havalimanı, Kanada, 12 Ekim 2016.

Dagmara Bilon
“**Misplaced Women?: Çantayla Bir Olmak**”, Mülteci Haftası kapsamında performans, 2017, Pimlico, Londra, Birleşik Krallık. Fotoğraf: Rachel Cherry.

Dagmara Bilon
“**Misplaced, 3. Skor: Çantayla Bir Olmak**”, 2021, Millennium Köprüsü, Londra, performansçılar: Dagmara Bilon & Dyana Gravina. *Mis(s)placed Women?* Performance Weekend ve Belgrad’daki Komünite Buluşması, 17 Ekim 2021, Zoom üzerinden. Fotoğraf: Mia Bilon, Canlı yayın: Robin Harvey.

Yaklaşık 30 dakika, hazırlıklı veya hazırlıksız, iki performansçı
Mekân: yoğun bir şehir köprüsü

Hakkında:

Bu skor, Tanja Ostojic tarafından *Mis(s)placed Women?* 1. ve 2. Skor’un bir çeşit kombinasyonu. “Becoming One With a Bag”, izleyicinin işe giderken yoğun şehir köprüsü trafiğini geçerken, beklenmedik bir şekilde bir çantadan çıkan, yüzü olmayan, kimliği olmayan bacakları gördüğü, yerinden edilme, nesneleştirme ve insanlıktan çıkmanın bir metaforudur. Bacaklar üzerindeki çantanın yanında, elinde “MISPLACED WOMEN?” pankartı (2. Skor) tutan ikinci bir kişi (eş-performansçı) var. Buradaki köprü, iki farklı konum arasındaki geçici bir durumun, göçün, hareketin ve kararsızlığın bir simgesi haline gelir.

Talimatlar:

1. Yoğun bir şehir köprüsü seçin.
2. Ana eylem, köprünün ortasına doğru yaya bölgesinde gerçekleştir.
3. Performansçı, elbisesi ve topuklu ayakkabılarıyla, omzunda “sığınma çantası” ile köprünün üzerinden ortaya doğru yürür. Durur ve vücudunun üst kısmı çantanın içinde kaybolana kadar çantanın içine girer. İkinci performansçı çantanın fermuarını çeker ve yaklaşık bir metre uzaklıkta konumlanır.
4. İki de yaklaşık yarım saat boyunca aynı anda bir nevi kontrast yaratarak, belirsiz bir çekim ve kıskırtma olarak hareketsiz dururlar.

Önemli: Eş-performansçı, çantada çevresini göremeyen kişinin güvenliğinden de sorumludur.

Not:

Bu eylemin kime hitap ettiğini ve köprüden geçenlerin buna nasıl tepki verdiğini görmek ilginç oluyor. Bu skoru gerçekleştirme motivasyonunuzu ve hangi bakış açısıyla konuştuğunuzu düşünün. (Örneğin, yakın zamanda İngiltere vatandaşı olmayan ve Londra’da yaşayan biri olarak, iki hafta uzak kaldıktan sonra ailemle biraraya gelmek için eve döndüm. Uçuşuma iki gün kala İçişleri Bakanlığı’ndan oturma hakkımı (*settled status*) sınırda gösteremezsem ülkeye giremeyeceğime dair bir e-posta aldım. 20 yıl İngiltere’de yaşadıktan sonra sınırlarda durdurulmaktan korkmak zorunda kalacağımı hiç düşünmezdim. Bu deneyim bana bu sorunla her gün mücadele eden insanları düşündürdü.)

Referanslar ve Yayına Dair:

Mis(s)placed Women? projesi, Tanja Ostojic tarafından, canlı yayın Dagmara Bilon, performansçılar: isimleriniz...

“Dagmara Bilon, 3. Skor: Çantayla Bir Olmak”, 2021.

4. BÖLÜM

YAYIL VE YANSIT

HOANG TRAN HIEU HANH

4. Skor: Yayıl ve Yansıt

Bir saatten fazla veya daha az, birkaç performansçı

Hakkında:

"Ayna, Ayna – Yansımanı Yay!" Tanja Ostojić'in büyük aynalarla *Misplaced Women?* performans sanatı atölyesi çerçevesinde ilk kez Ocak 2018'de Berlin metrosunda gerçekleştirdiği ortak müdahale. Buradan elde edilen skor, erkek ya da erkeklerin toplu taşıma araçlarında bacaklarını birbirinden ayırarak oturma alışkanlığına ve dolayısıyla kendi koltuğundan fazlasını kaplamasına odaklanmaktadır.

Talimatlar:

1. Yanınıza alacağınız bir ayna seçin (ne kadar büyük olursa o kadar iyi).
2. Tercih ettiğiniz ulaşım araçlarını seçin, örneğin: metro, tramvay, tren.
3. Bir cis erkeğin önünde yerinizi alın (cis[gender] erkek: doğumda erkek olarak atanan ve cinsiyet kimliği erkek olan kişi).
4. Aynanın yansıması karşınızda oturan kişiye doğru olacak şekilde aynanızı bacaklarınızın arasında tutun.
5. Aynı eylemi farklı bir ulaşım aracında tekrarlayabilir ve her seferinde ne kadar farklı algılandığını görebilirsiniz.

Not:

Aynayı tutmanın, yer kaplamanın, ayna tarafından görünmez kılınmanın ve ayna ile görünür hale gelmenin nasıl bir his olduğunu düşünün.

Referanslar ve Yayına Dair:

Herkese uygun bir şekilde referans vermek önemlidir. *Mis(s)placed Women?* projesinde de özellikle önem veriyoruz. Ne zaman yayınlayacak olursanız, lütfen eyleminizi tam olarak şu şekilde belirttiğinizden emin olun: (Adınız:) *Mis(s)placed Women?* Tanja Ostojić tarafından, performansçı: sizinle performans sergileyen herkesin ve fotoğrafçının isimlerini ekleyin—, biz de aynısını sizin katkınızla yapacağız. Her nerede paylaşır ya da basarsanız böyle yapın, biz de sizin katkılarınızla bunu yapacağız. Kendi performansınızı gösteren bir fotoğraf veya çizim, nasıl gittiğiyle ilgili açıklama (adınız, tarih, saat, süre, ilgili yer(ler) ve ne olduğuna dair notlar) yollayın. Katkılarınızın projenin blogunda yayınlanmasını istiyorsanız lütfen bize bildirin. Yayınlamamıza izin verirsiniz çok memnun oluruz.

Hoang Tran Hieu Hanh, "4. Skor: Yayıl ve Yansıt", 2021

Hoang Tran Hieu Hanh
"Ayna, Ayna – Yansımanı Yay!", *Misplaced Women?* atölyesi sırasında gerçekleşen performans, Berlin.
Katılımcılar: Gaby Bila-Günther, Nati Canto, Hoang Tran Hieu Hanh, Alice Minervini, Evdokia Stafylaraki ve Jiachen Xu. Süre: yaklaşık 2 saat. Mekânlar: toplu taşıma U8 ve U1, Ocak 2018.
Fotoğraflar: Jiachen Xu ve Sajan Mani.

5. BÖLÜM

MISPLACED WOMEN? VE TURIST BAVULU

TANJA OSTOJIC

Misplaced Women? ve Turist Bavulu

Performans sanatı projem *Art in Public Space Tyrol (Tyrol'da Kamusal Alanda Sanat)* için uluslararası bir yarışmayı kazandıktan sonra, üç günlük *Misplaced Women?* performans atölyesi için bir açık çağrıda bulundum. Ben de dahil olmak üzere üç katılımcı ile Innsbruck genelinde toplam altı yeni performans ve mekâna özel müdahaleler ürettiğim bir atölye oldu. Atölyenin süreci ve sonuçları 13 Mayıs 2018'de Die Bäckerei'de sunuldu. Performansların her birinin gerçekleştirilmesi için bağlamla ilgili belirli bir yer seçtik. "*Misplaced Women? ve Turist Bavulu*", şehrin en dostane olmayan ve tehlikeli olarak kabul edilen yerinde: Innsbruck tren istasyonunda 30 dakikalık bir performans olarak ilk kez yer aldı.

Tanja Ostojić
"Misplaced Women? ve Turist Bavulu",
30 dakikalık performans, 11 Mayıs 2018,
Hauptbahnhof/ana tren istasyonu, Innsbruck,
Avusturya. *Art in Public Space Tyrol*.
Fotoğraf: Daniel Jarosch.

Tanja Ostojić
"Misplaced Women? ve Turist Bavulu", 60
dakikalık performans, 12 Mayıs 2018, Goldenes
Dachl/Golden Roof, tarihî merkez, Innsbruck, *Art in
Public Space Tyrol*.
Fotoğraf: Daniel Jarosch.

Performans sırasında, üzerinde *Hawaii, Aloha, Jamaika, Hollanda, Norveç, Prag* gibi birçok çıkartma bulunan büyük boy bir bavuldan çıkardığım çeşitli eşyalar ile, örneğin şapka, kep, tek kullanımlık kamera, güneş gözlüğü, farklı kıyafetler, meyveli yoğurt, güneş kremi ve başka aksesuarlar, bir iş kadınından turiste ve nihayetinde evsiz bir kadına dönüştüm. Bu bavul bana tüm bu yerlere seyahat eden ve daha önce 1969'da Çekoslovakya'dan Yugoslavya üzerinden Avusturya'ya mülteci olarak kaçan emekliler olan, şu an Innsbruck'ta ikamet eden oğlumun büyükannesi ve büyükbabası tarafından verildi. Tren istasyonunun ana girişinin önündeki oldukça hareketli bir peronda yapılan gösteri büyük ilgi gördü. İzleyicilerin tepkileri büyüleyiciydi- performans boyunca kelimenin tam anlamıyla bana göz kulak oldular. İnsanlar iyi olup olmadığını kontrol etmeye geldiler, kendimi bavula kilitlememe yardımcı oldular, bavulun fermuarını açıp beni dışarı çıkardılar... İki kız sabırla ve dikkatlice bavulun fermuarına sıkışan saçımı çekmeye çalıştı.

Ertesi gün 60 dakikalık "*Misplaced Women? and the Tourist Suitcase*" biraz farklı bir formda, önceki günle aynı eşyaları kullanarak, ancak bu sefer bir iş kadınından turiste, sonra evsiz bir kadına ve ardından bir göçmene dönüşerek, şehrin en popüler yerinde, ünlü Altın Çatı'nın önündeki meydanda, şehrin merkezinde, tarihî merkezin kalbinde gerçekleşti. Bu mekânda performans oldukça farklı karşılandı, çünkü bu kamusal alanı kullanan yoldan geçenler de farklıydı. Performansın, ayaklarında parmak arası terliklerle dolaşan ve bazen kalabalığı hafifçe dürtten bavulla sohbet etmekten memnun olan Kore ve Hindistan'dan gelen birçok turist tarafından çok iyi karşılandığı ortaya çıktı. Performansı kaydettiler ve sosyal medyada yayınladılar. Tesadüfen, performans FPÖ protestosu (Avusturya'nın yabancı düşmanı sağcı partisi) ile aynı yerde gerçekleşti. İki kilise aktivisti beni azarladı ve içlerinden biri dinî propaganda malzemesiyle yüzüme vurdu, bana el ilanları fırlattı- herhalde kendimi yeniden eğitmemi istiyordu.

Geleneksel Avusturya kıyafeti olan *dirndl* giymiş ve kemerinde konyak dolu tahta bir fiçı taşıyan iri yarı bir FPÖ kadın güvenlik görevlisi, bir süre sonra beni olay yerinden uzaklaştırdı çünkü artık parti arkadaşlarının ve o toplantıda çalmaya hazırlanan müzisyenlerin yürüyen bir bavul tarafından hafifçe itilmesine tahammül etmek istemiyordu. Performans asistanımın da performans sırasında oluşan "çöplerin" toplanmaması halinde polise şikâyet edilmekle tehdit edildiğini sonradan öğrendim- ki en başından beri performans sırasında bavuldan çıkardığım her şey yerine geri konacağından bunu düşünüyorduk zaten.

TANJA OSTOJIĆ

Missplaced Women?

Missplaced Women? Performans & Göç Atölyesi, Miksalište, Belgrad, Sırbistan, 29 Ekim 2015. Fotoğrafta: Marija Jevtić, Tanja Ostojić, Sunčica Šido ve Nela Antonović *Missplaced Women?* performansını Info Park Merkez Otobüs Garı'nda Belgrad'da kamusal alanlardaki grup performansları kapsamında Balkan rotası üzerindeki mültecilerle dayanışma çerçevesinde sergiliyorlar, *From Diaspora to Diversity (Diasporadan Çeşitliliğe)* kapsamında organize edildi, Remont, Belgrad. Katılımcılar: Nela Antonović, Gorana Bačevac, Tatjana Beljinac, Tamara Bijelić, Jelena Dinić, Irena Đukanović, Milica Janković, Marija Jevtić, Nadežda Kirčanski, Irena Mirković, Bojana Radenović, Sanja Solunac, Sunčica Šido. Fotoğraf: Lidija Antonović.

Atölye katılımcılarının bazılarının düşüncelerinden seçmeler:

1. Bu atölyeye başvurma motivasyonum, hayatım boyunca, kendilerini çok talihsiz durumlarda bulan ve eski Yugoslavya'daki savaşlar sırasında evlerini terk etmek zorunda kalan insanlarla güçlü dostluklar geliştirmem oldu. Görünüşte sıradan insanların yanı sıra düzenden sorumlu olması gereken polisler tarafından mültecilere yöneltilen sözlü ve fiziksel şiddete tanık oldum. *Misplaced Women?* projesine katılmak beni isyan ve üzüntü duygularına boğdu. Sanatçıların ürettiği zekice kurgulanmış performanslar perspektif değiştirmeme neden oldu ve birkaç yıl önce Bar-Belgrad treninde tanık olduğum sahneleri hatırlattı. Bir polis, iki çocuğuyla seyahat eden bir kadının eşyalarını vahşice arıyordu, bebek eşyaları tren vagonunun her tarafında uçuşuyordu. *Misplaced Women?* performansına katılarak kendimi aniden bir gözlemciden bir kurbanaya dönüşmüş halde buldum. Çıplak, saldırıya uğramış ve bana yaklaşmak isteyen herhangi birine karşı savunmasız hissettim. Belgelerimin, banka kartlarımın veya cep telefonumun kaybolması durumunda olası tüm komplikasyonlar geldi bir anda aklıma. İletişimimizi sağlayan tüm o kâğıt ve plastik nesnelere... Görünüşe göre onlarsız, bir insan değil, bir uzaylı olarak görülürüm. Şahit olduğum ve bizzat gerçekleştirdiğim bagaj arama deneyimimi en iyi anlatabilecek kelime "şiddet" olurdu. Bu performans atölyesinin iktidar konumunda olanlar için zorunlu bir eğitim aracı olması gerektiğini düşünüyorum. Sonunda, sanatçımızın iddia ettiği gibi, sanat rolünü yerine

getirdi ve var olan cevaplardan daha fazla soruyla baş başa kaldım. (Jelena Dinić, Belgrad'da sağlık çalışanı)

2. Bu atölye için sadece bir günümüz olmasına rağmen, yaşadığımız deneyim hakkında çok farklı hislerim var. İlk olarak, Miksalište'ye geldiğimizde göçmenlere yaklaşımından emin değildim çünkü daha önce hiç bu durumda olmamıştım ve onları selamlamanın doğru yolunun ne olacağını bilmiyordum. Onlara çok arkadaşça yaklaşmak istedim ve onlar için üzüldüğümü düşünmelerini istemedim. Sonra Afganistan'dan bir adamla tanıştım ve onunla açıkça konuşmaya başladım. Olumlu bir tavırla sohbete açıldı. Burada kendini gerçekten güvende ve sakin hissediyormuş gibi görünüyordu ve bana öyle söyledi. Buradaki insanların empati kurmasından ve ellerinden geldiğince yardım etmekten çekinmemelerinden memnundu. Bana yolculuğunu ve yaşadığı kötü deneyimleri anlattı ama yine de geleceğe dair umudunu koruyordu. Bana Facebook bağlantısını verdi, yani hâlâ iletişim halindeyiz. Şimdi Almanya, Düsseldorf'ta, yerleşti ve gelecekle ilgili planlarını düşünüyor. İki kişiyle daha konuştum ve bende büyük bir etki bırakan şey onların zor durumlarıyla ne kadar iyi başa çıktıkları oldu. Hepsinin onlar kadar güçlü ya da şanslı olmadığını farkındayım ama bu adamlarla konuşmak beni biraz daha iyimser hissettirdi. Hepimizin daha fazla şefkate ihtiyacı var. Dünyamızın meseleleri ve sorunları hakkında konuşmak için açık ve cesur olmalıyız. (Irena Mirković, yeni medya yüksek lisans öğrencisi, Sanat Akademisi, Novi Sad)

3. Belçika'daki bir mülteci merkezinde iki haftalık gönüllülük deneyiminden sonra, burada Belgrad'da tanıştığım bazı mültecilerin enerjisi ve coşkusu beni şaşırttı. Bu kadar kısa sürede benimle paylaştıkları bilgileri çok değerli buldum. Bende en güçlü izlenimi bırakan şey Miksalište'deki çocuk çizimleri oldu. Yolculuk deneyimlerini ve yaşadıkları mücadeleleri çizmişlerdi. Tüm kişisel eşyalarımı sırt çantamdan çıkarıp herkesin görebileceği bir yere koyduğumda, kendimi bir şeye maruz kalmaya açık ve savunmasız hissettim. Bu benim için bir sürpriz oldu. Bir sonraki yerde ikinci kez çantamı açmanın ilkinden daha kolay olacağını düşündüm, ama daha da zordu. Bir anda kendimi çok güvensiz hissettim ve çabucak her şeyi sırt çantasına geri koydum. Bu deneyimin değerli olduğunu düşünüyorum çünkü bu duruma farklı bir açıdan

Missplaced Women? atölyesi, Belgrad, Ekim 2015. Fotoğraftaki kişiler: Marija Jevtić, Tanja Ostojić, Sunčica Šido, Nela Antonović ve Balkan rotası üzerinden iltica talebinde bulunan Suriyeli Nazer, Info Park, Central Bus Station'da "Mis(s)placed Women?" grup performansını Belgrad'ın kamusal alanlarında gerçekleştiriyorlar. Fotoğraflar: Lidija Antonović ve Srđan Veljović.

bakmamı sağladı ve atölyenin diğer katılımcıları ile fikir ve tutum alışverişinde bulunma şansım oldu. (Gorana Bačevac, heykel yüksek lisans öğrencisi, Güzel Sanatlar Fakültesi, Belgrad)

ABERDEEN

MARTA NITECKA BARCHE

Misplaced Women? Pankartı

Kirsty Russell ve Marta Nitecka Barche "*Misplaced Women?*", *Misplaced Women?* atölyesi kapsamında Torry, Aberdeen'de halk kütüphanesi önünde delege edilmiş performans, 2016. Photo: T. Ostojić.

Marta Nitecka Barche ve Tanja Ostojić, "*Misplaced Women? Pankartı*", afiş, 49,5 X 181,5 cm, 2016, kanvas, keçeli kalem, nakış, Ostojić'in 2016 Siyaset Festivali kapsamında Aberdeen'deki Torry mahallesinin kamusal alanlarında düzenlenen *Misplaced Women?* atölye çalışması sırasında kullanıldı.

Aberdeen Üniversitesi'nde doktorasını yapmakta olan Marta Nitecka Barche, *Mis(s)placed Women?* (MW) topluluğunun 2015'ten beri üyesi. Bir dizi performansta yer aldığı gibi, pankartını hazırladığı Siyaset Festivali'nde atölye çalışmasını organize etti. Marta daha önce, Polonya pasaportundaki öğrenci vizesi süresinin dolması nedeniyle ABD sınırında kontrol işlemlerine tabi tutulmuştu. Adı "göç hapishanesi" olan gerçek bir cezaevinde, suç kaydı olan insanlarla birlikte, üç haftadan fazla tutulmuştu. Durumu her ne kadar idari bir mesele olsa da, el ve ayak bileklerinden kelepçelenmiş ve oldukça derin bir travma yaşamıştı... (T. Ostojić)

...Bana göre, *Misplaced Women?* çok özgün bir performans. Akademik ilgi alanlarımla ve kişisel deneyimimle bağlantılı birçok anlam taşıyor. Göçmenlerin ve mültecilerin, ülkeler ve şehirler arasında isteyerek veya istemeyerek hareket eden insanların gündelik gerçekliklerini anlatıyor. Bu insanların kişisel hikâyeleri her gün sokaklarda, mağazalarda, otobüs duraklarında ve havaalanlarında yaşanıyor... Buradaki fikir, herkesin bu performansı sıradan ortamlarda, yoldan geçen yabancılar arasında hayata geçirebileceği; tıpkı hayatının bir bölümünü tek bir bavula sığdırıp, bilinmeyen bir yere taşınması gereken herkesin göçmen olabileceği gibi. *MW*, milliyet veya siyasi statü hakkında soru sormuyor. Bireylerin, kimlikleri ne olursa olsun, insan olarak var olma ve dünyada bir yer tutma hakkını performe ediyor ve onaylıyor. Mevcudiyetlerine, şu anki varoluşlarına, siyasi ve ulusal tanımlanma yöntemlerince (özellikle belgesizler söz konusu olduğunda) çoğunlukla tanınmayan veya reddedilen bir varoluşa dikkat çekiyor. *MW*, bireylerin ait oldukları yeri sormadan, orada bulunmalarına izin veriyor...

Marta Nitecka Barche, *Mis(s)placed Women?* proje bloguna katkıda bulunduğu yazısından, 2015.

LONDRA

TERESA ALBOR

Geride bıraktıklarımız

Teresa Albor
"Misplaced Women?", Hackney Wick, Londra, 2016, video 2 dk 39 sn.

Teresa Albor
Dakka, Bangladeş, 2021, video, 4 dk 29 sn.
Fotoğraf: K. M. Asad, videodan görüntü: T. Albor.

David Caines
Teresa Albor'un Tanja Ostojic'in *Misplaced Women?* atölyesi kapsamında Londra'daki Westfield Alışveriş Merkezi'nde gerçekleştirdiği performansın illüstrasyonu, Live Art Development Agency, Londra, 2016.

"Geride bıraktıklarımız" 2015 yılında başlamış olan, daha iyi bir yaşam arayanların ve/veya hayatta kalmak için yer değiştirmeye devam etmesi gerekenlerin geride bıraktığı nesnelere dayalı bir projedir. Aralık 2016'da Londra'da düzenlenen *Misplaced Women?* atölyesinden bu yana, *Mis(s)placed Women?* 1.Skor - iki projenin kavramsal temellerinin aynı olduğu göz önüne alınırsa - işi çerçevelemenin yollarından biri haline geldi. Projede ilk kullanılanlar, Suriye ve Afganistan'dan kaçanların, Yunanistan'ın Midilli adasında ve Sırbistan'daki bir transit merkezinde bıraktığı nesnelereydi. Gençlerle sohbeti başlatmak üzere, enstalasyonlarda ve performansların bir parçası olarak kullanılmak üzere Londra'da yaşayanlar tarafından "ödünç alındılar". Proje çıktısı görseller ve yazılarla sınırlı sayıda bir fanzin üretildi. Nesnelere çoğu, giysi ve battaniye toplayan, temizleyen ve ihtiyaç sahiplerine yeniden dağıtan, Midilli adasının Kirli Kızları adlı bir kuruluş tarafından bağışlanmıştı. Projeden elde edilen gelir bu derneğe bağışlandı. Son dört yılda proje, özellikle Bangladeş'teki iklim göçüne odaklanmaya yöneldi.

"Misplaced Women?", Dakka, Bangladeş, 2021, video, 4 dk 29 sn

Bu video, *Mis(s)placed Women?* projesinin temel önermesini yansıtıyor: "...yerinden edilmeyi simgeleyen günlük yaşamı canlandırmak... güç ve kırılabilirlik ilişkilerini [dikkate almak]". Bu örnekte ise odak, iklim felaketi nedeniyle ülke içinde göç eden kadınların yerlerinden edilmeleri. İklim değişikliği, büyük kısmı güney Asya ana nehir sistemlerinin alçak, yoğun nüfuslu deltasında bulunan Bangladeş'e önemli ölçüde zarar veriyor. Her sene yüzlerce hektar alan erozyona uğruyor ve bu binlerce insanı evsiz bırakıyor. Çevresel Adalet Vakfı'na göre, 2050 yılına kadar buradaki her yedi kişiden biri, yükselen deniz seviyeleri nedeniyle yerinden olacak. Video, iklim göçünü belgeleyen Bangladeşli bir fotoğrafçının (K. M. Asad) çektiği görüntüler ve iklim göçmeni kadınlarla yapılan röportajlara dayanan Bengalce seslendirmenin (Taiara Farhana Tareque), Bangladeş'in Dakka kentindeki bir canlı performansın kayıtlarıyla (bir sırt çantasının açılarak kişisel eşyaların saçılması) birleştirilmesinden oluşuyor.

"Misplaced Women?", Hackney Wick, Londra, 2016, video, 2 dk 39 sn

Bu kez, kişisel bir çanta yerine, Suriye ve Afganistan'dan kaçanların Yunanistan'ın Midilli adasında ve Sırbistan'daki bir transit merkezinde bıraktıkları eşyalarla dolu bir bavul açıldı ve içindekiler Doğu Londra'da bir tiyatronun dışında duran masaya itina ile yerleştirildi. Parçalardan biri, açılması imkânsız biçimde dolanmış ince bir kolyeydi. Performans, paketin açılmasını ve kolyeyi çözmeye yönelik başarısız girişimi içeriyordu.

"Misplaced Women?", Westfield Alışveriş Merkezi, Londra, 2016, video, 2 dk 13 sn

Bu performans, genellikle göç eden insanların kullandığı türden dokuma bir plastik çantanın, Londra'daki en büyük alışveriş merkezinde açılmasını içeriyordu. Bir önceki performansta olduğu gibi, çantadaki nesnelere Suriye ve Afganistan'dan kaçanlar tarafından Yunanistan'ın Midilli adasında ve Sırbistan'daki bir transit merkezinde bırakılmıştı. Bir cep telefonundan bir ses kaydı çalındı - yolculukları sırasında kaybolan ya da ölen bazılarının adlarının okunduğu bir kayıt. Noel'e on günden az bir süre kalmış olduğundan çantanın içinde, alışveriş merkezinde bulunan ve ailelerine, arkadaşlarına hediye olarak yeni nesnelere satın alan birçok kişiye selam eden, paket kağıtları ve kurdeleler de vardı. Bir güvenlik görevlisi performansı sessizce izledi ve (telsizinden duyulduğu üzere) bir ürün tanıtma girişimi olmadığı sürece devam edilmesine izin vermesi istendi.

BERLİN

RHEA RAMJOHN

Bugün hangi sömürge konforunu tüketmek istersiniz?

Rhea Ramjohn
"Bugün hangi sömürge konforunu tüketmek istersiniz?", *Misplaced Women?* atölyesi sırasında performans, Tempelhofer Feld, Berlin, Ocak 2018.
Fotoğraf: Tanja Ostojic.

...Bavulumun içinde şu nesnelere vardı: bir plaj örtüsü, beyaz bir muşamba, kırmızı bir Çin işi sabahlık, bir Boston Red Sox beyzbol şapkası, bir Trinidad haritası, Bahamalar'dan iki yöresel peştemal, biri kırmızı biri mavi, balina desenli bir çanta, iki hasır amerikan servis, bir wok tava, bir tahta spatula, bir peluş oyuncak istakoz, bir çift yemek çubuğu, yıldız temalı peçeteler, bir mor Çin işi yelpaze, bir kalıp Trinidad çikolatası, bir torba Trinidad kahvesi, iki adet mango, bir manyok, bir torba kahverengi şeker kamışı, *plantain*, birkaç patates, birkaç limon, acı biberler, pirinç, zencefil, sarımsak, *amchar massala*, madras köri tozu, üç adet Bahama deniz kabuğu, Karayip İngilizcesi Kullanım Sözlüğü, *Black Berlin*, bir Trinidad pasaportu, bir Amerikan bayrağı kartpostalı ve 5. sınıftan kalma yazı defterim.

Bu nesnelere sunarak, parçalı şekilde belirlenmiş etnik/ırksal/ulusal/kişisel yerleşemeyişimi (*misplacement*) kolonyalizm ve postkolonyalizm anlatısı üzerinden temsil etmeye çalışıyorum. Koloniler kaynakları için sömürdüklerinden, bu nesnelere her biri bu sömürün ve ardından gelen yanlış yerleşimin (*misplacement*) veya yerinden olmanın birer sembolü olarak işlev görüyor.

İzleyiciyi, bu ürünlerin sömürgecilik, kölelik ve göçle olan bağlantısını fark etmeye davet ediyorum. Zorunlu/zorunlu olmayan göç, kimliğin yeniden çerçeveselmesi, insanların, kültürlerin ve malların yer değiştirmesi açısından diasporaya nasıl katkıda bulunur? Sömürgeciliğin etkileri bugün hâlâ nasıl hissediliyor/kendini gösteriyor? Bu performansın başlık sorusu, "Bugün hangi sömürge konforunu tüketmek istersiniz?" yanlış yerleşme (*misplacement*) ile sıkı şekilde bağlantılı olan, atadan kalma ve kültürel mirasla kendi bağlantı kurma arayışına karşılık geliyor...

Rea Ramjohn, *Mis(s)placed Women?* proje bloguna katkıda bulunduğu yazısından, 2018.

LADY GABY

Misplaced Women?

Lady Gaby
"Misplaced Women?", Kunsthalle am Hamburger Platz Berlin'in ev sahipliğinde *Misplaced Women?* atölyesi sırasında Berlin-Weißensee'de müdahaleler. Ocak 2018. Fotoğraf: Sajan Mani.

...Tanja Ostojic'in yürüttüğü Berlin atölyesinin bir parçası olarak gerçekleştirilen *Misplaced Women?* müdahaleleri esnasında, o muhitin köy benzeri atmosferinde yerleşememiş (*misplaced*) hissettiğim için, Weißensee bölgesinde dolaşmayı seçtim. Ancak, büyüdüğüm komünist Romanya'yı ve eski Duvar sonrası Doğu Berlin'i hatırlattığı için, sokaklar, evler ve o ortam bana tanıdık geldi. Bu yüzden yerinden edildiği hissine kapıldığım yerleri aradım ve bir tutam pembe yünle işaretledim, bu yerlerde çok çeşitli kamusal müdahaleler gerçekleştirdim. Eski komünist heykeller, eski bisiklet tekerlekleri, işlek bir döner kavşağın ortasındaki eski çeşme, Brotfabrik'in dışındaki galeri ve tekne heykeli. Yürüyüşümüz sırasında, Mad Kate, Sajan Mani ve Tatiana Bogacheva da dahil olmak üzere, atölyeden bazılarımız, mahallenin sokaklarında yanlış yerleştirildiğini (*misplaced*) tespit ettiğimiz, örneğin sessiz küçük bir sokaktaki şantiyenin gürültüleri gibi, sesleri kaydetti. Tüm bu süre boyunca yanımda sebepsiz şekilde yerini yitirmiş eşyaların bulunduğu bir bavul taşıyordum ve müdahaleler sırasında bavulu açıp eşyaları sergiliyordum. Kendimin yanı sıra, birçok yerleşememiş (*misplaced*) KADIN ve FEMİNİST karaktere dönüştüm: SANATÇI, TEMİZLİKÇİ ve ÖZGÜRLÜK HEYKELİ, bunların hepsi bir kadın, kaçak işçi, göçmen ve mülteci olarak ilişki kurabildiğim kimlikler...

LADY GABY, *Mis(s)placed Women?* proje bloguna katkıda bulunduğu yazısından, 2018.

MAD KATE

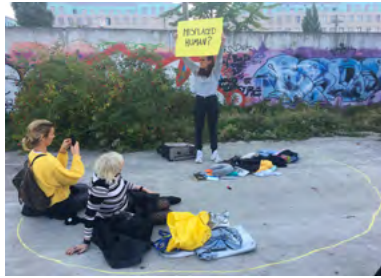
Burada yokken bile benimle seyahat eden kadınlar (wymyn)*

Mad Kate
"Burada yokken bile benimle seyahat eden kadınlar (wymyn)", 24 Ocak 2018'de Görlitzer Park'ta ve 25 Ocak 2018'de Görlitzer Park, Berlin'den Lahey, Hollanda'ya transit halinde, *Misplaced Women?* Berlin atölyesi sırasında performans Fotoğraf: Mad Kate.

LUCIANA DAMIANI

Güvenli Çember

Luciana Damiani
"Güvenli Çember", *Misplaced Women?* atölyesindeki performans, Park am Nordbahnhof, Berlin, 2019. Fotoğraf: Tanja Ostojic

...toplumsal cinsiyetimin bağımsız, göç eden bir beden olarak zaten nasıl "queerleştirilmiş" olduğu hakkında çok düşünmemi sağladı... ve beni diğer amlı bedenlerden- dişil ve heteronormatif olmaları yönünde katı toplumsal cinsiyet beklentisiyle karşı karşıya kalan kendi ABD-Amerika kültüründeki kadınlardan (wymyn) bile farklı kılıyor. Dişi göçmen beden, hareket özgürlüğü açısından kendi toplulukları tarafından sınırlanan kadınlara kıyasla zaten göreceli bir bağımsızlığa sahiptir. *Wymyn kelimesi, İngilizce'deki "man" (erkek) kelimesini "woman" (kadın) kelimesinden ayırmak, ve trans kadınları, non-binary, interseks ve/ya genderqueer insanları kapsayıcı olma niyetiyle bilinçli olarak toplumsal cinsiyeti bükülmüştür (*genderf*cked*). Göç eden beden, sınırlarla karşılaştığında bile, bu hareket yasadışı hale getirildiğinde bile, hareket etme ayrıcalığına erişmiş durumdadır.

Bu soruya cevaben (bir ritüel ve rahim sembolü olarak) tamamen mor giyinmeye ve annemin bana verdiği büyük mor valizi alıp parka yürümeye karar verdim. Büyük mor bir şapkayı, 14 yıl önce Amerika'dan ayrılıp çok uzaklara taşınmadan önce, yakın çevremde yaşamış olan kadınların fotoğraflarıyla süsledim. O şapkadaki kadınların bazılarının ülkeyi terk etme ayrıcalığına asla sahip olamadığını biliyorum. Birçoğunu, kendi başıma uzaklara gidince yaşadığım zorlukları ve maceraları anlatan "sıla mektupları" yazdığım kadınlar olarak düşünürdüm.

Kathryn Fischer aka (namidiğer) Mad Kate, *Mis(s)placed Women?* proje bloguna katkıda bulunduğu yazısından, 2018.

Ben bir beden ve bir ifadeyim.

Ben bir tanık ve manipülasyonun kanıtıyım.

Varolmak için izin istemek istemiyorum.

Varolmak için izin istemek zorunda değilim.

Senin tarafından, herhangi biri ya da herhangi bir yer ya da herhangi bir şey tarafından tanımlanmak istemiyorum.

Buradan ya da oradan olmak istemiyorum.

Varlığım sana tehdit gibi geliyorsa, ayrıcalıklarını kaybetmekten korktuğun içindir.

Duvarların beni çevrelerse, sözlerim onları yıkmak için silah olacak.

Beni incitirsen, iyileşirim.

Ve bunu yeni baştan tekrar ederim.

Çünkü benim türdeşlerime sözüm var.

Çünkü bu benim görevim ve direnişin tek yolu.

Luciana Damiani, *Mis(s)placed Women?* proje bloguna katkıda bulunduğu yazısından, 2019.

INNSBRUCK

LI FU

Doing Gender (Toplumsal Cinsiyetin Ritüelleştirilmesi) 8102.50.3*

Açıklama ve kavramsal yerleştirme

"Doing Gender"ın amacı cinsiyet veya cinsiyet ilişkisini bireylerin bir özelliği veya niteliği olarak görmek değil, "toplumsal cinsiyet"in üretildiği ve yeniden üretildiği toplumsal süreçlere toplumsal açıdan önemli bir ayırım olarak bakmaktır."¹

Beden açığa çıkacak ve yeri geldiğinde toplumsal cinsiyet inşasının yapı taşlarını birbirinden ayırmak ve tekrar inşa etmek girişiminde bulunmak suretiyle daha kolay anlaşılır

kılacaktır. Toplumsal cinsiyetin üretimi "kimi faaliyetlerin dişi ya da erkeğin 'doğasının' ifadesi olarak görülmesine izin veren algı, etkileşim ve gündelik siyaset gibi çeşitli toplumsal kontrole tabi faaliyetlerin bütününden oluşur."² İlk olarak, kişi mekâna bir ponço giyerek girer. Ponçonun kesimi bedeninin hiçbir yerine dikkat çekmediğinden izleyicilerde spesifik bir toplumsal cinsiyet inşasına ön ayak olmayı amaçlamaz. Böylelikle, süjeler podyuma çıkar çıkmaz performans izleyicilerinin nasıl bir içsel süreçten geçerek onlara toplumsal cinsiyet kategorileri atadıklarını takip etmek mümkün olur.

2 West/Zimmermann 1987, s. 14.

Teori ve pratik arasında gidip gelinen bir mekân olarak Innrain Kampüsü tekrarlayan inşa - yapışöküm - yeniden inşa - yapışöküm sürecini göstermek adına özellikle elverişliydi. Alan ikiye bölünmüştü: cam tavanından kütüphaneyi gören, bir yanını kaplayan camların aynaya dönüştürülmüş olduğu ve oturma yerleri ile çevrelenerek sınırları belirlenmiş bir özel alan olarak kurgulanmış bir arka alan olduğu kadar dışarıda önündeki koyu metal rengi bir grid aracılığıyla podyuma dönüşmüş kamusal alan ile etkileşime girilebilecek bir alandı da. Bu kamusal ve özel alanların arasındaki eşikte, bir özellik (sembolik olarak oje ile temsil edilen) ortadan kaldırılıyor - daha önceden tanımlanmış toplumsal cinsiyet kategorilerinden kurtuluşa dair acı verici bir hareket gibi. Oje bedeni ikinci bir deri gibi kaplar ve adım adım, birbirini tekrar eden hareketler aracılığıyla dışardan alınan bir yardım (aseton) ile silinir. Özel alanda bavulun içindeki eşyalar 'masküleniteyi' temsil etmesi adına kullanılır. Aynada jestler çalışırken giysiler ve aksesuarlar bu inşaya yardımcı olur. "Maskülenite" abartılmış tipik hareketlerle (toplumsal alanda agresif davranışlarda bulunmak, dikkatsizce bir çöp kovasını devirmek gibi), duruş, yürüyüş şekli, yüz ifadeleri ve jestlerle yansıtılır. Bu toplumsallığa dayalı davranışlar, onlara alışkın olduğunu varsaydığımız başka kişilerin sanal veya fiili varlığında³ toplumsal cinsiyeti inşa eden unsurları görünür kılar.

Şimdi özel alanda süje, üretilmiş olanın tüm katmanlarıyla karşı karşıyadır ve 'maskülenitenin dayattığı sessizliği' uygular.

Sonrasında performans asistanı Pippa Chase tarafından süjeye alternatif bir hareket önerilir ve dışarıdan nitelik atanır. Bu bir tür aidiyet ve dayanışma hissi yaratan, toplumda yankı uyandıracak imajlar kullanılarak yapılır.

Bir "kadın/kız arkadaş" başka bir "kadın/kız arkadaş"ın tırnaklarını boyar ve bavuldan ona "uygun" bir giysi seçer.

"Kadın" bacaklarını tıraşlar ve losyon sürer. Bu performatif

3 West/Zimmermann 1987, s. 14, alıntı Gildemeister/Wetterer 1992, s. 237 çevirisindendir.

hareket katman katman icra edilir. "Femininite" inşası aynadaki yansımada bozulmuş gözükür. "Femininitenin" sahnelenmesi bu şekildedir.

Li Fu
"Doing Gender (Toplumsal Cinsiyetin Ritüelleştirilmesi) 8102.50.3*", Li Fu'nun Innsbruck Üniversitesi'ndeki 60 dakikalık performansı.

Özel alanda, süje daha demin üretilmiş şeyle ve katmanlarıyla uğraşır ve "dişi" taşkınlıklarda bulunur: gürültülü bir şekilde ağlamak ve histerik bir şekilde yas tutmak. Performansın özel alanında "ben kimim?" sorusu yankılanır.

Katman katman biraradalık inşa edilmiştir ve ilk kez kamusal alanda sesini yükseltir.

O (erkek) değil. O (kadın) değil. Bir de "aradalık" vardır. Kabul etmek istemeyenler cehenneme gidebilirler. Empati eksikliğinden değil, birçok ülkede hüküm süren transfobiden rahatsızım.⁴

Hazırlık aşaması: önceki akşam yaklaşık bir saat.

Kaynakça

Gildemeister, Regine (2004): Doing Gender. Soziale Praktiken der Geschlechterunterscheidung. Becker, Ruth/Kortendiek, Beate (der.): Handbuch Frauen und Geschlechterforschung. Theorie, Methoden, Empirie içinde. VS Verlag für Sozialwissenschaften: Wiesbaden, s. 132-140.
Weber, Max (2011): Wissenschaft als Beruf. Duncker & Humblot: Berlin.
West, Candance and Zimmerman, Don H. (1987): "Doing Gender", şuradan alıntı: Gildemeister, Regine ve Wetterer, Angelika (1992): Wie Geschlechter gemacht werden. Die soziale Konstruktion von Zweigeschlechtlichkeit und ihre Reifizierung in der Frauenforschung; Knapp, Gudrun-Axeli and Wetterer, Angelika (der.): Entwicklung feministischer Theorie. Kore: Freiburg; Gildemeister, Regine (2004): Doing Gender. Soziale Praktiken der Geschlechterunterscheidung;

Becker, Ruth and Kortendiek, Beate (der.): Handbuch Frauen und Geschlechterforschung. Theorie, Methoden, Empirie. VS Verlag für Sozialwissenschaften: Wiesbaden, s. 132-140.

Kişi hakkında: bir *dilettante* (amatör) vakası⁵

Li Fu, günümüz gündelik yaşamında politik olan ve toplumsal gelişme eğilimleri ile ilgilenmektedir. Özellikle gündelik yaşamın inşası ve gerçekliklerin inşasında kullanılan yapı taşlarına odaklanmaktadır. Sanatçı DIY (Kendin Yap)-benzeri farklı performansları ile teorik kavramları günlük yaşama aktarmaya çabalar.

Editörlüğü Tanja Ostojic tarafından yapılmış ve ilk kez Almanca olarak *Misplaced Women?* blog 2018/19'da yayımlanmıştır. Bu performans *Misplaced Women?* Atölyesi çerçevesinde Tanja Ostojic tarafından Innsbruck, Avusturya'da gerçekleşen *Art in Public Space Tyrol* kapsamında Mayıs 2018'de sergilendi.

4 Gildemeister 2004, s. 132 Auszug aus einem Hip Hop Text by Li Fu.
5 Bkz: Weber 2011.

ZÜRİH

AZAD COLEMÊRG
Misplaced Women?

Azad Colemêrg
"Misplaced Women?", performans müdahalesi,
Zürich Merkez Tren İstasyonu, Nisan 2019, *Misplaced Women?* Tanja Ostojić atölyesi.
Video görüntüsü: contact zone.

Benim adım Azad. Siyasi mülteciyim. Her şeyi geride bırakarak Kürdistan'dan İsviçre'ye gelmek zorunda kaldım. Doğduğum topraklarda her şey yasak. Dilimiz, kültürümüz, edebiyatımız, sanatımız hepsi yasak. Bütün bu yasaklar içinde yaşadıkten sonra bir gün Tanja Ostojić ile tanıştım.

Misplaced Woman? performans projesiyle yaşadığım deneyim sayesinde sanata ve performansa bakış açim değişti. Ostojić, kadınların yerleştirildiği tüm dar kalıpları kırarak, onları nesne konumlarından uzaklaştırıyor ve tamamen farklı bir bakış açısı kazandırıyor. Bu önemli bir çelişkiyi ortaya çıkarıyordu. Ostojić kadınları hayatın her alanında yanlış yere koyan ve marjinalize eden erkek egemen topluma bir mesaj gönderiyordu.

O gün hepimiz çantalarımızı, valizlerimizi açtık. Çünkü kapitalizm önce insanları bir çantayla zincirler. Sonra hayatımızı içine sıkıştır. Sanki o çanta olmazsa yaşayamayız. Bütün eşyalarımız içinde. Bu, insanlığın maddi şeylere bağımlılığı konusunda farkındalık yarattı...

Azad Colemêrg, *Mis(s)placed Women?* proje bloguna katkıda bulunduğu yazısından, 2019.

SPLIT

MIA BRADIĆ
Rutin

Mia Bradić
"Rutin", Split Saint Francis Kilisesi otobüs durağında gerçekleştirilen performansın video dokümantasyonu, 6 dk 47sn. Mia Bradić, Tanja Ostojić'in *Misplaced Women?* atölyesi çerçevesinde "1. Skor: Kendine Ait Bir Çantayı Boşaltmak"ın eğlenceli doğaçlamalarını seslendirmişti. Split, 6-8 Nisan 2021. Fotoğraf: T. Ostojić.

...Genç bir sirk sanatçısı olarak, Hırvatistan'da profesyonel sirk eğitimi alamayacağım için ülkemi (aynı zamanda arkadaşlarımı, ailemi, kültürü, dili...) hayallerimin peşinden gitmek üzere terk etmek zorunda kalacağım. Aslında ben bu tür bir senaryoyu zaten mikro düzeyde yaşıyorum. Yaşadığım yer Solin, yaklaşık 25.000 nüfuslu, Hırvatistan'da kişi başına en fazla çocuğa sahip şehir olmakla övünüyor, ancak aynı zamanda gençler için önereceği pek bir şey yok – hatta bir lisesi bile yok. Bu yüzden her gün seyahat etmek zorundayım, trafikte saatler geçiriyorum çünkü okul hayatım, eğitimim, ihtiyacım olan hemen tüm aktiviteler Split'te gerçekleşiyor. Aslında, gündelik sırt çantam performansta kullandığıma benziyor, ıvır zıvır dolu. Günlük rutinimi, birkaç ay sonra yaşayacağım daha büyük bir paketleme ve şu anki hayatımı geride bırakma resmine bağlamak güzel bir deneyimdi. Bu performans, Hırvatistan'da gençler için kaynakların yetersizliği ve genel olarak toplumumuzda (sirkte çalışan) sanatçıların yeterince takdir edilmemesiyle ilgili hayal kırıklığı ifade etmek için kullanmak iyileştirici geldi. Bu hayal kırıklığı hem gerçekliği hem de diğer şeylerin yanı sıra ayrılma kararımı etkiliyor...

Mia Bradić, *Mis(s)placed Women?* proje bloguna katkıda bulunduğu yazısından, 2021.

TANJA OSTOJİĆ
Tecavüz Girişimleri Üzerine

Tanja Ostojić
"Tecavüz Girişimleri Üzerine", 20 dakikalık performansın video dokümantasyonu, 12 dk 19 sn. Tanja Ostojić tarafından Peristil, Split'te *Misplaced Women?* atölyesi ve *Voids 2021* çerçevesinde, Culture Hub Hırvatistan ev sahipliğinde gerçekleştirildi. Split, Hırvatistan, 6-8 Nisan 2021. Fotoğraf: Neli Ružić.

Tecavüz Girişimleri Üzerine Tanja Ostojić'in Split'in en halka açık, merkezî ve önemli yeri olan Peristil'de gerçekleştirdiği 20 dakikalık performansıdır. Ostojić, imparatorun bir zamanlar tebaasına hitap ettiği tarihî merkezin kalbindeki performansında, 25-30 yıl önce yaşadığı dört tecavüz girişimiyle ilgili sunduğu tanıklığın yanı sıra, cinsel saldırıya uğrandığında nasıl mücadele edileceğine dair, kendi deneyimine dayanan ipuçları verdiği güçlendirici bir konuşma yaptı. O sırada iki genç sanatçı da performanslarıyla eşlik etti. Mia Bradić doğaçlama hareketlerle Ostojić'in ifadesini somutlaştırırken, Alejandra Robles Sosa sözleri nakışa çeviriyordu. Sonunda, Ostojić orada toplanan diğer kadınları da kendi tanıklıklarını anlatmak üzere podyuma davet etti.

(Kaynak: *Miss(s)placed Women?* video kanalı)

TANJA OSTOJİĆ

5. Skor: Konuşulamaz Olanı Konuşmak

Yaklaşık 20 dakika veya daha uzun süreli, hazırlıklı veya hazırlıksız, üç veya daha fazla katılımcı
Yer: Korunaklılık hissi veren kamusal bir alan

Hakkında: Bu skor, dört farklı tecavüz girişiminden kurtulma/kaçma vakasını anlattığım "Tecavüz Girişimleri Üzerine" (Split, 2021) performansından türetilmiştir. Bu performansın benim için güçlendirici bir etkisi oldu, dolayısıyla aşağıdaki skor cinsel tacize veya cinsel şiddete* maruz kalmış veya böyle bir duruma tanık olmuş başka kişileri kişisel deneyimlerini güvenli bir ortamda veya kamusal alanda paylaşmaya davet etmek için oluşturduğum. Siz ve çevrenizdekiler için güçlendirici bir deneyim ve iyileşme sürecinizin bir parçası olabileceğini düşünüyorsanız, bu hikâyeleri paylaşmanızı özellikle önemlidir. Bir hayatta kalan olarak deneyiminizi paylaşıp paylaşmayacağınızı ve nasıl paylaşacağınızı kontrolü sizde olmalı. Deneyimlerinizi, hangi koşullarda ve ne kadar ayrıntı vererek konuşacağınızı seçebilirsiniz. Sonuçta, önemli olan başkalarının sizden ne istediği değil, sizin için neyin değerli ve anlamlı olduğudur.

Talimatlar:

1. Kamusal alanda size kendinizi güvende ve korunaklı hissettiren bir yer seçin (bu yerin mimarisi, çevresindeki bitkiler veya burada sizi desteklemek için toplanmış bir kalabalık bu hissi sağlayabilir). Kendinizi (hayali) bir sahnede veya yere çizdiğiniz güvenli bir daire içerisinde konumlandırabilirsiniz.
2. Cinsel tacize uğradığınız durumları anlatın. Çocukluğunuz sırasında karşı karşıya kalmış olabileceğiniz istismar veya yaşamınız üzerinde etkisi olmuş hikâyelerle başlayabilirsiniz.
3. İki arkadaşınıza, bu performansınızla birlikte yapmaları yönünde talimat verebilirsiniz. Siz konuşurken, bir arkadaşınız sözlerinizi doğaçlama bedensel hareketlere, diğeri ise nakışa ya da başka bir sanatsal forma çevirmeye çalışabilir.
4. Hikâyenizi anlatırken, nasıl kaçmaya veya karşı koymaya çalıştığınızı, bu saldırı(lar)dan sonra neler olduğunu, o sırada veya sonrasında neler hissettiğinizi, bu olayla ilişkili olarak aldığınız veya almış olmayı dilediğiniz desteği kendi yöntemlerinizle açıklamaya çalışabilirsiniz.
5. Bitirdiğinizde, arkadaşlarınızın size sarılmasına izin verin.
6. Stresi vücudunuzdan bedeninizi sallayarak atmaya da seçebilirsiniz.
7. Katılımcı veya izleyici olan diğer kadınları yerinizi almaya ve hikâyelerini anlatmaya davet edebilirsiniz.

Notlar:

Kaygı hissediyorsanız, bu performans güvenli bir sosyal merkez veya özel alanda da yapabilirsiniz. Performans tamamlandıktan sonra çay içmek ve sizi desteklemek için burada bulunan kişilerle konuşmak için zaman ayırın. Topluluk önünde konuşmanın yasal sonuçları olduğunu unutmayın. Hikâyenizi anonim bir biçimde paylaşmanın yolları olduğunu unutmayın. Failin adını kamusal alanda söyler veya ciddi bir suçtan bahsederseniz, bunun yasal sonuçları hakkında fikir almak için hukuki danışmanlık almayı göz önünde bulundurabilirsiniz.

***Dikkat:** Lütfen bu skorun, bir sosyal hizmet uzmanının gözetimi olmaksızın cinsel şiddete maruz kalanlar için bir araç olarak kullanılamayacağını unutmayın. Bunun yerine, skor toplumsal cinsiyete dayalı ayrımcılıktan bahsetmek için kullanabilirsiniz.

Tanja Ostojić: "5. Skor: Konuşulamaz Olanı Konuşmak", 2022.

Mis(s)placed Women? — İstanbul Ayağı — Tanja Ostojic ile Kamusal Alanlarda Performans Sanatı Atölyesi İncelemesi

Performistanbul

Kamusal alanda protesto yaparken, kolektif olarak yüksek sesle haklarını talep ettikten sonra hissettiğin o güçlü, tatmin edici duyguyu bilir misin? İşte Tanja Ostojic'in atölyesi bize bunu hissettirdi. Bedenlerimiz, kelimelerimiz aracılığıyla biraraya gelip kendimizi ifade etmenin gücünü yeniden keşfederken bir yandan da performans sanatının biricik, akışkan, geleneklere karşı pratiğiyle kamusal alanların gücünü talep ediyorduk.

Bu proje baştan sonra sadece katılımcılar için değil, koordinasyon ve belgeleme ekipleri için de tatmin edici zorlukta bir işti. Toplumsal buluşmaları ve kamusal protestoları yasaklayan bir ülke ve kültür içinde sokaklarda özgürce hareket eden ve performans sergileyen bir grup kadını ve queer insanı nasıl koordine edersiniz? O anda organik olarak üretilen ve geliştirilen bir kamusal performanslar serisini nasıl belgellersiniz?

Mis(s)placed Women? atölyesi, İstanbul. Eylül 2021. Fotoğraf: Kayhan Kaygusuz.

Açık Çağrı

Yolculuğumuz bir açık çağrıyla başladı. Atölye süresi boyunca katılmayı taahhüt edebilecek farklı geçmiş deneyimlerden ve cinsiyetlerden katılımcılar başvurmaya davet edildi. Yaklaşık 40 başvuru aldıktan sonra, Tanja Ostojic ile birlikte, Performistanbul ekibi (Simge Burhanoğlu, Azra İşmen, Ayda Bayram) olarak, nihai katılımcılarımızı seçmek için her başvuruyu titizlikle inceledik. Her başvuranın derinden mahrem hikâyelerini ve mücadelelerini okumayı içeren bu seçim süreci duygusaldı ve bazılarımızı gözyaşlarına boğdu.

Birbirinden habersiz göç, ötekileştirme, yerinden etme, güç(süz)lendirme, feminizm ve queerlik sorunlarıyla boğuşan dokuz güçlü kadın ve queer katılımcı (Nazlı Durak, Gizem Yılmaz, Selma Hekim, Persefoni Myrtsou, Vanessa Ponte, Sabbi Senior, Bahar Seki, Arzu Yayıntaş, Gülhatun Yıldırım), sanat alanındaki deneyimlerinden bağımsız olarak seçildi.

Birinci Bölüm

Salı, 7 Eylül 2021 - Performistanbul Binası - Galata

Atölyenin ilk bölümü, biraraya gelmek ve iletişim kurmaktan oluşuyordu; katılımcılar, kişisel deneyimlerini ve proje

hedeflerini birbirleriyle paylaşmaya davet edildi. Tüm atölye süreci gibi kamusal performansların da profesyonel bir fotoğraf ve video ekibi (Burçin Aktan, Gülbin Eriş, Kayhan Kaygusuz, Gün Üçok) tarafından belgelenmesi gerektiğinden, kayıtlar ilk toplantıdan itibaren başladı.

Atölyenin ilk gününün başlangıcında sanatçı ve katılımcılar, İstanbul'un en eski semtlerinden Galata'da bulunan Performistanbul binasının bahçesinde toplandılar. İlk toplantının amacı, katılımcıların birbirlerini tanımaları ve birbirlerinin yaşamdaki benzersiz yollarını keşfetmeleriydi. Ostojic, egzersizlere önce bir insan çemberi oluşturarak başladı. Katılımcılar, seans boyunca seslerini yükselttiler, vücutlarını hareket ettirdiler, performans sanatının sonsuz tanımlarını, kişisel geçmişlerini, bu deneyimin bir parçası olmak için başvurma nedenlerini ve kamusal alanla olan ilişkilerini tartıştılar. Yaratıcı ve sanatsal kısma gelmeden önce, Ostojic atölyenin havasını belirlemişti: tüm deneyim, güveni geliştirirken zihni, sesi ve bedeni özgürleştirmek ve (Ostojic'in kendi sözlerini kullanacak olursak) kimseyi "arkada bırakmadan" desteklemek, paylaşmak ve önemsemekle ilgiliydi.

Ostojic'in kendine özgü tarzı, katılımcılar arasında güven ilişkileri kurulmasına öncelik verdi ve böylece grup içinde bir birlik duygusu oluşturdu. Tüm katılımcılara önce Performistanbul bahçesinde güvenli bir alan sağlayarak, bireysel ve grup olarak kendilerine olan güvenlerini artırmalarını sağladı. Kısa bir süre sonra, İstanbul sokaklarına çıkma ve atölyenin ikinci bölümüne başlama zamanı gelmişti. Katılımcılar atölyenin her günü için üç mahalle seçti: Beyoğlu, Nişantaşı ve Kadıköy.

Ostojic ilk günden itibaren bir sevgi çemberi oluşturdu ve tüm grubu biraraya getirdi. Her katılımcı birbirinin kardeşi ve destekçisi oldu. Binadan ayrılmadan önce sokaklarda vermek üzere olduğumuz savaşa hazırlanmış gibiydi gibi hissettiren güçlü bir grup kucaklaşması paylaşıldı.

İkinci Bölüm

Salı, 7 Eylül 2021 - Beyoğlu

İkinci bölümde, katılımcılar İstanbul'un sokaklarında, parklarında ve istasyonlarında canlı performanslar ve müdahaleler yapmaya teşvik edildi.

Böylece atölyenin ikinci bölümü ilk günün ikinci yarısında başlamış oldu. O güneşli yaz öğleden sonrasında, bir grup kadın, ekibimiz ve dokümantasyon ekibi eşliğinde İstiklal Caddesi'ne doğru yürüyüşe başladı. Tarihlerden 7 Eylül'dü, yani 6-7 Eylül 1955'te esas olarak İstanbul'daki Rum azınlığa yönelik bir dizi devlet destekli çete saldırısı olan Yunan karşıtı pogromların yıldönümü. Tarihsel olayın karanlık hatırası ilk kolektifin ruhunu etkiledi. Eski Alman Lisesi'nin bulunduğu Bostan caddesinde yürürken, tüm katılımcılar Gülhatun Yıldırım'ın (başka bir katılımcı) "Tıpkı Geçmiş Gibi" (İstiklal Caddesi, kamusal/video performans, 2015) performansından ilham alarak ve ona atıfta bulunarak birden geriye doğru yürümeye başladılar. Bir eylemi grup olarak paylaşmak hem grubun üyeleri hem de izleyiciler üzerinde çarpıcı ve birleştirici bir etkiye sahipti.

Gezi Eylemleri'nden (2013) bu yana İstiklal Caddesi'nde toplanmanın ve gösteri yapmanın yasak olduğu düşünüldüğünde, grup, toplumsal hareketler için sembolik bir alan olan İstiklal Caddesi'ne ulaştığında, kadın ve queer bedenlerin geriye doğru yürümesi bir anda protesto eylemi haline geldi.

Katılımcılardan Arzu Yayıntaş ipek eşarabını kapıp rüzgârla sallamaya başladı. Diğer katılımcılar, kendi fularlarını kullanarak onu izlediler ya da büyükannesinin kullanılmayan çeyizini tüm atölye boyunca başkalarıyla paylaşmak üzere performans malzemesi olarak getiren Persefoni Myrtsou'dan ödünç aldılar. İstanbul Barosu Binasına vardıklarında ve Türkçe "İstanbul Sözleşmesi Yaşatır" yazılı pankartın önünde durduklarında tüm katılımcılar

durup güzel, renkli kumaşlarını sallamaya devam ettiler. Bu fularlar, grubun Türkiye'nin İstanbul Sözleşmesi'nden çekilmesini onaylamadığını ifade eden bayraklar gibi oldu.

"Türkiye'nin İstanbul Sözleşmesi'nden Çekilmesine Karşı Eylem Fularları", 2021. İstiklal Caddesi, İstanbul, 9 Eylül 2021. Mis(s)placed Women? atölyesi kapsamında Tanja Ostojic tarafından gerçekleştirilen kolektif performans ve kamusal eylem, katılımcılar: Arzu Yayıntaş, Bahar Seki, Gülhatun Yıldırım, Gizem Yılmaz, Nazlı Durak, Persefoni Myrtsou, Vanessa Ponte, Sabbi Senior, Selma Hekim ve Tanja Ostojic. Fotoğraf: K. Kaygusuz.

Mis(s)placed Women? atölyesi, İstanbul, çaycıda kolektif performans, Mis Sokak (2021), katılımcılar: Arzu Yayıntaş, Bahar Seki, Gülhatun Yıldırım, Gizem Yılmaz, Nazlı Durak, Persefoni Myrtsou, Vanessa Ponte, Sabbi Senior, Selma Hekim ve Tanja Ostojic. Fotoğraf: Kayhan Kaygusuz. Telif hakkı: Tanja Ostojic.

Halkın dikkatini çeken bir tür "canlı tablo" yarattılar. Kalabalığın bir kısmı grubun performansı üzerine düşünmek için durdu ve bazıları onların ters yürüyüşlerini taklit etmeye başladı. İşte o zaman ilk polis müdahalesi ve ilk uyarımızla yüzleşmek zorunda kaldık. Üç ayrı devriyenin elimizdeki tüm evrakları ve çekim izinlerini kontrol etmesi ve ardından diğer iki devriyenin yürüyüşü kesmesinden sonra, İstiklal Caddesi'nden yürüyemeyeceğimiz, film çekemeyeceğimiz ve "faaliyetlerimize ve eylemlerimize" ancak arka sokaklarda devam edebileceğimiz söylendi. Performistanbul ekibi olarak asıl görevimiz, performans ve dokümantasyon sürecinin en az etkilenmesi için yetkililerle sürekli olarak ilgilenmek oldu. Kamusal alanlarla ilişkimizi ve bunlardan yararlanmamız gereken hakları yeniden düşünmemiz gerektiği açıkça ortaya çıktı. Kamusal alan nedir? Kamusal alanda nelere izin verilir/nelere izin verilmez? Hangi grupların kamusal alanlarda toplanmasına izin verilir? Bu sorular atölye sürecinin sonuna kadar zihnimizde dönüp durdu.

Tüm grup bu şekilde Mis Sokak'ta bulunan ve çoğunlukla erkeklerin oturduğu geleneksel bir çaycıya yerleşerek bir yer işgal etmeye karar verdi. Grup, Persefoni Myrtsou'nun çeyizini keşfetmeye ve alana yaymaya başladı. Myrtsou fal için Türk kahvesi hazırlarken her katılımcı bir parça seçip nakışla işlemeye başladı. Performans güvenli bir açıklık oluşturdu ve alanı kadınlığa ve queerliğe adanmış bir yere dönüştürdü. Kadın varlığı ve estetik alanı kapladı. Yoldan geçenlerden bazıları, grubun oluşturduğu eğlenceli ve meditatif sahneyi izlerken

mola vererek neler olup bittiğine dair sorular sordu. Bu ilk günün sonuydu.

Çarşamba, 8 Eylül 2021-Nişantaşı

Atölyenin ikinci gününde tüm katılımcılar Teşvikiye Camii önünde toplandı. Günü planlamak için ilk toplantı caminin bahçesinde yapıldı. Önceki gün olanlar hakkında bir konuşmanın ardından, Ostojić ve katılımcılar günün ilerleyişini tartışmaya başladılar, farklı önerilerde bulundular ve şimdiden yaklaşan performanslar için bir çerçeve oluşturdular. “Öteki için var olmak, dinlemek ve iletişim kurmak. Birlik, güven, yetkilendirme, bağlılık, samimiyet” atölyeyi yönlendiren ana anahtar kelimelerdi.

Grup, İstanbul’un lüks markalar ve kafelerle çevrili lüks bir caddesi olan Kadırgalar caddesindeki meydanı, günlük performans alanı olarak seçti. Arzu Yayıntaş, meydana gelmeden ilk toplu performans için bir öneride bulundu: yürüyüş sırasında rastladıkları erkeklere rastgele iltifat etmek ve laf atmak. Selma Hekim bu performatif esere Suriye, Arap, Kürt, Ermeni ve Fars topluluklarında da bilinen, kadınların sıklıkla çaldığı, korku ve hastalıklara iyi geldiğine inanılan geleneksel erbane/daf’ın alışılmadık sesiyle katkıda bulundu. Ataerkil toplumun senaryolarını tersine çevirdiği için, oyuncuların kafa karıştıran ıslık çalma davranışları, çoğunlukla halkta olumlu tepkiler üretti ve seyircilerin yüzünü güldürdü. Kadınlar ıslık çalmayı bir saldırganlık biçimi olarak deneyimleseler de erkekler gördükleri ilgiden oldukça memnun görünüyor, bazen de bu beklenmedik davranış karşısında şok oluyordu. Grup yürürken performans birkaç kez tekrarlandı.

İlk günden itibaren her katılımcı beraberinde bazı performans objeleri getirdi. Bu nesnelere hem bireysel hem de toplu olarak keşfetmeye başlamanın zamanı gelmişti. Grup performans alanına ulaştığında, çeşitli grup ve solo performanslar ortaya çıkmaya başladı. Bahar Seki kuru şampuan şişesini kaptı ve Selma Hekim’in erbane çalmasıyla birlikte tüm vücuduyla sürekli ve tekrarlı hareketler yaparak performansla başladı.

Nazlı Durak, Gizem Yılmaz, Vanessa Ponte, Arzu Yayıntaş, Selma Hekim ve Persefoni Myrtsou aynı anda sahne almaya başladı. Bireysel performansların bir kısmı birbiriyile bağlantılı olarak kolektif bir performans yaratırken, diğerleri birbirinden ayrılarak tek başına icra edildi. Persefoni Myrtsou gözleri bağlıyken sahne aldı, *Mis(s)placed Women?* “1. Skor:

Kendine Ait Bir Çantayı Boşaltmak” projesi, kamusal alanda bir çantanın içindekilerin çıkarılmasını ve yeniden toplanmasını içerir. Grubun geri kalanı eşyalarını çıkarmaya ve birbirleriyle etkileşime girmeye başladı. Arzu Yayıntaş, toplum tarafından kadınlıkla ilişkilendirilen nesnelere yakından inceledi. Birçok giyim eşyasını biraraya getirip alışılmışın dışında bir şekilde giyerken, yoga pozlarını da işin içine katarak, kadınlıktan

Mis(s)placed Women? atölyesi, İstanbul, Bahar Seki’nin performansı (2021).
Fotoğraf: K. Kaygusuz.

Mis(s)placed Women? atölyesi, İstanbul, Arzu Yayıntaş’ın performansı (2021).
Fotoğraf: K. Kaygusuz.

Mis(s)placed Women? atölyesi, İstanbul, Gülhatun Yıldırım’ın performansı (2021).
Fotoğraf: K. Kaygusuz.

beklenenin aksine vücudunu hoş gitmeyecek değişik şekillerde hareket ettiriyor. Bu sırada Vanessa Ponte ve Gizem Yılmaz, makyaj yapmak, giyinmek gibi en absürt şekilde güzelleştirici eylemler sergiliyorlardı- bu absürtlüğü tekrar eden hareketlerle vurguladılar. Nazlı Durak, bu ikilinin yanında Yayıntaş’ın aksesuarlarını da inceledi. Çocuklar için prenses kostümleri giyerek, beklenmedik yeni bir kimlikle topluma uyum sağlamaya çalıştı. Seans boyunca Selma Hekim gruba erbane çalarak eşlik etti.

Öğle yemeği molasının ardından bir sonraki durak Teşvikiye Camii oldu. Türkiye’de bir cami avlusunda performans sergilemekle ilgili meşru endişelerimiz vardı. Yine de Ostojić sürecin her adımında kendinden emindi. İşler ters giderse uyarılırız ya da en kötü ihtimalle kovuluruz; yine de bu kamusal alanı kullanma hakkımızı savunmakta ısrar etti. Tanja, coğrafya ve kültürden bağımsız, kapsayıcı ve güçlendirici bir kadın kimliğinin yanı sıra mücadeleci ve protestocu bir ruhla ilerleyerek bizi her zaman cesaretlendirdi. İstanbullu olmamıza ve çevremizdeki insanların geleneksel değerlerine dair endişelerimize rağmen Tanja’nın liderliği ve bize sağladığı güvenli alan ile yol alabildik.

Gülhatun Yıldırım, cami bahçesindeki boş bir fiskiye havuzunun yanında gösteri yaptı. Çeşmenin başında oturan Yıldırım, kucağına onlarca buz küpü yerleştirdi ve son buz küpü eriyip boş havuza sızana kadar yaklaşık iki saat buzun yakıcı acısına dayandı. Su ve çeşitli formları Yıldırım’ın sanatsal pratiğinin merkezinde yer alıyor. Sürekli olarak bedensel sınırlarının arayışı içindeyken, aynı anda suyla etkileşime girmenin yeni yollarını arıyor. Suyun donmuş formunun -zorunlu göçebelik, göç ve yerinden edilmiş topluluklarla yankı bulan- geçiciliği ve dönüştürücü potansiyeli, sanatçıyı cezbedi ve ona bu uzun süreli performansı yaratması için ilham verdi.

Bir süre sonra grup yola devam etmek için Yıldırım’ın performansından ayrıldı. Ancak Yıldırım tek başına bırakılmadı - bir kameraman ve yapım ekibinden bir üye, performansın sonuna kadar onunla kaldı. Tüm atölye boyunca kimse yalnız bırakılmadı.

Günün ikinci bölümünde Ostojić, katılımcıları performanslarını yeniden düşünmeye ve atölyede işlendikten ve derinleştirdikten sonra bazılarını yeniden ortaya koymaya davet etti.

Bireysel ve toplu yeniden performansların ardından Myrtsou, büyükannesinin çeyiziyle çalışmaya, çeyizin tüm içeriğini sergilemeye ve grupla paylaşmaya devam etti. Daha sonra bazı katılımcıların yardımıyla çeyiz parçalarını meydanın bir tarafına asmaya başladı. Myrtsou bavulunu açmayı bitirirken Nazlı Durak, Myrtsou’nun bavuluna rahatça yerleşerek kendine güvenli ve rahat bir alan yarattı. Durak, Selma Hekim’in de yardımıyla şiş ve iplikten dikenli bir taç yaptıktan sonra kendini ev içi bir kadın etkinliğine vermeye başladı: örgü. Çalışmaları akla şu gibi zor soruları getirdi: Ev nerede? Ev nedir? Herhangi bir yer bir yuvaya dönüşebilir mi? Evinizden ayrılmak zorunda kalmak nasıl bir duygu?

Meydana çok yakın olan Maçka Parkı’nda düzenlenen queer pikniğine son polis saldırısını (22 Haziran 2021) anmak için Gizem Yılmaz ve Sabbi Senior, gerçeküstü queer pikniği manzarasını yeniden canlandırmak istediler. “Queer Kahvaltı” parçası için bazı malzemeleri biraraya getirmek için meydanın yanındaki şantiyeyi keşfetmeye gittiler. Bir benzin bidonu, çimento, karton ve taşlar atıştırmalıklar oldu. O saçma kahvaltının tadını çıkarırken, sahneyi yavaş yavaş bir “oyun evi” haline getirdiler. Mesaj basitti: Eylemlerinin masumiyetine dikkat çekmek.

Myrtsou’ya yakın olan Arzu Yayıntaş ve yanından geçen bir kişi nakış işlemeye başladı. Eş zamanlı olarak, meydanın karşı tarafında Tanja Ostojić ve Bahar Seki ile başka bir nakış performansı başladı. Daha sonra ikiliye Persefoni Myrtsou ve Selma Hekim katıldı.

Nakış, günün birleştirici, sağaltıcı kapanış ritüeli oldu.

Tüm meydan, çeşitli performansların ortaya çıktığı bir yerleştirmeye dönüştü. Örgü örmek, nakış işlemek, güzelleştirici faaliyetler, yemek pişirmek, evcilik oynamak - tüm performanslar, büyük ölçüde iç mekânlarda gerçekleşmesi beklenen geleneksel kadın meşgaleleri ile ilgiliydi, ancak bu etkinlikleri açık havada kamusal bir alanda sergileme ve orijinal ev içi amaçlarından saptırma eylemi feminist/queer ifadenin kendisi oldu.

Bu mekândaki performanslar, bir polis tarafından kibarca, atölyenin sonlarına doğru ayrılmamız rica edilirken sadece bir kez sekteye uğradı. Gün boyunca farklı izleyicilerimiz oldu. Bazıları çok kısa bir süre sahnelenen âni izleyen yoldan geçenlerdi, bazıları ise kalıp performansları izledi. İzleyiciler performansları gerçek hayatla ilişkilendirmeye ve benzersiz geçmişlerine göre analiz etmeye çalışırken birçok soru gündeme geldi ve yorumlar paylaşıldı. Ve böylece ikinci gün sona erdi.

Perşembe, 9 Eylül 2021-Kadıköy

Kamu müdahalelerinden oluşan atölyenin üçüncü gününde tüm grup Kadıköy Vapur İskelesi önünde toplandı. Gün, “2. Skor: ‘Mis(s)placed Women?’ Pankartını Tutmak” ile başladı. Skoru ilk kez elinde pankartıyla buluşma noktasına gelen ve tarihî Haydarpaşa Garı ve arka planda Boğaz manzarası ile Kadıköy Vapur İskelesi’nin yanına yerleşen Vanessa Ponte sahneledi.

Tanja Ostojić tarafından *Mis(s)placed Women?* atölyesi kapsamında Teşvikiye Meydanı’nda gerçekleştirilen kolektif performans eylemleri, İstanbul, 8 Eylül 2021, katılımcılar: Bahar Seki, Gizem Yılmaz, Nazlı Durak, Persefoni Myrtsou, Sabbi Senior, Selma Hekim ve Tanja Ostojić. Fotoğraf: K. Kaygusuz.

Grup, ellerinde “Mis(s)placed Women?” yazan bir pankart tutuyor ve yüzlerini kapatacak şekilde ters giydikleri kırmızı kapüşonlularıyla hareketsiz duruyordu. Bu çok güçlü bir imajdı. O bedenin içinde bir insan olduğunu bilmek, ancak onun hakkında hiçbir tanımlama yapamamak, izleyici üzerinde güçlü bir etki yarattı. Yoldan geçen birçok kişi izlemek için durdu. Sabbi Senior, üzerinde “MIS(S)PLACED WYMYN” yazan kendi tabelasıyla Ponte’ye katıldı. Oldukça feminen kıyafetleri (kısa bir bluz ve mini etek) giyerek Ponte’nin yanında kımıldamadan durdu. Onların yanında Türkçe pankartlarını hazırlayan Persefoni Myrtsou ve Gülhatun Yıldırım

da performansa katıldı. Birçoğu neden sadece “kadınlar” diye sorarak performansın erkekleri de içermesi gerektiğini önerdiler.

Ponte performansa başladıktan 15-20 dakika sonra hem çekimi hem de performansı durdurmak için bir polis devriyesi geldi ve Performistanbul ekip üyelerinden birini “neler olduğu” hakkında sorgulamak için yanına aldı. Prefabrik bir kabinde bir düzine polis memuru toplandı ve ekip üyesine katılımcıların kamusal alanlarda yaptıkları faaliyetlerin yasadışı niteliği hakkında bilgi veren bir polis ifadesi hazırlamaya başladı. Pankart tutan insanları göstermemize ve filme almamıza izin verilmedi; hatta bir polis performansı terör eylemi olarak nitelendirdi. Uzun süren bir müzakereden sonra ceza kesmeden bizi serbest bıraktılar ancak performansları durdurup hemen başka bir yere taşınmak zorunda kaldık. Kelimenin tam anlamıyla buluşma noktasından kovulduk, kaymakamlıktan ve Kadıköy ilçe emniyet müdürlüğünden ekstra izin belgeleri almadıkça performanslara devam etmemiz yasaklandı. Katılımcılar, koordinasyon ve dokümantasyon ekiplerinin bazı üyeleri Kadıköy’ün ara sokaklarında yürüyüşe devam ederken, Performistanbul çalışanları ve kadın kameraman

yeni izin belgelerini almaya gitti. Aslında gerekli olmayan tüm bu belgeleri toplamak ve performans yerine geri dönmek neredeyse iki saat sürdü. Bu sırada grubun ayrılmasının ardından iki gizli polis de grubu takip etmeye başladı. İki polis günün sonuna kadar gruba birlikte kaldı; ayrıca performansları belgelediler ve olup biteni karakola bildirdiler. Koordinasyon ekibine bazen kamusal alanlarda (atölyeyi doğrudan kesmeden) neler yapılabileceği/yapılamayacağı konusunda uyarılarda bulundular, proje ve performanslar ile disiplinin kendisi hakkında birçok soru sordular.

"2. Skor: 'Mis(s)placed Women?' Pankartını Tutmak", performansçılar: Sabbi Senior, Vanessa Ponte, Persefoni Myrtsou ve Gülhatun Yıldırım, Kadıköy İskelesinde *Mis(s)placed Women?* atölyesi, İstanbul (2021). Fotoğraf: K. Kaygusuz.

Mis(s)placed Women? atölyesi kapsamında Tanja Ostojic tarafından gerçekleştirilen kolektif performans, katılımcılar: Nazlı Durak, Sabbi Senior, Gizem Yılmaz ve Vanessa Ponte. Süreyya Operası, İstanbul, 9 Eylül 2021. Fotoğraf: K. Kaygusuz.

Mis(s)placed Women? atölyesi kapsamında Tanja Ostojic tarafından gerçekleştirilen kolektif performans, katılımcılar: Arzu Yayıntaş, Nazlı Durak, Persefoni Myrtsou, Sabbi Senior, Selma Hekim ve Vanessa Ponte. Süreyya Operası, İstanbul, 9 Eylül 2021. Fotoğraf: K. Kaygusuz.

Grup, Kadıköy Çarşısı'nın küçük sokaklarından geçti. Bir süre yürüdüktan sonra Surp Takavor Ermeni Kilisesi'nin önündeki çok sayıda güvenlik kamerasının takılı olduğu küçük meydana çember oluşturarak ısınma hareketleri yapmaya başladılar. Kısa süre sonra polisler grubu başka bir yere taşınmaları gerektiği konusunda uyardı. Öğle yemeği zamanıydı, bu yüzden restorana giderken grup kendi sesleriyle performansına başladı. Söz yasaktı ama bağırarak yasak değildi. Bu nedenle on kadın ve queer insandan oluşan grup, Kadıköy'ün küçük sokaklarında hep birlikte seslerini yükseltti. Büyülü an, yaşlı insanların grubun "protesto" eylemini desteklemek için sokaktaki bazı nesnelere bastonlarıyla vurmaya başladıklarında gerçekleşti.

Öğle yemeği molasının ardından grup Süreyya Operası önünden Bahariye Caddesi'ne hareket etti. Vanessa Ponte, İstanbul'daki queer topluluğunun yaşadığı zulüm ile ilgili ve erkek bakışını ele alan bir performans önerdi. Vanessa, Sabbi, Nazlı ve Gizem kendi ellerini ve bacaklarını bağlamaya başladılar. Sonra müzik eşliğinde her biri queer bedeninin bir yandan verdiği mücadeleyi betimleyen bir yandan da kamusal alanlarda özgürleştiği ve varlığını kutladığı şekilde dans etmeye başladı.

Bu performansın ardından Ponte fikir sunmaya devam etti ve Persefoni Myrtsou ve Arzu Yayıntaş eyleme katıldı. Yüzüne makyaj yapmaya çalışırken ve mor bir bıyık takarken, Ponte'nin vücudu bağlanıp farklı yönler çekildi. Bu performansın yarattığı absürtlük ve mücadele, queer bedeninin hem baskısını hem de savunmasızlığını ifade ediyordu. Performans alanını Selma Hekim devraldı. Performansı

"iz bırakmak" ve göçmenlik, aidiyet, geçmiş ile günümüz arasındaki akrabalık ve miras bırakma ihtiyacı gibi konularla boğuşmak üzerinedi. Yere yattı ve Sabbi Senior, Arzu Yayıntaş, Vanessa Ponte ve Persefoni Myrtsou'dan vücudunun ana hatlarını çizmelerini istedi. Grup her çizime başladığında Hekim, zemin çok renkli çizgilerle kaplanana kadar vücudunu sürekli hareket ettirdi.

Grup, Persefoni Myrtsou'nun solo performansını sunduğu Kadıköy Rum Ortodoks Metropoliti'ne taşındı. İlk günden itibaren tüm atölye boyunca bavulunda taşıdığı anneannesinin çeyizini açarak işe başladı. Bu, kumaşlardan ibaret basit bir bavul değildi; aynı zamanda büyükannesinin ve cemiyetinin anılarının yanı sıra göç hikâyelerini ve aile geçmişlerini de içeriyordu. Onlarla tamamen ilişki kurmanın ve içlerinde saklı olanla yüzleşmenin zamanı gelmişti. Myrtsou her bir çeyiz parçasıyla kendini örtmeye başladı. Ostojic, diğer katılımcılar ve oradan geçen kadınların yardımıyla tüm vücudunu kapladı ve onlarca çeyiz parçasından oluşan bir gelinlik yarattı. Sonra çeyizin kalanını yoldan geçenlere dağıtmaya başladı. Çeyiz, farklı insanların hayatlarında yaşamaya devam ederek farklı hikâyelerde yer alacaktı. Bir şekilde Myrtsou, büyükannesinin el değmemiş çeyizi aracılığıyla geçmişle iletişim kurmanın, uzlaşmanın ve bunu başkalarıyla paylaşmanın bir yolunu buldu. Sessiz hıçkırıklarını çok sayıda tekstil katmanının arasından duyabiliyorduk. Aynı anda yağmur yağmaya başladı; gökyüzü onunla empati kuruyor ve üzüntüsünü üzerinden atmaya çalışıyor gibi gözüküyordu. Her birimize derinden dokunan görsel ve duygusal olarak güçlü bir parçaydı. Sonunda, tüm katılımcılar Myrtsou'ya kocaman sarıldılar ve onun bu "ağır" elbiseyi çıkarmasına yardım ettiler.

Gizem Yılmaz atölye bitmeden hemen önce sokağın ortasına Türkçe "Yoksul Kadın Sanatçı" yazdığı bir pankartın yanına oturdu. Yüzünü peçeyle kapatarak, "yoksul kadın sanatçı"nın durumuyla ilgili gülünç bir şarkı söylerken rastgele ukulele çalmaya başladı. Gösteriye spontane olarak katılan Nazlı Durak, Gizem'e absürt dansıyla eşlik etti. Dilenciler ve abartılı bohem sokak sanatçılarından bir karışımı gibi görünerek, sanatçıların günümüz toplumu içindeki durumlarını ve

mücadelelerini mizahi bir şekilde tasvir etmeye çalıştılar. Bu, sokaklarda üç günlük yoğun bir performansın sonucusuydu.

Üçüncü Bölüm

Cumartesi, 24 Eylül 2021-Beykoz Kundura Sineması

Bir sonraki seferde tüm grup, atölyeyi anlatan belgesel filmin ilk kurgusunu birlikte izlemek ve atölyeden edinimlerini tartışmak ve paylaşmak için Beykoz Kundura Sineması'nda toplandı. Atölyenin tüm katılımcıları, Tanja Ostojic'in önderlik ettiği sunuma ve sonraki tartışmaya aktif olarak katılmaya davet edildi. Her katılımcı deneyimlerini tartıştı, Ostojic ve diğer katılımcıların katkılarıyla kapsamlı bir şekilde analiz etti.

Tüm atölye, performans sanatının ne olup ne olmadığı -ne olabileceği ve olamayacağını- (yeniden) keşfiydi. Tanja Ostojic, kapsayıcı ve pedagojik pratiğiyle dokuz farklı katılımcıya kendi başlarına performatif bir uygulama keşfetme, yaratma, meydana çıkarma ve geliştirme fırsatı verdi. Ostojic, (kamusal alanlarda bile) güvenli bir alan ve sürekli destek sağlayarak kendini ifade etmeyi, kamusal varlığı, kolektif yaratmayı ve topluluk oluşturmayı teşvik etti. Tüm katılımcılar için olduğu kadar dokümantasyon ve koordinasyon ekibi için de büyük bir duygu dolu deneyim oldu.

Sokaklarda tüm zaman boyunca diken üstündeydik. Bir savaş alanında olduğumuzu hissettik. Zaten her gün verdiğimiz bir savaş; Türkiye'de kadın ya da queer olmanın zor şartlarına karşı yürüttüğümüz, ürettiğimiz ve korumaya çalıştığımız performans sanatı pratiği adına verdiğimiz bir mücadele. Performistanbul'daki deneyimimiz bizim için de çok ilham verici ve güçlendirici oldu. Ostojic sayesinde sonunda sokaklara çıkıp sesimizi her zaman istediğimiz ve ihtiyaç duyduğumuz gibi duyurabildik.

Doğrudan katılımcılar değildik...yinede her zamanki katılımcılarla birlikte olmak, seslerini duyurmalarına tanık olmak, tüm süreci koordine etmek ve kolaylaştırmak - tüm bunlar bizi atölyenin ve yarattığı topluluğun bir parçası yaptı. Halka açık performansları mümkün kılmak, süreç boyunca katılımcılara ve sanatçılara destek olmak ve Ostojic'in atölyesinin sorunsuz çalışmasını sağlamak, Performistanbul'un nihayetinde gerçek

performansiydı. Ostojic'in kendine güvenen ama sevecen ve nazik yaklaşımı, önerilen her fikre açıklığı ve onları kucaklaması özgür ifadeyi ve spontan iletişimi teşvik eden bir alan ve eşsiz bir deneyim yarattı.

Mis(s)placed Women? atölyesi, İstanbul, "İşlemeli Canavar-Gelin", Persefoni Myrtsou'nun performansı. (2021) Fotoğraf: K. Kaygusuz.

Mis(s)placed Women? atölyesi, İstanbul, "Yoksul Kadın Sanatçı", Gizem Yılmaz ve Nazlı Durak'ın performansı (2021). Fotoğraf: K. Kaygusuz.

Mis(s)placed Women? atölyesi, İstanbul, Eylül 2021. Persefoni Myrtsou, Ayda Bayram, Azra İşmen, Simge Burhanoğlu, Arzu Yayıntaş, Nazlı Durak, Selma Hekim, Tanja Ostojic, Gülhatun Yıldırım, Sabbi Senior, Vanessa Ponte, Gizem Yılmaz. Fotoğraf: K. Kaygusuz.

Müdahalelerin çoğu, bazı izleyiciler tarafından tam olarak anlaşılmadı, ancak bu, başkaları için bir gösteri değil, her şeyden önce katılımcılar için katartik ve kolektif bir gösteri olduğu için önemli değildi. Bu atölye çerçevesinde performans sadece akademik bir disiplin değildi. Kurulduğumuz ilk günlerden bu yana, Performistanbul'da performans sanatına insanları biraraya getirmek ve kolektif olarak iyileştirmek için bir iletişim aracı olarak yaklaştık. Performansla olan bu ilişki, Ostojic'in kendi metodolojisi ve katılımcılarla ve toplumla bağlantı kurma çabalarıyla derin bir yankı buldu. Tüm atölyede doğal ihtiyaçlarımızı teknik ihtiyaçlardan üstün tuttuk, sanatı başkalarının tüketimi için üretmekten çok sanatı yaşamamıza izin verdik.

Tüm katılımcılara ve Tanja Ostojic'e benzersiz kimliklerini, anılarını, deneyimlerini ve acılarını bizimle paylaştıkları için teşekkür ederiz. Kendimizi daha fazla keşfetmemize yardımcı olan, kamusal alanlarımızı geri kazanmamıza ve kolektif ve katılımcı bir şekilde sanat üretmemize ilham veren bu uzun maceralı yolculuğun bir parçası olmamızı sağlayan Ostojic'e içtenlikle teşekkür ederiz.

Şimdi, kadın olarak gücümüzü hatırlayarak, birarada olduğumuzu hissediyoruz ve birbirimize arka çıkacağımızı biliyoruz.

Kolektif kalarak, bütün kalarak şehirlerimizi, yol arkadaşlarımızı ve kendimizi dönüştürmeye devam ediyoruz....

Yazma Bölümü

Atölyenin ikinci bölümünün sonunda, koordinasyon ekibi de dahil olmak üzere tüm katılımcılar, Ostojic'ten atölye deneyimleriyle ilgili düşüncelerini içeren incelemeleri ve kısa metinleri nasıl yazacaklarına dair talimatlar aldılar. Metinlerin ilk taslakları, katılımcıların sunuma hazırlanabilmeleri için, Beykoz Kundura'daki gösterim ve yuvarlak masa toplantısından önce teslim edildi. Bu kısa

metinler ve denemeler, proje blogunda yayınlanmak üzere Tanja Ostojić tarafından yayına hazırlanma sürecindedir.

Bu inceleme, atölyenin gerçekleşmesinden yarım yıl sonra yazılmıştır. İncelemede tüm performansların kronolojik bir tanımı ve kısa bir analizinin yanı sıra Tanja Ostojić'in pratiğine ve atölye sürecini koordine eden bir performans sanatı platformu olarak kendi deneyimlerimize yer verdiğimiz atölye sürecine bütünlüklü bir bakış içeriyor.

Hatıralarımızı eşelemenin yanı sıra atölye sürecini konu alan 90 dakikalık belgesel videoyu, Eylül ayında aldığımız notları ve katılımcıların paylaştığı tüm düşünceleri de inceledik. Katılımcıların düşünceleri, her katılımcının hem canlandırdıkları hem de tanık oldukları performans(lar)la ilgili kendi deneyimlerini paylaşmasına ve analiz etmesine izin verdiği için, atölyenin çok önemli bir parçasıydı. Çalışmanın asıl niyetlerini riske atabilecek yanlış yorumlamalardan ve kafa karışıklıklarından kaçınmak umuduyla incelememizde katılımcıların yaklaşımlarına ve bakış açılarına mümkün olduğunca yer vermeye çalıştık. Katılımcıların bakış açıları analizden çıkarılamaz nitelikte. Bu nedenle, derlemenin oluşmasına dolaylı olarak katkıda bulunan tüm katılımcılara, özellikle de tüm atölye süreci hakkında son derece titiz ve ayrıntılı bir yazı yazar Persefoni Myrtsou'ya teşekkürlerimizi sunarız.

İnceleme: Azra İşmen & Simge Burhanoğlu, Performistanbul İlk olarak 1 Haziran 2022 tarihinde Tanja Ostojić tarafından *Mis(s)placed Women?* blogu için hazırlandı. (Gezi Parkı Eylemlerinin başlangıcının olan 1 Haziran 2013'ün yıldönümünde yayınlanmak üzere.) 8 Haziran 2022 tarihinde final notu eklenerek güncellendi.

Atölye Yürütücüsü: Tanja Ostojić

Grup ve solo performanslar:

Arzu Yayıntaş, Bahar Seki, Gülhatun Yıldırım, Gizem Yılmaz, Nazlı Durak, Persefoni Myrtsou, Sabbi Senior, Selma Hekim, Vanessa Ponte ve Tanja Ostojić.

Dokümantasyon Ekibi

Gülbin Eriş - Kamera, Video Kurgu, Gün Üçok - Kamera Asistanı, Burçin Aktan - Ses Operatörü ve Kayhan Kaygusuz - Fotoğrafçı

Performistanbul Ekibi

Azra İşmen & Simge Burhanoğlu - Organizatörler ve Ayda Bayram - Koordinatör

Tarabya Kültür Akademisi

Çiğdem İkişik - Program Koordinatörü

Mis(s)placed Women? prodüksiyonu Kültür Akademisi Tarabya ve Performistanbul işbirliğiyle Ostojić'in Kültür Akademisi Tarabya'daki dört aylık rezidansı çerçevesinde gerçekleşti (Haziran-Eylül 2022).

Alttaki fotoğraf:
Mis(s)placed Women? İstanbul Ayağı kapsamında Beykoz Kundura'da gerçekleşen panel, Eylül 2021.
Fotoğraf: K. Kaygusuz.

ARZU YAYINTAŞ

Mis(s)placed Women? Performans Atölyesi, Tanja Ostojic

Atölyenin ilk günü, dalgınlığımdan yanlış metro durağında inip, Taksim'den koşarak atölye mekânına gecikmeli olarak geldim. Grup tanışma aşamasına geçmişti ve katılımcılar tek tek kendilerini ve neden atölyeye geldiklerini anlatıyordu. Katılımcıların her birinin aurası ve kendilerini nasıl aktardıkları birbirinden çok farklıydı. Birinin çok müthiş bir özgüveni varken diğlerinin tatlı bir şarkı gibi yumuşak bir akışı vardı. Kadınların her birinin ışıldadığı kesindi. Onları dinlerken bu üç günlük süreçte her birinin yavaş yavaş kendini açmasını ve bu ilk izlenimin değişmesini izlemek keyifli olacak diye düşündüm.

Çocuklar nedeniyle sanatsal üretimine dört sene ara vermiş biri olarak bu atölyeye katılmak, yaratıcı bir grup kadınla beraber düşünüp, hareket etmek benim için büyük bir olanaktı.

Yemek sonrası hep beraber eski mahallem olan Galata'dan geçerek yürümeye başlamanız, hayatımda yaşadığım dönüşümleri düşünmeme neden oldu. Rengârenk fularımın rüzgârla sallanmasına izin verdim. Daha sonra fark ettim ki grup fularlarını sallayarak geri geri yürümeye başlamıştı. Ben de onlara katıldım. Yıllarca feminist eylemler için yürüdüğümüz, ve son beş yıldır ise polis tarafından hiçbir yürüyüşün yapılmasına izin verilmeyen İstiklal Caddesi'nde geri geri yürümek benim için çok anlamlı bir deneyim oldu. Performans sanatının söyleminin gücünü keşfettiğim an bile olabilir. Persefoni'nin nakışlı masa örtüsünü (İstanbul'dan kaçmak zorunda kalan Yunanlı anneannesinden kalan) çıkarıp bizimle sallaması, performansı tamamlayan ve bizi birbirimize bağlayan şey haline dönüştü.

“Türkiye'nin İstanbul Sözleşmesi'nden Çekilmesine Karşı Eylem Fularları”, İstiklal Caddesi'nde rengârenk kumaşları sallayarak geri geri yürümeyi içeren bir grup performansı

Türkiye'de toplumsal hareketler için sembolik bir yer haline gelmiş olan İstiklal Caddesi bugün her türlü eyleme, gösteriye kapalı. Polis toplum hafızasını yok sayarak bu bölgede, en ufak bir basın açıklamasının yapılmasına bile izin vermiyor. Bizim anlık bir kararla İstiklal Caddesi'nde dağılarak geri geri yürüme eylemimiz aslında polisin bu şiddetli baskısına karşı ezber bozan, toplumsal hafızayı tazeleyen bir aksiyon oldu. Başlarımızın üzerinde rüzgârın yönüyle şekillenen ve yürüyüş yönümüzde salınan rengârenk fularlar da çok sesliliğin ve doğru yönde akışın bir temsili gibiydi. Ayrıca fularların/ kumaşların çeşitliliği mesafeli olarak yürüyen bizleri birbirine bağlayan olduğumuzdan daha büyük gözükmemizi sağlayan bir görsel duruşa dönüştü. 1980'lerden beri kadın hareketinin kadın hakları için yürüyüş yaptığı bu caddede, baskı ve yasakların yüzülünde ve Türkiye'nin İstanbul Sözleşmesi'nden çekildiği bir zamanda “İstanbul Sözleşmesi Yaşatır” sloganıyla akışın tersine yürümek benim için çok anlamlıydı.

“Erkeklerle Laf Atma” Teşvikiye ve Abdi İpekçi Caddesi'nde yürürken erkeklere iltifat etme ve laf atma grup performansı

9 yaşımdan beri erkeklerin bakışlarına ve tacizlerine maruz kalıyorum. Küçük bir kızken kolunu omzuma atıp memelerimi ellemeye çalışan yaşlı amca ile başlayan serüven, yol kenarından seslenip pardesüsünü açana, otobüste ellemeye çalışandan, yolda yürürken arkamdan bağırana, hızlı adımlarla takip edene geçen bir süreç. Kadınlar için kamusal alanda yürümek bir süre sonra, vahşi bir ormanda yürümek gibi bir eyleme dönüşüyor. Yüzünde sert bir ifade ile çoğu zaman yere bakarak yürüyorsun. Kimi zaman erkeklerin attıkları laflar güzel iltifatlar da olsa, önceki sevimsiz ve travmatik deneyimleri hatırlattığı için kadınların kafasında her biri rahatsız edici sözlere dönüşüyor.

İkinci gün İstanbul'un en sosyetik semtlerinden Teşvikiye'de toplandık ve çocukluğumuzdan beri hayatımızın bir parçası olan bu ataerkil olguyu ele almaya karar verdik. Bu performansta bir grup kadın olmanın verdiği güç ile bilindik eylemi tersine çevirip biz kadınlar erkeklere laf attık. Onlara “gözlerin ne kadar da güzel ve seksi”, “yalnız mısın?”, “güzel popo!”, “Oh, ne kadar da güçlüsün!” gibi laflar söyledik. Adamların yüzlerindeki şaşkınlığın, utanmaya ardından zevk alıp gülümsemeye dönüşmesini gözlemlemek oldukça ilginçti. İlk başta kendilerine söylendiğine ihtimal vermeyip kendisine olduğunu anlayınca büyük şaşkınlık sonra da söylenenden hoşlanıp gülümseme ve utanma, kimisinde ise sadece şaşkınlığın verdiği dehşet ifadesi vardı. Kendilerinin bir taciz deneyimi olmadığı için iltifatları memnuniyetle kucakladılar. (En azından çoğunluğu. Bir tanesi gerçekten çok kızdı ve hemen oradan uzaklaştık. :) Bu performans sırasında erkeklere bu şekilde laf atabilmek gerçekten güçlendirici bir eylem oldu ve yıllardır yaşadığımız tacizler, küçük düşürücü lafların yarasını az da olsa iyileştirdi. Yılların verdiği bastırılmış öfke, gerginlik ve utancın yerini coşku, haz ve güçlenme hissini almasını sağladı. Öyle ki kadınların sokakta yaşadığı tacizlere dair bir farkındalık yaratmak için farklı kadın grupları ile düzenli olarak tekrarlamak istediğim bir eyleme dönüştü.

Ve sonra o öğleden sonra ilk kez tek başıma bir performans gerçekleştirdim ...

“Sen Kimin Fantezisisin?”, Abdi İpekçi Sokağı ile Kadırgalar Sokağı'nın kesiştiği noktada seksi kadın imajı ile ilişkilendirilen aksesuarları dönüştürerek fiziksel sınırların zorlandığı bir solo performans

Kadınlara kadın gibi gözükme için dayatılan zorlu yollar var. Fantezilerin ideal kadını olmak dikenli yollardan geçiyor. Yüksek topuklar, bakımlı eller, file çoraplar, rahatsız jartiyerler, anlamsız g-stringler. Kimi kadın bunları severek giyiyor, kimisi giymeye zorunlu olduğunu düşündüğünden.

Toplumun ve medyanın bize dayattığı çeşitli kimlikler var. Bazı kadınlar bunları sorgulamadan kabul etme eğiliminde. Bu performans benim bu kadınlık aksesuarlarını, kıyafetlerini

üzerine klişeleri sorgulatmıştır. Bu performans sonrasında ne giydiğim ve nerede giydiğim konusunda kendimi çok daha özgür hissediyorum.

Arzu Yayıntaş, “Sen Kimin Fantezisisin?”, *Mis(s)placed Women?* atölyesi kapsamında solo performans, İstanbul. Fotoğraf: K. Kaygusuz.

bir tür kişisel sorgulamamdı. Nişantaşı gibi İstanbul'un en şık ve topuklu kadınlarının olduğu bir yerde bu performansı yapmanın anlamı büyüktü. Kıyafetleri alıştığımızın dışında bir formatta kullanarak onların işlevselliğini, benim onlarla farklı ilişkilene biçimlerini sorguladım. Siyah file çorabı kafama geçirip, arkadan at kuyruğu yaptım. Beyaz jartiyeri boynuma bir fular gibi bağladım ve topuklu ayakkabılarımı ayağıma giydim. Sonrasında tırnaklarımı kırmızı oje sürmeye başladım. Bu eylemi bile kamusal alanda yapıyor olmak oldukça değişik bir histi. Selma'nın çaldığı ritimler eşliğinde tırnaklarımı kuruttum ve kollarıma yüksek topuklu siyah çizmelerimi geçirdim. Artık farklı bir forma dönüşmüştüm. Önce topuklu ellerimi kullanmayı denedim daha sonra fiziksel sınırlarımı zorlamaya karar verdim. Dört topuk üzerinde yürümeyi denedim. Bakasana, aşağı bakan köpek, plank, masa pozu gibi yoga pozlarını ve güneşe selam serisini yapmayı denedim. Topuklu ellerimle geriye uzanarak yere değmeye çalıştım. Son olarak köprü kurarak performansı bitirdim. Topuklu ellerle bu hareketleri kamusal alanda ve bu kadar sosyetik bir yerde denemek kendime dair bilinçaltımdaki klişeleri tek tek yıkmamı sağladı.

Bu deneyim benim için gerçekten değerliydi. Fiziksel sınırlarımı zorlarken zamanı ve mekânı unuttum. Sadece bu anlamsız eylemi tamamlama fikri vardı aklımda. Eylemin anlamsızlığı ve buna karşın zorluğu bir süre sonra içinden çıkma isteği getirdi. Umarım üzerimdeki aksesuarların bu amacından çarpıtılmış şekliyle kullanılması oradan geçen bir kadının ayağındaki rahatsız ve ayak şeklini bozan topuklu ayakkabıları ya da sevgilisinin istediği jartiyeri giymemek istemesinin çok normal olduğunu hatırlatmış ve kadın imajı

Atölyenin son günü, dinamikleri önceki iki mahalleye göre çok farklı olan bir semtte buluştuk: Kadıköy. Rıhtım gibi bir geçiş noktasının bize sunduğu görünürlük gücünü görmek oldukça etkileyiciydi. “Misplaced Women/Wymyn/Human’ Pankartını Tutma” performansını oldukça ilgi çekti ve kısa sürede polis tarafından sonlandırıldı. Rıhtımdan sonra küçük bir meydana yürüdük ve burada Tanja bize sıfırdan ona kadar sayıların şekillerinden oluşan pelvik hareketleriyle bir dizi esneme ve ısınma egzersizi yaptırdı. Bu hareketler o kadar etkileyici oldu ki bu noktadan itibaren polis bizi takip etmeye başladı. “Sesi Özgür Bırakma” performansını burada yapmamıza izin vermediler ve bu sebeple Kadıköy’ün dar sokakları arasında yürürken bu eylemi gerçekleştirdik.

“Sesimi Özgür Bırak!”, Kadıköy sokaklarında bir grup kadın olarak çığlık atarak yürüme performansı

Kamusal alanda kadının görünürlüğü, özellikle de ataerkil düzen için bir tehdit olarak algılandığı için, toplumdaki baskı derecesini gösteren önemli kriterlerden biri. Çok yakın bir dönemde rejim değişikliği ile Afganistan’daki kadınların kamusal alan hakları ellerinden alındı ve yanlarında bir erkek olmadan sokağa çıkmaları yasaklandı. Bu yasağın arkasından Afgan kadınlara kamusal hayata dair bir sürü başka yasak daha geldi. Bu performans sokağa yanlarında bir erkek olmadan çıkamayan Afgan kadınlar için yapmış olsak da, kişisel olarak da özgürleştirici bir eyleme dönüştü.

“Sesimi Özgür Bırak!” performansında grup olarak Kadıköy’ün dar sokaklarında çığlık atarak yürüdük. Bu eylemi meydana yapmamıza izin vermeyen polis ekibi bizi takip etmeye başladı. Polis bizi engellemese de çığlık atmamızdan oldukça rahatsız oldu. Bu çığlık hem kamusal alanda hem de hayatın diğer alanlarda biz kadınların yaşadığı baskılardan, uymaya zorlandığımız kalıplardan bir özgürleşme çığlığıydı. Ses özgürleşince, beden ve ruh da onu takip ediyor.

Son Sözler:

Bu üç günlük süreçte gruptaki her bir kadının yaptığı performans ve onların birer parçası olmak benim için çok anlamlıydı. Persefoni'nin anneannesinin dantelleri, masa örtüleri ile kendisini dönüştürmesine yardım etmek benim için paha biçilemez bir duygusal etkileşimdi. Öyle ki artık Persefoni'nin hayatının çok özel bir anına tanıklık etmiş, bir parçası olmuş biri gibi hissediyorum. Vanessa Ponte'nin

“Sesimi Özgür Bırak”, bir grup kadının Kadıköy sokaklarında bağıarak yürüdüğü grup performansı.

kolundan iple çekiştirmek, canının acıdığını bilerek bunu yapmak gerçekten içimi parçaladı ama yine de makyajı yapmasını engellemek için onu iplerle kontrole devam ettim. Bu çelişkili hal yani canının acıdığını bilmek ve bunu onun isteği ile yapıyor olduğum için bu acıyı vermeye devam ediyor olmak, üzerine hâlâ düşünmem gereken bir konu. Selma Hekim'in bedeninin, hareketlerinin izlerini kalıcı hale getirmeye çalışmak, onun varlığının akışını yere çizmek de benim için şiirsel bir deneyim oldu.

Mis(s)placed Women? atölyesinin üç günlük sürecinde yaşadıklarım ve deneyimlediklerim benim için çok değerli ve gerçek bir içsel ve sanatsal yolculuk oldu. Uzun zamandır böyle ilham verici, kafa açıcı, güçlendirici ve yaratıcı bir deneyim yaşamamıştım. Hem profesyonel hem de özel hayatımda yaşadığım önemli dönüşüm anlarından biri olduğunu/olacağını düşünüyorum. Bunun mümkün olması Tanja Ostojic'in ışıldayan, özel ve güçlü karakteri ve sanatsal deneyimi eşliğinde atölye üyeleri, çekim ekibi ve Performistanbul üyelerinin müthiş enerjilerinin ortaya çıkması ve grup olarak harika bir dinamik oluşturması sayesinde oldu.

Arzu Yayıntaş (1977* Bursa, Türkiye) İstanbul'da yaşayan bir feminist, sanatçı ve küratör. 2002'den beri kâr amacı gütmeyen kurumlarda küratörlüğünü yaptığı ve katıldığı sergiler arasında Karşı Sanat Çalışmaları'nda *Normalleş(me)!* sergisi (2022), Depo İstanbul'da *The Village Project* (2019) ve Ark Kültür'de *Bize Ait Bir Oda* (2017) yer almaktadır.

Erkeklerle Laf Atma Müdahalesi

“Mis(s)placed Women?” atölyesi (İstanbul, 2021) kapsamında Arzu Yayıntaş ve Tanja Ostojic işbirliğinde gerçekleştirilen performans.

Arzu Yayıntaş —sanatçı, küratör, iki çocuk annesi ve İstanbul'daki feminist hareketin bir üyesi— gibi birçok katılımcının atölyenin şehre bakış açısını gerçekten değiştirdiğini, kamusal alanı geri almak ve içinde kendini ifade etmek için güçlendirdiğini söylemesi tesadüf değil. Yayıntaş, anneliğin getirdiği yeniden üretim emeği nedeniyle kariyerine üç sene ara verdikten sonra, atölyede yaratıcı bir patlama yaşadı. Atölye çerçevesinde başlattığı ve iki kez birlikte İstanbul'un dört farklı mahallesinde dört gün boyunca gerçekleştirdiğimiz performanslardan biri erkeklerle laf atmayı içeriyordu. Bakışı ataerkilliğe döndürme, kadınların sokakta maruz kaldığı taciz ve utanç olaylarını dönüştürme eylemi oldukça güçlü bir etki yarattı. Feminist bedenler sokakları ele geçirdi ve Pers enstrümanı erbane kamusal alana egemen oldu. — Tanja Ostojic

ARZU YAYINTAŞ

6. Skor: Erkeklerle Laf Atma

30 dakika civarında, hazırlıklı ya da hazırlıksız, en az iki performansçı
Mekân: Yayaların kalabalık olduğu bir bölge

Hakkında: Laf atmak erkek bakışı geri çevirmek ve kamusal alanı geri almak üzerinedir. Her yaştan ve kökenden kadınlar kamusal alanda genellikle müstehcen, tehditkâr veya alaycı yorumlar içeren laf atmaya maruz kalıyor. Bu agresif erkek bakış, çoğu zaman kadınların huzursuz hissetmesine ve ileriye bakmak yerine aşağıya bakarak yürümelerine neden oluyor. Taciz kültürünün yarattığı travma nedeniyle kadınlar, nazik sözler duyduklarında veya iltifat aldıklarında bile tehdit altında hissetmeye şartlandırılmıştır. Kadınları kamusal alanda güçlendiren ve sokakta yürürken kaldırma bakmak yerine etraflarındaki insanların gözlerine bakmalarını sağlayan laf atma performansı sosyal dinamiği yansıtarak dönüştürmenin bir yoludur.

Talimatlar:

1. Yayaların kalabalık olduğu bir bölge seçin. Mağazaların vitrinlerine bakılan ya da erkeklerin takıldığı bir yer olması daha iyidir.
2. Ana eylem, siz mahallede dolaşırken ya da yayaların kalabalık olduğu yoğun bir şehir meydanında otururken gerçekleşebilir. İki eylem tek bir performansta yapılabilir.
3. Oyunda doğal görünmek önemlidir, bu nedenle 3'ten fazla performansçı varsa farklı gruplara ayrılmalıdır.
4. Performansçılar mahalleyi doğal bir şekilde yan yana dolaşarak, "Ne güzel gözlerin var", "O gözlerde erimek istiyorum", "Öyle yürüme bak heyecanlanıyorum", "Gerçek bir adam geliyor" gibi sözler söyleyerek cis erkeklere laf atmaya başlarlar.
5. Performansçı doğrudan erkeklerin gözlerine bakıp nasıl göründükleri hakkında yorum yapabileceği gibi yanından geçen adam hakkında yüksek sesle yorum yaparken diğer performansçı ile sohbet ediyormuş gibi de davranabilir. Yaratıcı olun ama alaycı olmayın.
6. Performansçılar, laf atma sırasında ses ekleme ihtiyacı hissederseniz, erbane ya da tef gibi basit bir enstrüman çalabilirler.
7. Performans yaklaşık yarım saat devam edebilir. Bu performans aynı zamanda kişisel taciz geçmişindeki yaraları iyileştirmenin bir yoludur, bu nedenle sizin için rahatsız edici duygulara neden oluyorsa istediğiniz zaman eş performansçıları zihinsel veya duygusal durumunuz hakkında bilgilendirerek performansı sonlandırmaktan çekinmeyin.

Dikkat: Yanında bir kadın bulunan erkeklere laf atmamak çok önemlidir. Eğer bir erkek agresif bir şekilde tepki verirse diyaloga *devam etmeyin*. "Sizi başka biri sandım, benim hatam" diyerek kendinizi durumdan uzaklaştırın.

Arzu Yayıntaş, "6. Skor: Erkeklerle Laf Atma", 2022

Arzu Yayıntaş
"Erkeklerle Laf Atma", kolektif performans eylemi,
"Mis(s)placed Women?" atölyesi, Teşvikiye ve Abdi
İpekçi Caddesi, İstanbul. Fotoğraf: K. Kaygusuz.

PERSEFONI MYRTSOU

Katılımcı performans ve tekstil işleri yoluyla feminist ittifak kurma ve yakınlık pratikleri: Tanja Ostojić'in Mis(s)placed Women? Atölyesi, İstanbul

O sabah gözlerimi 5:30'da açtım. Heyecandan uyuyamamıştım. Yaklaşık iki sene önce, anne olduktan hemen sonra, uykusuz kalmış bedenimi İstanbul'a getirdim. Daha önce, 2011-2012 arasında, İstanbul'da yaşamıştım. Şimdi "o zamanlar durum çok farklıydı," diyor herkes nostaljik bir havayla. Kozmopolit sinerjilerin bulunduğu bir laboratuvar gibi umutlu yarınlara vaat eden bir şehirdi İstanbul ve onun eşsiz, hibrid kültürel sahnesinin bir parçası olmak için dünyanın her yerinden farklı insanlar buraya geliyordu. Şehir küresel bir sanat ve kültür merkezi haline gelmekle beraber geleneksel, gizemli kalabilen ve ziyaretçilerinin Oryantalist tüketim ihtiyaçlarını karşılayabilen, aynı zamanda çok sıcak ve Türkiye'nin Avrupa haritasının bir parçası olma hayalini tam anlamıyla kucaklamaya her zamankinden daha hazır.

Persefoni Myrtsou
"Türkiye'nin İstanbul Sözleşmesi'nden Çekilmesine Karşı Eylem Fularları",
2021. İstiklal Caddesi, İstanbul, 9 Eylül 2021. Kolektif performans ve kamusal eylem, katılımcılar: Arzu Yayıntaş, Bahar Seki, Gülhatun Yıldırım, Gizem Yılmaz, Nazlı Durak, Persefoni Myrtsou, Vanessa Ponte, Sabbi Senior, Selma Hekim ve Tanja Ostojić. Fotoğraf: K. Kaygusuz.

2021 yılındaki İstanbul deneyiminin muhteşem olduğunu söyleyemem. Hem teşhis edilmemiş doğum sonrası depresyonu yaşayan, evde duran bir anne, hem sanatsal pratiğini özleyen izole bir sanatçı, hem de finansmanı olmadan araştırmasını sürdürmeye çalışan bir doktora öğrencisi ve pandeminin sona ermesini eşikte bekleyen zihinsel olarak endişeli ve fiziksel olarak yoksun bir bedendim. Her nasılsa o sabah, bedenim kendini Galata sokaklarında gürültülü bir bavulu ve tüm güvensizliklerimi sürükleyerek, Performistanbul alanına - uzun bir aradan sonra tekrar performans yapabileceği ve sanatçı Tanja Ostojić tarafından göçebe olarak kurulan "Mis(s)placed Women?" projesinin bir parçası olmaya doğru - çılıncı koşarken buldu.

Bu proje için Tanja gündelik hayatta yerinden edilme deneyimlerini performatif olarak canlandırmaları için kadın ve queer sanatçıları kamusal alanda bir araya getirdi. Bazı performanslar bu sanatçılar tarafından kavramsallaştırılmış iken, diğerlerinden Tanja'nın sözümona "skorlarını" (örneğin, bavulunla bir ol, üzerinde "Mis(s)placed Women?" yazan bir pankart tut) icra etmeleri istendi. Tüm performanslar kamusal alanda hareket halinde kadın ve queer bedenlerin güç ve kırılabilirliklerini ifadeleri olarak işlendi. Bütünüyle bu proje, tekil sanatsal müelliflik fikrini, Tanja'nın konseptinin diğer sanatçılara dağıtılmasını ve onlar tarafından sahiplenilmesini teşvik ederek, sorguluyor. "Mis(s)placed Women?"'in diğer edisyonları polifonik bir biçimde projenin çevrimiçi blog'unda detaylıca belgeleniyor.

İstanbul'daki dört günlük performans atölyesi (7-9 ve 25 Eylül 2021), Performistanbul ve Kulturakademie Tarabya iş birliğiyle organize edildi ve gerçekleşti. Katılımcı dokuz sanatçı (Nazlı Durak, Gülhatun Yıldırım, Bahar Seki, Gizem Yılmaz, Selma Hekim, Sabbi Senior, Arzu Yayıntaş ve ben), Performistanbul ekibi (Simge Burhanoğlu, Azra İşmen & Ayda Bayram), dokümantasyon ekibi (Burçin Aktan, Gülbin Eriş, Kayhan Kaygusuz & Gün Üçok) ve Tanja, İstanbul'un yüklü kamusal alanlarında dönüştürücü deneyimlerin yaşandığı benzersiz bir sinerji yarattı.

Bu yazıda, atölye sırasında gerçekleşen iki ortak performansta kumaş ve tekstil işlerinin kullanımına odaklanacağım. Kumaşın maddeselliği ile kadın bedeni arasındaki ilişki, atölye sırasında ortaya çıkan performansla ilgili üç merkezî aksı yansıtıyor: kamusal alanda kadın bedeninin ve "kadın" olarak kabul edilen nesnelere performansını sergilemenin ikircikli failliği, ortak performansın dönüştürücü sinerjisi ve performans sürecinde samimiyet, özen ve duygusal dayanışmanın iyileştirici potansiyelleri.

"Muhafif Çiçek Masa Örtüleri" olarak adlandırmaktan hoşlandığım ilk performans, atölyenin ilk gününde (7 Eylül 2021) gerçekleşti. İlk performans mekânına giderken, Beyoğlu ilçesinde İstiklal Caddesi'nde İstanbul Barosu binasına asılı büyük bir pankartla karşılaştık. Afiş, Türkiye'nin Mart 2021'de İstanbul Sözleşmesi'nden çekilmesine karşı çıktıklarını beyan ediyordu. Arzu biz yürürken fularını sallamaya başladı. Tanja bunu fark edince kendi fularını sallayarak ardından diğer katılımcılardan kumaş parçalarını havada sallayarak katılmalarını istedi. Biz bu doğaçlama eylemi yaparken Arzu hırsla bağırdı: "İstanbul Sözleşmesi yaşatır". Kısa sürede polis oradaydı.

1 Tanja Ostojić'in "Mis(s)placed Women?" performans sanatı projesi 2019'dan beri devam ediyor. Proje hakkında daha fazla bilgi için: <https://misplacedwomen.wordpress.com/>

Tanja yanımızda performans sırasında kullanabileceğimiz bazı eşyalar getirmemizi istedi. Ben, içinde büyükannemin çeyizi yani kendi elleriyle yaptığı işlemler, danteller, masa örtüleri ve fazla sayıda işlenmiş parçalar olan bavulu getirdim. Önceden planlamadığımız bir şekilde İstiklal Caddesi üzerinde gerçekleşen performans protestomuz sırasında, bavulumun içinden bazı masa örtüleri çıkardım ve grubumuzdakilere dağıttım. Gizem ve Sabbi çiçekli olan bir tanesini seçip, geriye doğru yürürken örtüyü de dalgalandırmaya başladılar. Günün bu saatinde esen hafif rüzgâr ise kumaşlara ayrı bir hareket kattı. Alışılmadık emprovize protesto eylemi tam da bu anda doğdu. Bu eylemde gelenekselleşmiş protesto bayrakları yerine çiçekli şallar ve masa örtüleri dalgalandı.

Eşarp, dinî bağlamda ve özellikle İslam bağlamında, ikircikli bir kadın nesnesi ve sembolü olarak fazladan bir yük taşıyor. Geleneksel olarak, beyaz feminist hareketler tarafından bir baskı objesi olarak algılanıyor. Buna karşılık, Siyah feminizm, onu kadınların tercihi ve kesişimsel feminizmin bir göstergesi olarak benimsedi. Türkiye’de başörtüsü, 18. yüzyılda sözde Osmanlı modernleşme projesinin başlangıcından günümüze kadar çok sayıda radikal toplumsal bölünmenin yaratılmasında karmaşık bir rol oynamıştır.

Rengârenk çiçekli eşarplar ve masa örtüleri yetkililerin dikkatini çektikten sonra dokümantasyon ekibimiz durduruldu ve farklı yasal izinler istendi. 2016’daki başarısız darbe girişiminden sonra polis denetimi önemli ölçüde sıkılaştığından kamusal alanda sivillerin apolitik gündelik hareket rutinine uymayan herhangi bir fiziksel eylemi muhalefet eylemi olarak algılanabiliyor. Çoğu eylemimiz sırasında ya polis tarafından denetlendik ya eylemimiz yarıda kesildi ya da durdurulduk. Bu nedenle organizatörlerin, yetkililerle farklı müzakere taktikleri geliştirmesi gerekti. Üzerimizdeki bu sürekli gözetim şu soruyu gündeme getirdi: kamusal performans sanatı neden olası bir suç eylemi olarak anlaşılıyor? Bana göre, o anki niyetimiz o olmasa da, sivil direncimizi test eden polisin her yerde ve sürekli hazır bulunması performanslarımızı otomatik olarak siyasi direniş eylemleri haline getirdi.

Mis(s)placed Women? atölyesi, İstanbul, çaycıda kolektif performans, Mis Sokak (2021), katılımcılar: Arzu Yayıntaş, Bahar Seki, Gülhatun Yıldırım, Gizem Yılmaz, Nazlı Durak, Persefoni Myrtsou, Vanessa Ponte, Sabbi Senior, Selma Hekim ve Tanja Ostojic. Fotoğraf: K. Kaygusuz. Telif hakkı: Tanja Ostojic.

Analiz edeceğim ikinci performans, bavulumda prop olarak taşıdığım büyükannemin çeyizinin etrafında dönen bir dizi ortak eylemi içeriyor. Bu çeyiz benim hayatım ve ailemin biyografisi dahilinde özel bir öneme sahip. 1923 nüfus mübadelesi sonucu baba tarafından büyükannem ve büyükbabam, Doğu Trakya’dan, yeni kurulan Yunanistan devletine Selanik’e gelmiş. Her ikisinin de ailesi daha sonra Selanik’e yerleşmiş. Birkaç yıl sonra dedem babaannemle evlenmiş ve sınır dışı edilmeden önce Doğu Trakya’da peynircilik işini canlandırmaya çalışmış. Türk-Yunan savaşı gazisi olarak travmasına ek olarak, yerinden edilmiş bir mülteci olarak da travma geçirmiş, sık sık hastaneye kaldırılmış ve elektrik şoku tedavisi görmüş. Bu nedenle, işinin tam kontrolünü elinde tutamamış ve sonunda iflas etmiş. Bu arada, büyükannem çılgınca nakış yapıyormuş. Sanırım durumla başa çıkma yöntemi buydu. Çeyiz, hiç evlenmeyen teyzeme geçti ve sonunda benim elime geçti. Şimdi, bir şekilde ailemin çözülmemiş çok kuşaklı travmasını taşıyormuş gibi hissettiren, özenle işlenmiş sayısız çeyiz eşyasının sahibiyim.

Tanja’nın atölyesi için fikrim çeyiz eşyalarını başka kadınlara, ama özellikle de benimle atölyeye katılacak kadınlara, dağıtmaktı. Beraber sergileyeceğimiz performansla katılmak isteyenler çeyizden birer parça eşya seçtiler ve atölyenin sürdüğü üç gün boyunca onunla çalıştılar. Her gün farklı kamusal alan noktalarında beraber oturmaya, konuşmaya ve kolektif olarak büyükannemin çeyizinden çıkan eşyaları işlemeye zaman ayırdık.

Çeyizi bir sanat objesi olarak kullanmak bir yana, başkalarına dağıtmak konusunda çekincelerim vardı. Çeyiz eşyalarını başkalarına vermeye hakkım var mıydı? Kadın atalarımın – çeyizimi kuranların– hakkını veriyor muydum? Benimle atölyeye katılanların büyükannemin çeyizi üzerine izlerini bıraktıklarını izlemek bir yandan sarsıcı iken, diğer yandan da güçlendirici bir deneyimdi. Büyükannem tarafından çok iyi bakılan o kumaşları delen iğneleri

görmek beni rahatsız etti. Aynı zamanda kamusal alanda nakış işleme eylemi önemli bir soruya dikkat çekti: günümüzde nakış gibi bir elişi feministler olarak bizim ihtiyaç ve arzularımızı

ne kadar karşılıyor? Nakış ya da herhangi başka bir kadın pratiği feminist kurtuluşun oto-didaktik bir formu gibi veya geleneksel sessizliğin ve ev hayatının sınırlarını zorladıkça sağaltma odaklı çalışabilir.² Karşılıksız kadın ev içi emeğinin yüklü ve uzun şeceresi ile beraber düşünüldüğünde nakışın sağaltıcı yanı sivil direnişe dönüşme potansiyeli taşıyor.

Her katılımcı, otobiyografilerini çeyiz eşyalarına farklı şekillerde işledi. Arzu, anneanneme ait bir iç çamaşırına ikonik bir vulva işledi ve klitorisi temsilen bir nazar boncuğu kullandı. Selma küçük, işlemeli bir kumaşı alıp komşusu olan yaşlı bir Kürt hanımın hediye ettiği eski bir sandığa yerleştirdi. Bu şekilde, kadınlar ve nesnelere arasında psikik bir nesiller arası diyalog oluşturdu. Tanja, başka bir nesneye 6-7 Eylül 1955 tarihini dikti. Bu kayda değer tarih, 1955 yılında gayrimüslim azınlıklara -ağırlıklı olarak Rum azınlığa- karşı yaşanan İstanbul pogromuna işaret ederken tesadüfen de atölyenin tarihine denk geliyordu. Nazlı, nefes kesici bir dürüstlikle, tekstil çalışmasının kendi tarihiyle ve fail olduğu varsayılan Türkler grubuna ait olmanın kolektif suçluluğuyla uzlaşmasına yardımcı olduğunu itiraf etti. Bana göre sorumlu hissetmemesi gereken bir geçmişin sorumluluğunu üstlenme konusundaki istekliliği ve cesareti beni derinden sarstı. *Mis(s)placed Women?* için çeyizin kumaşları ortak bir ilişkisel performans platform sunuyordu.³ Bir platform olarak çeyiz, müstakbel gelinin değeri için bir ölçüm aracı olarak eski sembolik işlevini aştı ve feminist failliğin ve ortak yazarlığın sinerjik bir aracı haline geldi.

² Kim, 2018.

³ Çeyizi “feminist bir platform” olarak anlama önerisi için Fotini Tsibiridou’ya minnettarım.

NAZLI DURAK

Göç meselesinin sosyokültürel etkisine olan ilgim ve dansı ve performansı mekânsal hafıza ve beden arasındaki ilişkiyi vurgulayan bir feminist yöntem olarak araçsallaştırma çabam sebebiyle atölyeye katılmaya karar verdim. Bir sanatçı olarak hak ihlallerinin, hak temelli ayrımcılıkların çözülmesi, tartışılması için dans sanatımı bir aktivizme dönüştürüyorum ve *Mis(s)placed Women?* atölyesinde de tam olarak bunu yapabildim.

7 Eylül’de, Ermeni, Rum, Yahudi ne kadar kişi varsa evlerinin, işyerlerinin yağmalanarak ülke dışı edildiği pogromu andık. Bu olaylar 1955’te Beyoğlu’nda gerçekleşiyor, bu sebeple özellikle hassas hissediyordum. Yürüyüp geçtiğim bu mekânın hafızasında şiddet olmasını düşünüyordum. Tanja’nın önerisiyle hep beraber İstiklal Caddesi’nde “ters yürümeye” başladık. Arzu’nun elinde tuttuğu fular rüzgârın etkisiyle “bayrak” gibi sallanmaya başlamıştı. Birden savaş meydanlarında “uğruna” savaşılan bir kumaş parçası ne çok şey ifade ediyordu... Her bayrağın kendi hikâyesi vardır, onunla nasıl bağ kurduğumuz da bu hikâyeyle ilgilidir. Selma bana kendi fazla fularını verdi. O an hepimiz fularlarımızı tutup rüzgârda salınmalarına izin verdiğimizde, kadınların

Bu atölye süresince yaptığımız kolektif tekstil işi, bize birbirimizi daha yakından tanıma, hafıza tekniklerimizi test etme ve geniş bir yelpazeye yayılmış dışı maddeselliklerin değerini yeniden şekillendirme şansı verdi. Hepsinden öte ise bu deneyim kişisel miras hikâyelerimizi tekrardan yazma, zorlu geçmişimizle ve kesişen hikâyelerimizle bir tür uzlaşma ve ileride kan akrabalığına dayanmayan, güçlendirici psikik ve bedensel ittifaklara dayanan ortak geleceklere tahayyül etmemize olanak sağladı.

Kaynakça:

Kim, Tammy. 2018. “The Feminist Power of Embroidery”. *New York Times*, <https://www.nytimes.com/2018/12/29/opinion/sunday/feminist-embroidery-korea.html>

Ostojic, Tanja. *Misplaced Women*. 2009’dan beri süren proje hakkındaki çevrimiçi blog: <https://misplacedwomen.wordpress.com/>.

Tsibiridou, Fotini. 2021. Persefoni Myrtsou’nun Facebook profilindeki paylaşımına yapılan yorum. 23/09/2021, <https://www.facebook.com/persoulitsa/posts/10160098309138203>

[Tüm linklere 18 Mayıs 2022 tarihinde erişilmiştir.]

bayraklarının renk renk, desen desen oluşu içimi ısıttı. Tam o esnada baro binasına asılmış “İstanbul Sözleşmesi Yaşatır” bayrağını gördüm. Tanja’ya bu sözleşmeden Türkiye’nin çekildiğini ve kadınların, kız çocukların, LGBTQ+ bireylerin hayatlarını, haklarını tehlikeye attığını söyledim. “Dünya yerinden oynar kadınlar özgür olsa” sloganını attık. Dışarıdan ne eylemi yaptığımızı soranlar oldu bana. Zabita geldi ve gitmemizi istedi.

Mis Sokak’a gitmeye karar verdik. Orada otururken Yunan Persefoni bize Türk kahvesi yaptı. Hepsini babaannesinin yaptığı çok güzel oyalı bezler, örtülerin olduğu bavulunu açtı. Mandal, iğne, iplik, makas, bez parçası, makrome ip, tığlar, simli iplikler... İçinde akla ne gelirse olan bir hazine açtı Persa bize. Sohbet ederken, tıpkı mahallede kapının önünde oturup komşuyla bir şeyler yapar gibi biz de Beyoğlu’nda kaçak çay satan keyifli, küçük çay dükkânının önünde ipliklerden, örgülerden, bezlerle bir dünya ördük çevremize. Persefoni’den aldığım mendilin üzerine, küçükken anaokulunda annemin havlularımıza baş harflerimizi dikişle yazmasını anımsayarak kendi baş harfimi ve o oyalı mendili yapan babaannesinin de adı olan Persefoni’nin P’sini diktim. İsimlerimizin kalıcı olması için yaptım bunu.

Nazlı Durak
Performans eylemleri serisi, Teşvikiye Meydanı, İstanbul, Eylül 2021, *Mis(s)placed Women?* atölyesi. Fotoğraf: K. Kaygusuz.

Bir zamanlar tam da bugün elleri sopalı Türkler tarafından kovulan, şiddete maruz kalan Rumlardan Persa'nın babaannesinin bu oyalı bezleri, bana göçün ne kadar yıkıcı, düşmanlaştırıcı bir şey olduğunu bir kez daha hatırlatmıştı. Sanki o bezler bazen gözyaşlarını sildiğin, bazen "kirlilikleri" temizlediğin, geçmişle yüzleşmek için kullanılan metaforik nesnelere oluverdi. Sanki birilerinin yıktığı bir yere o bezleri asarak, orayı güzelleştirmek isteyerek geçmişin ağır yükünü beraber omuzlanıyorduk.

GİZEM EPİFANI

Yoksul Kadın Sanatçı

Mis(s)placed Women? Tanja Ostojic'in hayata geçirdiği kadın ve queer insanlardan oluşan bir atölye. Konulara, akışa, sunuma tamamen birlikte ve tamamen kendiliğinden karar verdik. Aşağıda beni en çok etkileyen performans hakkındaki düşüncem yer alıyor.

Türkiye'de sanatçı olmak çok zor, hele gençliğinizin ilk yıllarındaysanız. Sanattan para kazanmak neredeyse imkânsız. Geleneksel bir aileden ve küçük bir kasabadan geliyorsanız ve kadınsanız, kabul edilmek için yalvarmanız gerekebilir. Sevdiğiniz şeyi, sanatınızı yapmaya devam edebilmek için açıktan ölmeniz bile gerekebilir. Kendi grubumda vokalistim ve işim için çok az para alıyorum. Bazen kendi sanatımdan para kazanmak imkânsız görünüyor. Yoksul kadın sanatçının bu durumuna değinmek ve sokakta anonim bir dilenciye dönüşmesini göstermek istedim.

Bu performansta tüm vücudumu siyah tülle kapladım ve sadece ukulele çalmak için ellerimi tülden çıkardım. Dinî peçe, manastır ve kimliksizleştirmenin sembolizminden yararlanan vücudumu kaplayan bu örtüden kurtulan tek

Bir sonraki gün, 8 Eylül'de, rotamızı Teşvikiye-Nişantaşı olarak belirledik. Hava daha da rüzgârlıydı. Güneş ısıtıyordu. Dünün yorgunluğu vardı üzerimde. Obje getirmedim. Selma erbanesini getirmişti. Mezopotamya ve İran kadınlarının kadim enstrümanı. Onunla dans edebileceğimi düşündüm. Hatta sokakta yürürken halay çekmeyi çok sık teklif ettim ama hepsi beni duymazdan geldi... Oysa halay ve erbane Teşvikiye gibi bir "mekânda" göçmen kadınların hafızasını temsil edecek çok güçlü bir an yaratabilirdi...

Orta alanda durmaya karar verdiğimizde Arzu'nun getirdiği küçük kız kostümlerini kullanarak bir dans performansı yapmaya karar verdim. Zorunlu göçe maruz kalan çocuklar süreçte en büyük şiddeti gören, hakları en çok ihlal edilenler oluyor. Sokakta oyun oynamaları, hayal kurmaları gereken yaşta hiç bilmedikleri tehlikeli yollara çıkmak zorunda bırakılıyorlar. Erbanenin sesi bana eşlik ederken o uzunca yürünen tehlikeli göç yollarını düşündüm. Yarım kalmışlık ve yabancılaşma.

1997 doğumlu Nazlı Durak, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Çağdaş Dans bölümünden mezun oldu. BoMoVu (Sosyal Güçlenme için Spor ve Beden Hareketi) derneğinde çalışıyor. Tiyatroda, galeride, sahnede, sokakta dans ve performans icrasını gerçekleştiriyor. Kadınların ve kız çocukların güçlenmesi üzerine çalışmalar yürütüyor. Hafıza Merkezi'nin *Hafıza ve Gençlik Projesi* kapsamında gerçekleştirdiği "Hasankeyf" projesinin çıktıkları yakın zamanda paylaşılacak.

Gizem Epifani
"Yoksul Kadın Sanatçı", Nazlı Durak ve Gizem Epifani'nin *Mis(s)placed Women?* atölyesi kapsamında gerçekleştirdiği performans, Süreyya Operası önü, 9 Eylül 2021. Fotoğraf: K. Kaygusuz.

parçam, enstrümanı tıngırdatan ellerimdi: yani umut ve yaratıcılık. Ukulele çalmayı bilmiyordum. Sanat yapmayı yeni öğrendiğim açıktı. Daha sonra Nazlı da bana eşlik etti. Kendisi bir dansçı, dans etmeyi bilmiyormuş gibi dans etti. Seslerimiz ve danslarımız coşkuluydu, çocuklar gibi dans edip eğlendik ve sanatçıların yoksunluğuna karşı bu protestosu bir özgürleşme ve güçlenme performansına dönüştü.

SABBI SENIOR

Meydanda Bir Battaniye Üzerinde

Sabbi Senior: Ben Sabbi. Amerikalıyım. Bu atölyeye katılma motivasyonum büyük ölçüde şuradan geliyor. Oradan oraya seyahat ettiğim için, her gittiğim yerde biçim değiştirmem gerekti. Gittiğim her yerde kadın olarak sahip olduğum haklar değişti. Queer bir insan olarak değişiyor ve değişiyor. Ve bence, kadınlar ve kamusal alana dahil olma ile ilgili bu nokta gerçekten önemli.

Tanja Ostojic: Sabbi ve Gizem, o inanılmaz "Vegan Kahvaltı" performansını yapıyordunuz ve ben bunun, Maçka Parkı'nda şiddetle biten kahvaltının yeniden inşası olduğunu hemen fark ettim. Etrafta dolaşıp, çöpler, atıklar bulup onları biraraya getiriyşiniz çok hoşuma gitti, muhteşem bir karşılıklı diyalogdu ortaya koyduğunuz. İkinizden de bu performans hakkında daha fazla şey dinlemek isterim.

Gizem: Bir anda aklıma bir fikir geldi, çünkü bir meydandaydık, çok havalı bir meydan ve fotoğrafımızı çekmek insanların hoşuna gidiyordu, havalı içeceklerini yudumluyorlardı ve Sabbi'ye dedim haydi bir şey yapalım, rol yapar gibi ya da benzeri bir şey ve aynalamaya başladım.

Sabbi: Aslında bununla ilgili bir şey yazmıştım. Başlangıçta, bu tamamen spontane bir durumdu. Sadece meydanda oturmak, etrafa bakmak, hissetmek ve kavramak. Tüm bu malzemeleri, yakınlarda bulduk ve... Evet, öyleyse okuyayım.

Meydanda Bir Battaniye Üzerinde

Louis Vuitton'un cephesini ve ellerde tutulan ışıltılı gözlükleri yansıtan kafe masalarından bakışlarla oturmak sığınak ve hoşnutluk

Maçka Parkı'nı karşıdan ve arkadan sarmış

Arnavut kaldırımlı sokağın sadece birkaç metre aşağısında

çağırın bir yankı
Onur Yürüyüşü'nün ilk bölümü olan yer, Maçka Parkı hareketleri ve yönünlüğü test eden özneler olarak bu denge noktasında sallanmak bu kamusal alan ile onların kişisel gözlemleri arasındaki eşliğin uzandığı bir alan olarak bu meydan

telefonların ardına saklanan yüzler
tabakları ve anları mütemediyen belgeleyen
yine de bakışlarımızla karşılaşmak için mercekler gibi kaydılar

parçalanmayı aradık
meydana komşu bir naylon bariyer, gözlerden saklanıyordu
inşaat alanı
oraya gittik

çöp ve molozun örtüsünü köşesinden tutup açtık
beton ve karton
boş bir benzin bidonu

araya girdik ve garsondan bize bardak vermesini istedik
benzin şişemizden tekrar tekrar doldurduğumuz bardaklar
her seferinde sırlıklam ve artan sarhoşlukla
çocuksu taklitler gibi davranışlar

bardaktan yudumlar almak
neşeye kadeh kaldırmak
yalnızca en harika ve muhteşem şeyleri konuşmak

her dolan kadehle büyüyen huzursuzluk
tüketimi tatmak için birbirimize servis yaparken
sadece kırık bir çatalla

kartonları parçaladık ve onları çöküş gibi yedik
ufalanmış beton parçalarını dişlerimizle topladık
çamura bulanmış kartonu çiğnedik

karton telefonlarımıza Instagram paylaşımları için gülümsedik ve poz verdik
bardak üstüne bardak ama benzinimiz hiç bitmedi
ve malzemeleri parçalamaya başladık

distopya bastırırken
yumuşak müzik havada süzülürken
mükemmel bir huzur, örselenmemiş
fakat battaniyemiz kirli ve gözler önünde

parçalara ayırırken elimize kalemler aldık,
biri mavi biri pembe ve her parçaya kelimeler yazmaya başladık
Maçka Parkı dile getirilmemiş cümleleri kalemlerimize yankıladı
bu cansız maddelerden aldığımız her lokma
her tüketim, gerçeküstünü bu kıyametvari gerçekliğe dönüştürdü

zamanla normalleştikçe insanlıktan çıkma duygusu yerleşti
derin deneyim yoksunluğu
öğün için piknik ile ölmek için piknik arasındaki bulanıklık

o karton parçalarına yazarken, yok edilenin hissi geliyor
gökyüzüne fırlatılan yavaş ve umarsızca kopan parçalar
rüzgârla sürüklenen, anlamsızca

ÖZGÜRLÜK, yazdık tekrar tekrar
eksilen bir tuvalden diğerine
parçalar öylesine küçüldü ki vücudun uzuvlarına, kollara geçtik
o parça, yüzeyle, izlere, hatıralara, bir kalkana dönüşürken

sanki insanlıktan kaçışmışçasına
gözeneklerden gelişigüzel dışarı fıskıran
eylemde koşuşan insanlar gibi etrafa dağılmış
biber gazı yaraları gibi
polis silahları. Boş bardaktan dökülen.

(Yukardaki ve önceki sayfadaki fotoğraflar:)
Sabbi Senior ve Gizem Yılmaz
“Meydanda Bir Battaniye Üzerinde”, performans,
Teşvikiye Meydanı, İstanbul, Eylül 2021, *Mis(s)
placed Women?* atölyesi. Fotoğraflar: K. Kaygusuz
ve T. Ostojic.

“2. Skor: ‘Mis(s)placed Women?’ Pankartını
Tutmak”, Sabbi Senior’ın Kadıköy İskelesi’ndeki
performansı, *Mis(s)placed Women?* atölyesi,
İstanbul, (2021). Fotoğraf: K. Kaygusuz.

“2. Skor: ‘Mis(s)placed Women?’ Pankartını
Tutmak”, Vanessa Ponte’nin Kadıköy İskelesi’ndeki
performansı, *Mis(s)placed Women?* atölyesi,
İstanbul, (2021). Fotoğraf: K. Kaygusuz.

VANESSA PONTE

Vanessa Ponte
Mis(s)placed Women? atölyesi kapsamında Süreyya
Operası önünde performans, katılımcılar: Sabbi
Senior, Gizem Yılmaz, Vanessa Ponte, Arzu Yayıntaş,
Persefoni Myrtsou ve Selma Hekim, İstanbul
(2021). Fotoğraf: K. Kaygusuz.

Gizem, Sabbi ve Vanessa, ‘Mis(s)placed Women?’,
İstanbul, (2021). Fotoğraf: T. Ostojic.

Bu noktadan sonra
kutuyu boyamaya başlamamız bu noktadan sonraydı
ve bu şekilde, bu nesnenin ve bu sembolün olduğu şeyi iyileştirmek.
İster yıkım için olsun, ister yakıt.

Bu atölye, yaratmak ve performans hakkında yeni bakış açıları geliştirmeye
yardımcı oldu. Atölyeye katılmadan önce performans sanatları alanında hiçbir
deneyimim yoktu ancak deneyimlemek ve alan hakkında daha çok şey öğrenmek
istiyordum. Önceleri performans hakkında korkularım ve çekincelerim vardı, doğru
şeyi yapıp yapmadığımı düşünüyordum. Bir süre sonra “yanlış yapmak” diye bir şey
olmadığını anladım. Herkes birbirine karşı saygılıydı ve bu sanatsal keşif sürecinde
birbirimize destek olduk. Herkesin ayrı bir performans sanatı stili geliştirdiğini
görmek oldukça ilginçti.

Son gün, aklımda üç tane performans vardı. İlki, üzerinde “Misplaced Women/
Misplaced Human” yazan bir pankart tutmaktı. İkincisi, eş performansçılarımın
bedenlerini farklı biçimlerde deneyimlemeleri ve fiziksel olarak sıkış(tırıl)manın ve
sınırlamanın yarattığı baskıyı hissetmeleri için kollarını ve bacaklarını bağlamalarını
isteyeceğim bir dans performansıydı. Üçüncüsü ise queerlerin yaşadığı baskıyı
konu alan, katılımcıların beni bağladığı ve kendimi ifade etmeme engel olmaya
çalıştıkları bir performanstı. Genelde kendimi resim yaparak ifade ettiğim için,
bedenimi kullanmak beni konfor alanımın dışına itti ve hem kendim hem de daha
genel olarak performans sanatı hakkında birçok şey öğretti. Atölyeye katılan
herkesle böylesine değerli bir deneyim yaşayabildiğim için çok mutluyum. Tanja
Ostojic ile çalışmak büyük bir zevkti.

Eş performansçılarımınla beraber son yaptığım performans, özellikle de queerlere
yapılan zulümler hakkında olduğu için, benim için en önemlisiydi. Non-binary ve
queer olarak yaşamak zor. Başka insanların varoluşunuza karşı beslediği nefreti
hissettiğinizde hayat daha da korkutucu hale geliyor. Sizi durdurmak ve sizi “normal”
olmaya zorlamak için ellerinden gelen her şeyi deniyorlar. İnsanların diğer insanları
değiştirmeye çalışması üzücü. Bu performansımda queer topluluğunun yaşadığı
zulmü temsil etmek istedim. Katılımcılardan bu baskıyı fiziksel olarak göstermek
için makyajımı yapmama engel olmak adına vücudumun herhangi bir yerini
bağlayıp çekmelerini istedim. Bu performansı Kadıköy’de yapmak da benim için çok
önemliydi. Kadıköy genellikle queerler için güvenli bir yer iken son zamanlarda bu
durum değişmeye ve açıkça queerler için tehlikeli bir yer haline gelmeye başladı.
Bölgedeki queer dostu yerler cis beyaz erkekler tarafından ele geçirilmeye başladı
ve nefret suçları işlenmeye başladı.

Yarı Polonyalı, yarı Portekizli bir queer olarak şu anda İstanbul’da yaşıyorum ve sanatçı olmaya çalışıyorum.
Bilgi Üniversitesi’nde mimarlık okuyorum ve Ammonite Gallery’nin kurucu ortağım.

SELMA HEKİM

Selma Hekim
“İz Bırakmak”, 10 dk, solo performans,
Mis(s)placed Women? atölyesi, Süreyya Operası önü,
 İstanbul, Eylül 2021. Performans asistanları: Arzu
 Yayıntaş, Vanessa Ponte, Persefoni Myrtsou, Sabbi
 Senior. Fotoğraf: K. Kaygusuz.

Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık ve Bileşik
 Sanatlar alanında lisans eğitimimi; Sanat
 Psikoterapileri Derneği'nde iki yıllık Ruhsal
 Bozuklukların Tedavisinde Sanat Psikoterapileri
 Eğitimini tamamladım. Görsel sanatçım,
 Tarlabası Toplum Merkezi'nde çocuklara yönelik
 sanat atölyeleri yürütüyorum, KODA'da Görsel
 Sanatlar Eğitimsi Eğitimi veriyorum ve Boğaziçi
 Üniversitesi Psikoloji Bölümü'nde araştırma
 görevlisi olarak çalışıyorum.

BAHAR SEKİ

Mis(s)placed Women? atölyesi, İstanbul, Bahar
 Seki'nin performansı (2021).
 Fotoğraf: K. Kaygusuz.

Bu atölyeye katılma motivasyonum göç ve kadın hakları gibi ilgi alanlarımı kamusal alanda gerçekleşecek bir sanatsal süreç üzerinden daha derinlemesine araştırmaktı. Sonuç olarak, sadece atölyedeki amaçlarıma ulaşmakla kalmadım ve beklentilerimin ötesinde gelişen performanslarım aracılığıyla yeni zihinsel bağlantılar kurabildim. Bu bağlantılar çeyiz, iplik, örgü, iz bırakma, hareket etme/taşınma ve bağla(n)ma gibi kavramlar, hareketler ve nesnelere ile şekillendi.

“İz Bırakmak” 10 dk., solo performans. Selma Hekim: 8 Eylül 2021. Kadıköy. Performans desteği: Arzu Yayıntaş, Vanessa Ponte, Persefoni Myrtsou, Sabbi Senior Diğer kişilerin performanslarına katılımım def çalmak üzerine kuruluyken atölyenin son günü gerçekleşen ve iz bırakmak üzerine olan solo performansım tüm bu düşüncelerin aklımda dönmesinden esinlendi. Kadınların yerde bıraktığı izler, hareketleriyle değişen izler ve izlerini bırakırken diğer kadınlardan aldığı destek üzerine yoğunlaştım. Bir performans sanatçısı olmadığım için, performanstan önce kendimden emin değildim ancak başladıktan sonra daha rahat hissetmeye başladım ve silüetimi çizen kadınlar tarafından sonuna kadar desteklendiğimi hissettim.

Atölyenin başından beri Persefoni'nin büyükannesinin çeyizi kafamı kurcalıyordu. Performans aracılığıyla kumaş parçalarını birleştirmek, onları iç içe geçirmek, işlemenin yanı sıra bu hareketlerin arkasındaki, işlevlerini aşan duygusal anlamı düşündüm.

Çeyiz, umutlarımız, hayallerimiz ve duygularımızın her birini kanalize etmek için bir araç oldu. Persefoni'nin büyükannesi göç etmek zorunda kaldığında, çeyizini yaparken kurduğu hayaller gerçekleşmedi. Ancak atölyede, içinde onun işaretlerini ve izlerini taşıyan çeyizin her parçası başka bir kadın tarafından ele alındı ve Persefoni'nin izleri, göç ederek ayrılmak zorunda kaldığı topraklardaki bu kadınlar tarafından yeniden üretilip başka bir amaç için kullanıldı.

Bu çeyiz bana birkaç sene önce büyükannem ve başka bir kadının sandığı hakkında yazdığım bir yazıyı hatırlattı. Yazı, büyükannemin sandığına nasıl sahip olamadığım ve onun yerine Erzincanlı başka yaşlı bir kadının sandığının bana miras kalması ile ilgiliydi. Yazının içinde üstünde büyükannemin kilimi duran bu sandığın bir fotoğrafı vardı. Yazımı şu cümleyle bitirmiştik, “kimin büyükannesinin eşyalarının kimin evinde kendini bulacağı bilinemez. Bir eşyanın macerasının nerede başlayıp, nerede bittiği hiçbir zaman bilinemez.”

Şimdiyse Persefoni'nin büyükannesinin çeyizinden bir parça bu sandıkta yer alıyor. Böylelikle Anadolu'nun farklı yerlerinden bu üç kadının hikâyeleri güzelce birbirine bağlandı.

Atölyeye katılmak için ana motivasyonlardan biri, yerinden edilme, kadınlık ve queerlik konularına odaklanmasaydı.

Kadın sanatçılarla *Mis(s)placed Women?* atölyesi kapsamında biraraya gelmek, özellikle de benim onları önemseyemediğim kadar onların da beni önemseyemediğini bildiğimden, bana romantik bir karşılaşma hissi verdi. Bir yere ait olduğumu hissettim ki bu duyguya hayatımda çok önem veririm. En sevdiğim an, Nişantaşı'ndaki Louis Vuitton mağazasının önündeki mülteci kadınlara adanan performansım. Selma Hekim, Abdi İpekçi Meydanı'nda erbane çalarak hareketlerimin ritmini belirledi. Gösteri sırasında yoldan geçenler bizi izliyordu; yürümeyi bırakıp bizim videomuzu çektiler ve ne yaptığımızı merak ettiler. İzleyicilerin şaşkınlığını izlemek ve onların kafasını karıştırdığımızı bilmek benim için çok iyi oldu. Performans sırasında oldukça gergindim. Performansım aracılığıyla mülteci kadınların sorunları hakkında farkındalık yaratmak beni iyi hissettirdi, ancak izleyicilerin

bu kadınların içinde buldukları kötü durumu umursamadığını bilmek öfkemi artırdı. Onların ikiyüzlülüğünü ortaya çıkarmak ve gündelik olarak bastırdıkları diğerlerinin acılarını gün ışığına çıkarmak istedim.

Bir film yapımcısı olarak bu teşhir ve itiraf eylemi ilgi alanlarımla derinden bağlantılı. Geçen yıl, yerinden edilme sorunlarına ve yaşadığımız yerin kimliğimiz üzerindeki etkilerine odaklanan orta metraj bir belgesel yönettim. Bu belgesel, tüm hayatları boyunca aynı mahallede yaşamış, kentsel dönüşüm nedeniyle evlerinden çıkmak zorunda kalmış, çoğu kadın olmak üzere farklı kuşaklardan insanlara odaklanıyor. Hayatta en çok neye üzüldüklerini sorduğumda bir kadın “o da bana kalsın” dedi. Belgeselimde söyleyemediklerini ve neden söyleyemediğini göstermeye çalıştım. Bir başkasına açılma, mahrem hikâyeleri itiraf etme veya saklamama eylemi ve bunun altında yatan çeşitli nedenlerle ilgilendim. Başka bir kadına en üzücü ânını sorduğumda, karpuz yerken “kalp krizi geçirdim” dedi. Bir yandan gülerken bir yandan da bana “ölüyordum” diyordu.

İstanbul'da yaşayan bir oyuncu ve belgesel yönetmeniyim.

GÜLHATUN YILDIRIM

Değişim, dönüşüm ve yersiz oluş halinin sanat pratiğimdeki yeri, kamusal alanda performans yapmam ve beden üzerine çalışıyor oluşum atölyeye katılma motivasyonumu büyük ölçüde etkiledi. Toplamda kolektif performanslardan beşine katıldım, ama bunların arasında benim için en zorlayıcı olan solo performansımdı. Solo performansımı Teşvikiye Camii'nin bahçesindeki içi boşaltılmış havuzun kenarında, İstanbul'da, 8 Eylül'de, *Mis(s)placed Women?* atölyesinin ikinci gününde, öğleden sonra 2-4 saatleri arasında gerçekleştirdim.

Mis(s)placed Women? atölyesi, İstanbul, Gülhatun
 Yıldırım'ın performansı (2021).
 Fotoğraf: K. Kaygusuz.

Performansa insanların eline birer kalıp buz vererek başladım. Bu şekilde herkesi performansa dahil ettim. Persefoni ve Azra beni desteklemek için yakınımaya oturdular, Tanja sırtıma dokunup performansıyla ilgili kulağıma bir şeyler fısıldadı. Kucağımdaki buzlar eriyip ayaklarımdan aşağı, boş havuza akıyordu. Simge havuza girip tam ayağımın altına içerisinde bir bitki olan bir bardak yerleştirdi. Kucağıma çok sayıda buz yerleştirerek eriyip suya dönüşmelerini, form değiştirmelerini, beni ıslatmalarını ve eriyip daha fazla alana yayılmalarını bekledim. Hem su hem de buz ile alakalı geçmişte, küçük yaşlarda yaşadığım çok fazla anım var. İyi ve kötü. Su ve buz hem doğuran, yaşatan ve iyileştiren hem de yıkıp parçalayan, öldüren ve yok edendi. Kaygan zeminler, ıslak merdivenler, kışın çatı ve balkon kenarlarında oluşan dev buz sarkıtları, sel, su baskınları, deniz ölümleri, şiddetli yağış ve dolu, kar, soğuk, donarak ölme, nehirler, büyük su birikintileri...

On yaşlarımda kırsalda bir şehirdeydim. Ağustos sonları. Gündüz saati bir anda hava karardı ve fırtına çıktı. Ardından şiddetli bir yağmur başladı. Kocaman buz kütleleri. Ceviz ve elma büyüklüğünde, gökten toprağa, tenimize çarpan buzlar. İçeri koşup kapıdan endişeyle izledim çünkü daha önce böyle bir şey görmemiştik. Evin önünde kocaman bir ağaç vardı. Dalları sonsuza uzanan bir söğüt ağacı. Göz hizamda siyah lekeler belirmeye başladı. Biraz daha yukarı, gökyüzüne baktığımda siyah kargaların yere, toprağa düştüğünü gördüm. Hızlı ve toplu bir intihar gibiydi. Yer siyah, tüylü bir örtüyle kaplandı. Islak toprak, ağaçlar ve çimenler, buz taneleri. Su ve buzun yaşam döngülerimizdeki yeri beni oldukça şaşırtmıştı. Bu dersi hiç unutmadım.

Performans sanatçısıyım, İstanbul'da yaşıyorum. Performanslarımın yanı sıra resim ve fotoğraf alanlarında da üretimlerime devam ediyorum. Çalışmalarım kök, öz, yaşam, ölüm ve doğa konularıyla ilgiliyim.

SUZY VAN ZEHLENDORF

Misplaced Sculptures (Yersiz Heykeller)

Suzy van Zehlendorf
“*Misplaced Sculptures (Yersiz Heykeller)*”, 60 dk, performans eylemi, Berlin (2019).
Fotoğraf: T. Ostojić.

Suzy van Zehlendorf (*1980, Berlin) 2005'ten beri Mosaik Artworkshop'ta çalışan, nöroçeşitli bir sanatçıdır. Van Zehlendorf, içinde bulunduğu ortamdan mikrokozmosuna dahil etmek istediği şeyleri karşı konulmaz bir yaratma, dönüştürme, yeniden şekillendirme ve değerlendirme arzusuyla topluyor. Karşılık verebileceği, içinde bir şeyleri tetikleyen izlere sahip malzemeleri kullanıyor. Bu malzemeleri sokakta bulmayı tercih ediyor, topladıktan sonra ise ileri dönüşüm [upcycling] ve etkileşim sürecine geçiyor: eski fotoğraflar, kitaplar ve nesnelere boyuyor, çiziyor, yarıyor, değiştiriyor, kesiyor, siliyor ve başka malzemelerle bir araya getiriyor. Sanatçının coşku dolu çalışma alanı, ilgi alanlarının çok yönlülüğünü gösteriyor.

2017-2019 yılları arasında Suzy ile birlikte Bode Müzesi'ne “hapsedilmiş” heykellere ilgisini performans medyumuna taşımak ve geliştirmek üzere çalıştık. Bu mesele benim de ilgimi çekiyordu, zira çoğu sömürgecilik ve faşizm döneminde edinilmiş ve Berlin müzelerinde kapana kısılmış kültürel mirası ve insan kalıntılarını önemsiyordum. Suzy, Bode Müzesi'nin mimarisi, tarihi ve koleksiyonları hakkında çok bilgili—öte yandan onu bu müzeye bakmaktan alıkoyan derin bir korkuya sahip.

Bugüne dek birlikte Bode'nin önünde ve çevresinde “*Misplaced Sculptures*” [Yersiz Heykeller] ve Charlottenburg Kalesi önünde “*Misplaced Women? 1. Skor: Kendine Ait Bir Çantayı Boşaltmak*” isimli iki performans gerçekleştirdik. Charlottenburg Kalesi'nin mimarisi Bode'ninkinden farklı ve Postdam Belediyesi binasına benzer olarak Suzy'ye güven hissi veriyor... Suzy, performansları için ilgi duyduğu bu binaların mimarisinden ilham alarak, kendisini (ve eş performansçısı olan beni) korumak üzere dinî ve pagan geleneklere benzer biçimde koruyucu objeler üretti... (T. Ostojić)

SUSAN MERRICK

“Misplaced Women?”, İngiliz İşaret Dilinde Bir Seyahat Günlüğü Çevirisi

Susan Merrick
“*Misplaced Women?, İngiliz İşaret Dilinde Bir Seyahat Günlüğü Çevirisi*”, 30 dk, performans, Mayıs 2019. Berlin Gesundbrunnen Tren İstasyonu, Fotoğraf: T. Ostojić.

2019 yılında Berlin-Gesundbrunnen Tren İstasyonu'nda gerçekleştirdiğim “*Misplaced Women? 1. Skor*” performansı için, daha önceden genç bir kadıken yalnızca bir kez ziyaret ettiğim Berlin'de hissetmiş olduğum yersizliği (*being misplaced*), “yer”e dair hislerimi, Birleşik Krallık'taki sanat ortamında işçi sınıfı bir kadın olarak hissettiğim yersizlik, iki kültür ve iki dil arasında çalışan bir işaret dili tercümanı olarak işimde hissettiğim yersizlik ve zaman zaman nasıl da görünmez hem de fazlasıyla görünür olduğumu düşündüm.

Pratiğimde, birbirinden farklı kadınların sesini, sohbet ederek ve onları geçmişte yaşadıklarıyla beraber tanıyarak anlamaya uğraşıyorum. Sanat dünyası ile sanatçı olmayan gruplar “arasında” kalmaya veya tercümanlık yapmaya çalışıyorum. Sanata erişimi arttırmak, sanatsal pratiğimin önemli bir kısmını oluşturuyor. Bunu dile erişimin arttırılmasının çevirmenliğimin merkezinde olmasına benzetiyorum.

Susan Merrick, Birleşik Krallık'ta yaşayan bir sanatçı ve işaret dili tercümanıdır. İşlerinde, gizli sesleri görünür kılmak için performans, film ve sosyal katılım yöntemlerine odaklanıyor. Şu an üzerinde çalıştığı Aldershot'la Sohbetler isimli projesine, Arts Council Fonu iki yıllık fon sağladı.

SANATÇILAR VE KATKI SAĞLAYANLAR

Teresa Albor, Londra ve Dakka'da yaşayan çok disiplinli bir sanatçı ve yazardır. Albor, yakın zamanda canlı sanat [live art], cinsiyet ve yaşlanma hakkında bir kitabın eşyazarlığını yapmıştır. Şu sıralar, yaşlanma, cinsiyet, insan doğası, kimlik ve marjinalleşmeyle ilgili meseleleri araştıran canlı sanat, video ve ses işleri üretmektedir.

Helen Averley, bir sirk sanatçısı ve görsel sanatçıdır. Averley, hayatının büyük bir kısmını Kenya, Kuzey İrlanda ve İngiltere'de geçirmiştir. 2004'te Hang Aerial Dance'i, 2007'de Let's Circus'ı ve 2009'da Circus Central'i kurdu.

Gaby Bila-Günther aka (namidiğer) LADY GABY, Avustralyalı bir performans ve *spoken word* sanatçısı, şair ve yazardır. Aslen Romanyalıdır ve şu anda Berlin'de yaşamakta ve çalışmaktadır. Provokatif çalışmalarında günlük yaşamının, çevresinin ve başkalarıyla yaşadığı karşılaşmalarının nüanslarını yakalamaya çalışır.

Dagmara Bilon (1981) Londra'da yaşayan Polonya/Alman kökenli disiplinlerarası bir performans sanatçısı, kreatif yapımcı ve aktivisttir. Gençleri toplumsal cinsiyet, cinsellik ve kimlikle ilgili tartışmalara dahil etmek amacıyla çeşitli komünite merkezli [community-led] sanat projeleri yönetti.

Mia Bradić (2003), Hırvatistan'ın Solin kentinden bir sirk sanatçısı, ve feminist iklim aktivistidir. Yakın zamanda eğitimine devam etmek üzere Fransa'ya taşındı.

David Caines, Londra'da yaşayan bir grafik tasarımcı ve görsel sanatçıdır. Kültür-sanat sektörü için marka kimlikleri, sanat kitapları ve illüstrasyonlar yapıyor. David aynı zamanda bir ressam ve çalışmalarını düzenli olarak çeşitli sergilerde sergiliyor.

Azad Colemêrg, Kuzey Kürdistan'dan siyasi bir mülteci. Şu sırada Zürih Üniversitesi'nde sinematografi okumaktadır.

Luciana Damiani (1982) Montevideo, Uruguay'da yaşayan bir görsel sanatçı ve bağımsız araştırmacıdır, Damiani, yüksek lisansını Barcelona'da almıştır ve 2009'dan beri FAC Collective (Fundación de Arte Contemporáneo, Uruguay) üyesidir.

Jelena Dinić, Belgrad'daki Kadınlar Evi'nde bir kreşte çalışıyor. Aynı zamanda aktivizm ve güncel sanat pratikleriyle ilgilenmektedir.

Kathryn Fischer aka (namidiğer) Mad Kate, Berlin'de yaşayan Amerikalı bir ses ve performans sanatçısıdır. Kendini polyHOMEfull olarak tanımlar ve sanatını bedenlerin içi ve aralarındaki sınırların siyasetini sorgulamak için kullanır.

Li Fu, gündelik hayatın siyaseti, sosyal gelişim trendleri ve teorik kavramları gündelik yaşama performans sanatı ve DIY [Kendin Yap] stilleri kullanarak aktarmakla ilgileniyor.

Hieu Hanh Hoang Tran, iklim değişikliği, çevresel bozulma ve afetler sebebiyle göç ve yerinden edilme üzerine çalışan ve Berlin'de yaşayan bir aktivist. Ayrıca kesişimsel feminizm, üreme hakları, ve beyaz olmayan topluluklar [communities of color] arasındaki dayanışmaya dair meseleleri önemsiyor.

Monika Janulevičiūtė Vinius'ta yaşayan, genç jenerasyondan Litvanyalı bir sanatçı ve tasarımcıdır.

Persefoni Myrtsou (1986* Selanik), Yunanistan'ın Selanik kentinde yetişmiş ve şimdi İstanbul'da yaşayan feminist bir görsel sanatçı, performans sanatçısı ve antropologtur. Atina Bienali (2016), Berlin Yahudi Müzesi (2018) ve Yunan Film Arşivi (2022) dahil olmak üzere çok sayıda uluslararası sergi ve festivalde yer aldı. Hâlen, Berlin Humboldt Üniversitesi'ndeki Avrupa Etnoloji Enstitüsü'nde doktora öğrencisidir ve sanatçı ve göçmen olmanın koşullarını araştırmaktadır. Yunanistan-Türkiye bağlamında barış ve bakım aktivizmiyle ilgilenmektedir.

Marta Nitecka Barche, Aberdeen Üniversitesi Dilbilim bölümünde doktora adaydır ve çok sayıda *Misplaced Women?* performansında yer almış ve Aberdeen Siyaset Festivali'nde [Festival of Politics] bir atölye düzenlemiştir. Geçmişte Polonya pasaportundaki öğrenci vizesi sona erdiği için ABD'de hapsedilmişti.

Rhea Ramjohn, Berlin'de yaşayan Trinidad-Amerikalı bir yaratıcı yazar ve beyaz olmayan şairdir [poet of colour].

Sabbi Senior (1992* Bryn Mawr, PA, ABD) İstanbul ve Milano'da yaşayan multidisipliner bir tasarımcı, queer kadın, göçebe, müzisyen ve aktivisttir. “Amerika Birleşik Devletleri'nden ayrılmadan önce, Sınır Tanımayan Mühendisler ve başka diğer çevre mücadeleleri için para toplamak üzere Afrika müziği icra eden 14 kişilik bir grupta çaldım. Milano'da yaşarken alternatif cinsiyet temsilleri ve görünürlük için sokak modelliği [street-cast modelling] yaptım. Komünite inşa etmeye ve hoşgörü ve evrensel sevgi fikirlerini keşfetmeye inanıyorum.”

Tan Tan, şu sıralar Çin ve Belçika'da yaşayan ve çalışan bir multimedya sanatçısıdır. Eserleri deneysel film/video sanatı, performans/teyatro, müzik/ses sanatı enstalasyonları ve siber sanatı kapsamaktadır.

Tanya Ury (1951), Köln'de yaşayan Londralı bir sanatçı, aktivist ve yazardır. Video, fotoğraf ve performans işlerinde, çoğunlukla ailesinin kökenleri üzerinden Yahudi tarihine odaklanır.

Bojana Videkanić, bir performans sanatçısı, küratör, sanat tarihçisi ve Ontario'daki Waterloo Üniversitesi'nde profesördür. Videkanić, Bosna'dan çocuk mülteci olarak Kanada'ya geldi. Yakın zamanda *Nonaligned Modernism: Socialist Postcolonial Practices in Yugoslavia, 1945-1985* [Bağılantısız Modernizm: Yugoslavya'da Sosyalist Postkolonyal Uygulamalar, 1945-1985]'i yayınladı.

Hyla Willis, feminist bir sanat kolektifi olan subRosa'nın kurucu ortağıdır. ABD, Pittsburgh'daki Robert Morris Üniversitesi'ndeki Medya Sanatları [Media Arts] bölümünde ders veriyor. Willis, sanatsal çalışmalarında ve öğretiminde grafik tasarımın kültürel ve politik ekonomilerini, yaratıcı deneyleri ve akustik ekolojiyi kullanır.

Arzu Yayıntaş (1977* Bursa, Türkiye) İstanbul'da yaşayan bir feminist, sanatçı ve küratör. 2002'den beri kâr amacı gütmeyen kurumlarda küratörlüğünü yaptığı ve katıldığı sergiler arasında Karşı Sanat Çalışmaları'nda *Normalleş(me)!* sergisi (2022), Depo İstanbul'da *The Village Project* (2019) ve Ark Kültür'de *Bize Ait Bir Oda* (2017) yer almaktadır.

Tanja Ostojić (*1972) Berlin'de yaşayan, Yugoslavya doğumlu ünlü bir disiplinlerarası performans sanatçısıdır. Araştırma ve eğitim alanlarında da faaliyet gösteren sanatçı, kurumsal cinsiyet eleştirisi ve özellikle göç ve toplumsal cinsiyet meseleleriyle ilgili sosyal ve politik feminist kamusal sanatın uluslararası öncülerinden biri olarak tanınmaktadır. Performansları ve sergileri, aralarında Venedik Bienali, New York'taki Brooklyn Müzesi ve Güney Kore'deki Busan Bienali'nin de bulunduğu tanınmış sanat kurumlarınca sergilenmiştir. Eserleri çok sayıda kitap, dergi ve antolojide yer almış ve incelenmiştir. Sanatçı çok sayıda ödül ve burs almış ve birçok kitap ve makale yayımlamıştır. Ostojić, *AB Pasaportlu Bir Koca Aranıyor* (2000-05) projesiyle İngiliz The Guardian gazetesi tarafından 21. yüzyılın en iyi 25 sanatçısından biri olarak seçildi. Sanatçı, Haziran-Eylül 2021 tarihleri arasında Tarabya Kültür Akademisi'nin misafir sanatçı programı kapsamında İstanbul'daydı.

TANJA OSTOJİĆ

Mis(s)placed Women?

2009-2022

Katılımcı Bir Sanat Projesi

Sergi mekânı ve tarihleri: Depo İstanbul, 15 Eylül – 30 Ekim 2022

Küratörler

Tanja Ostojić and Arzu Yayıntaş

Sergi katılımcıları / Sanatçılar

Teresa Albor, Lidija Antonović, Marta Nitecka Barche, Gaby Bila-Günther aka LADY GABY, Dagmara Bilon, Ines Borovac, Mia Bradić, Amy Bryzgel, David Caines, Nati Canto, Hiuwai Chan, Anaïs Clercx, Azad Colemêrg, Camilla Conocchi, Luciana Damiani, Nazlı Durak, Kathryn Fischer aka Mad Kate, Li Fu, Mahlet Ogbe Habte, Hieu Hanh Hoang Tran, Selma Hekim, Monika Janulevičiūtė, Karen Kipphoff, Ashley McNaughton, Valentina Medda, Susan Merrick, Branko Milisković, Persefoni Myrtsou, Roberta Weissman Nagy, Tanja Ostojić, Sigrid Pawelke, Vanessa Ponte, Darija S. Radaković, Rhea Ramjohn, Bahar Seki, Sabbi Senior, Alejandra Robles Sosa, Evdoxia Stafylaraki, Tan Tan, Mare Tralla, Tanya Ury, Katja Vaghi, Bojana Videkanić, Anastasio William, Hyla Willis, Jiachen Xu, Arzu Yayıntaş, Gülhatun Yıldırım, Gizem Yılmaz aka Epifani, ve Suzy van Zehlendorf, ve diğerleri.

***Mis(s)placed Women?* Komünite Buluşması:** İstanbul: 15–22 Eylül 2022

Kamusal Program, Depo ve şehrin farklı noktalarında: 20–22 Eylül 2022

Kamusal program katılımcıları: Gaby Bila-Gunther aka LADY GABY, Dagmara Bilon, Nazlı Durak, Hieu Hanh Hoang Tran, Selma Hekim, Kathryn Fischer aka Mad Kate, Susan Merrick, Tanja Ostojić, Vanessa Ponte, Arzu Yayıntaş, Gülhatun Yıldırım and Gizem Yılmaz, ve diğerleri.

Proje koordinatörü

Marina Papazyan

Depo ekibi

Asena Günal, Aslı Çetinkaya, Turan Tayar, Kadir Çelik, Mert Sarısu

Çeviri: Aslı Çetinkaya, Aslı Ertürk, Deniz İnal, Gülşah Mursaloğlu, Marina Papazyan

***Mis(s)placed Women?* İstanbul Ayağı, Eylül 2021**

Atölye yürütücüsü

Tanja Ostojić

Katılımcılar

Nazlı Durak, Selma Hekim, Persefoni Myrtsou, Vanessa Ponte, Bahar Seki, Sabbi Senior, Arzu Yayıntaş, Gülhatun Yıldırım, Gizem Yılmaz

Dokümantasyon ekibi

Gülbin Eriş, Kamera, Kurgu
Gün Üçok, Kamera Asistanı
Burçin Aktan, Ses
Kayhan Kaygusuz, Fotoğraf

Performistanbul Ekibi

Simge Burhanoğlu, Azra İşmen, Düzenleyenler
Ayda Bayram, Koordinatör

Tarabya Kültür Akademisi

Çiğdem İkişik, Program Koordinatörü

Katkı sağlayanlar:

ifa – Institut für Auslandsbeziehungen, Tarabya Kültür Akademisi Alumni-Fonds, FfAI – Foundation for Arts Initiatives, Depo İstanbul, Anadolu Kültür, Mis(s)placed Women? Komünitesi, Performistanbul, Stiftung Kunstfonds ve NEUSTART KULTUR.

Mis(s)placed Women? Blog: <https://misplacedwomen.wordpress.com/>

Mis(s)placed Women? Video Kanalı: <https://vimeo.com/channels/1482708>

TANJA OSTOJİĆ

Mis(s)placed Women?

2009-2022

Katılımcı Bir Sanat Projesi

Bu yayın, Tanja Ostojić'in *Mis(s)placed Women?* (2009-2022) isimli katılımcı sanat projesinin 15 Eylül–30 Ekim 2022 tarihleri arasında Depo'da yer alan sergisine eşlik etmek üzere İngilizce ve Türkçe yayımlanmıştır. Bu yayın için projedeki eser ve metinler arasından bir seçki yapılmıştır.

Depo

Lüleci Hendek Caddesi No.12
Tophane 34425 İstanbul

Anadolu Kültür

Cumhuriyet Cad. Ka-Han No: 40/8
Elmadağ 34367 İstanbul

tarafından 2022 yılında yayımlanmıştır.

Editör: Tanja Ostojić

Katkı Sağlayanlar ve Yazarlar

Teresa Albor, Helen Averley, Gorana Bačevac, Marta Nitecka Barche, Gaby Bila-Günther aka Lady Gaby, Dagmara Bilon, Mia Bradić, Azad Colemêrg, Luciana Damiani, Jelena Dinić, Nazlı Durak, Gizem Epifani, Kathryn Fischer aka Mad Kate, Li Fu, Hoang Tran Hieu Hanh, Selma Hekim, Michelle Lacombe, Susan Merrick, Irena Mirković, Persefoni Myrtsou, Tanja Ostojić, Performistanbul team (Simge Burhanoğlu, Azra İşmen), Vanessa Ponte, Rea Ramjohn, Bahar Seki, Sabbi Senior, Tan Tan, Tanya Ury, Bojana Videkanić, Hyla Willis, Arzu Yayıntaş, Gülhatun Yıldırım

Editör asistanı: Aya Labanieh

İngilizce son okuma: Aya Labanieh, Tanja Ostojić

Türkçe son okuma: Asena Günal

Çeviri: Aslı Çetinkaya, Aslı Ertürk, Deniz İnal, Gülşah Mursaloğlu, Marina Papazyan

İllüstrasyon: David Caines

Fotoğraflar, aşağıda ismi geçen eser sahipleri ve Mis(s)placed Women? arşivinin izniyle kullanılmıştır.

Lidija Antonović, K M Asad, Mia Bilon, Amy Bryzgel, Henry Chan, Anne Charles, Rachel Cherry, contactzone, Daniel Jarosch, Li Qi Jian, Mad Kate, Kayhan Kaygusuz, Katarina Kostandinović, Xiao Lu, Sajan Mani, Vesna Milosavljević, Okky Oki, Jannicke Olsen, Tanja Ostojić, Sallisa Rosa, Neli Ružić, Renée Slater, subRosa, Tan Tan, Tanya Ury, Sara De Vuyst, Jiachen Xu

Daniel Jarosch ve Kayhan Kaygusuz'un fotoğrafları © Tanja Ostojić.

Tasarımcı Eli Bensusan

Baskı Sena Ofset

© Tüm metin ve görsellerin hakları eser ve telif hakkı sahiplerine aittir. Tüm hakları saklıdır. Yazılı anlaşma olmaksızın çoğaltılamaz.

Kapak Görseli: "2. Skor: 'Mis(s)placed Women?' Pankartını Turmak", Vanessa Ponte ve Sabbi Senior tarafından Kadıköy İskelesi'nde performans. *Mis(s)placed Women?* atölyesi, İstanbul (2021). Fotoğraf: K. Kaygusuz

